

Uplynulo sto rokov od narodenia Alfreda Piffľa

Architekt, pedagóg a pamiatkar Alfred Piffľ sa narodil 13. 6. 1907 v Kerharticiach, dnes súčasť Ústí nad Orlicí. Po štúdiách na reálnom gymnáziu v Pardubicích a v Českej Třebovej vyštudoval v rokoch 1925 – 1931 architektúru na Fakulte architektúry a pozemného staviteľstva ČVUT v Prahe, kde aj do roku 1933 pôsobil ako asistent. V rokoch 1933 – 1938 pracoval postupne ako maliar v reklamnom oddelení firmy Baťa v Zlíne, neskôr v štátnom archeologickom ústave, či ako architekt vo firme Nevšimal – Vaníček.

V roku 1938 bol vedúcim organizátorom výstavy Pražské baroko. Cez druhú svetovú vojnu pôsobil v stavebnej kancelárii dr. Lobkowicza v Roudnici nad Labem. V roku 1942 bol totálne nasadený v továrni na šijacie stroje v Roudnici nad Labem. Po vojne sa stal riaditeľom mestského múzea v Ústí nad Labem, kde sa sústredil na záchranu mnohých kultúrnych pamiatok, ktoré boli nielen rozkrádané, ale z neznalosti často i ničené.

V roku 1947 prijal Alfred Piffľ miesto profesora na Fakulte architektúry a pozemného staviteľstva SVŠT v Bratislave, zároveň prednášal aj na Filozofickej fakulte UK, na VŠVU, či na VŠMU v Bratislave. V roku 1950 sa profesor Piffľ stal prvým dekanom Fakulty architektúry a pozemného staviteľstva SVŠT, túto funkciu zastával do roku 1952. V tom istom roku začal s kolektívom fakulty pracovať na rekonštrukcii Bratislavského hradu. Tento, ale aj iné profesorove projekty, i jeho pôsobenie na SVŠT, boli násilne prerušené nespravodlivým odsúdením a uväznením v roku 1957. Vo väzení strávil dva roky, počas ktorých sa podieľal napríklad na obnove pražského Kláštora barnabitek.

Po prepustení z väzenia a návrate do Bratislavy nenašiel profesor prácu zodpovedajúcu jeho vzdelaniu a spoločenskému

statusu. Vystriedal viacero manuálnych zamestnaní, pracoval v bratislavskej panelárni, či ako stavbyvedúci na stavbe kultúrneho domu v Senci. K projektovaniu sa opäť dostal až v roku 1961. Pre OSP Pezinok projektoval do roku 1962 hospodárske budovy a v rokoch 1963 – 1965 navrhoval rodinné domy pre Typizačný ústav pre individuálnu výstavbu rodinných domov v Bratislave.

Až v roku 1965 sa profesor Piffľ vrátil do vedeckej sféry. Ako pracovník Archeologického ústavu SAV v Nitre sa podieľal na archeologických a konzervačných prácach v bratislavskom Podhradí, v Rusovciach, či na Devíne.

Alfred Piffľ zomrel 26. 6. 1972 v Bratislave.

V tomto roku si pripomíname sté výročie narodenia tohto významného záchrancu a dokumentátora nášho kultúrneho dedičstva. Pri tejto príležitosti Fakulta architektúry STU v Bratislave, spolu s Pamiatkovým úradom SR v Bratislave, Spolkom architektov Slovenska v Bratislave, Archeologickým ústavom SAV v Nitre a Slovenským národným múzeom v Bratislave zorganizovali medzinárodnú konferenciu PROFESOR ALFRED PIFFĽ, ktorá sa konala 13. júna 2007 v Aule Emila Belluša na Fakulte architektúry STU v Bratislave. Odznali na nej príspevky, ktoré profesora Piffľa približovali ako človeka, pedagóga, architekta aj pamiatkara. Súčasťou konferencie bola výstava niektorých profesorských prác, nazvaná príznačne *Navzdory času a ľuďom*. V deň konferencie sa vo foyeri Fakulty architektúry uskutočnila aj prezentácia knihy *Alfred Piffľ Zápas o Bratislavský hrad. Denník 1948 – 1972*, ktorá je, ako názov napovedá, zostavená z profesorových denníkových záznamov.

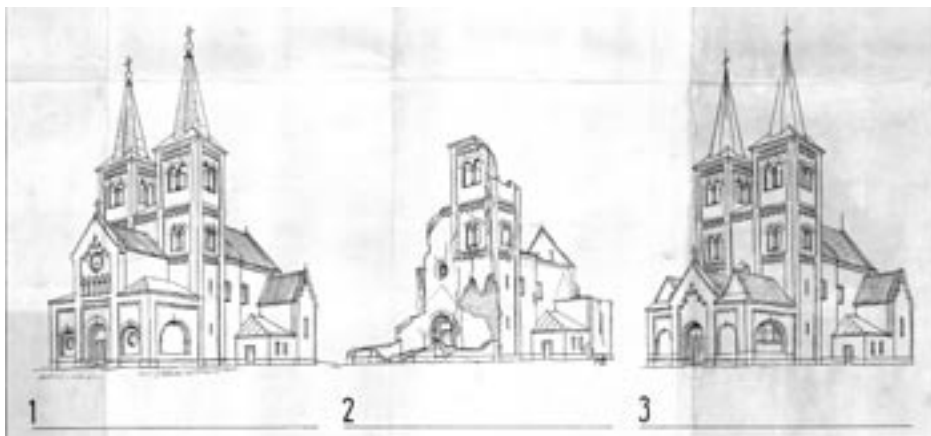
Lucia Porubská
Archív PÚ SR Bratislava

Alfred Piffel a pamiatková obnova vo svetle dokumentov Archívu PÚ SR

Archívu PÚ SR sa nachádzajú viaceré grafické aj písomné dokumenty o činnosti Alfreda Piffela vo sfére obnovy kultúrneho dedičstva na Slovensku. Zaznamenávajú rekonštrukcie a pamiatkové výskumy štrnástich pamiatok.

V rámci Katedry vývoja architektúry SVŠT v Bratislave spolu so študentmi a kolegami vypracoval zamerania a historicko-architektonické výskumy pamiatkových zón Banskej Bystrice a Banskej Štiavnice. V spolupráci s kolektívom katedry vznikli plány na rekonštrukciu Bratislavského hradu, adaptácia Kláštora klarisiek v Trnave na regionálne múzeum, adaptácia farmaceutického múzea Červený rak v Bratislave, či projekt nového schodiska do archeologického ústavu na nitrianskom hrade. Ako samostatné akcie zamerával profesor Piffel evanjelický kostol sv. Salvátora v Pezinku, pútnický kostol v Bratislave-Dúbravke a Kostol milosrdných bratov v Bratislave. Tiež vypracoval projekt

Kostol v Bíni, návrh na rekonštrukciu, 1952, sign. A 1450

rekonštrukcie románskeho kostola v Bíni, projekt striešky nad vstupom do gotického kostola v Smrečanoch a projekt adaptácie kaplnky kaštieľa v Brunovciach. Všetky tieto aj nasledujúce dokumenty sú profesorom Piffelom signované. Ako zamestnanec Archeologického ústavu SAV, spolu s reštaurátorom Mikulášom Štalmachom, vytvoril zameranie, archeologický, stavebno-historický a umelecko-historický prieskum kaštieľa Vranovo v Palúdzke. Na archeologických výskumoch a plánoch rekonštrukcie hradu Devín sa profesor Piffel podieľal ako externý spolupracovník SÚPSOPu.

Výskum mestských pamiatkových rezervácií v Banskej Bystrici a Banskej Štiavnici

Materiál o Banskej Štiavnici z roku 1953 obsahuje 52 výkresov so zameraniami fasád a polohopisnými plánmi jednotlivých parciel.¹

Na prieskume historického jadra Banskej Bystrice pracoval kolektív SVŠT v rokoch 1955 – 1957. Zamerania pôdorysov a rozvinutých fasád ulíc Malinovského, Nám. SNP a Nám. Červenej armády nie sú úplne kompletne.² Vyhodnocovacia správa o výskume obsahuje program a cieľ výskumu, stručný popis jednotlivých objektov a ich rozdelenie do kategórií podľa pamiatkovej hodnoty. Toto rozdelenie farebne ilustruje polohopisný plán mesta.³

Hrad Nitra

V máji roku 1953 vznikol na Katedre vývoja architektúry SVŠT projekt na preloženie hlavného vstupu do Štátneho archeologického ústavu na hrade v Nitre.⁴ Zámerom bolo vylúčiť komunikáciu cez nartex nitrianskeho domu a zrušiť spoločný vstup a komunikáciu s episkopátom. Na jednom výkrese je zobrazený starý stav aj pôdorys, rezy a fasáda nového návrhu. Súčasťou dokumentu je aj technická správa.

Bratislavský hrad

Jednou z najrozsiahlejších akcií, na ktorých sa profesor Piffel podieľal, bola nepochybne rekonštrukcia Bratislavského hradu. Je k nej prirodzene aj najrozsiahlejšia zbierka dokumentov.

Úvodný elaborát z rokov 1953 – 1955 vo veľkom formáte dokumentuje historickú

podobu hradu, ktorá sa stala podkladom pre rekonštrukciu, zameranie aktuálneho stavu, prieskumovú správu a návrhovú štúdiu s vyhodnotením.⁵ Tieto návrhy boli postupne dopracované a konkretizované v ďalších štúdiách. V decembri 1955 vznikol *plán definitívnej stavebnej záchrany západného traktu*, ktorý obsahuje 8 výkresov.⁶ *Plán definitívnej stavebnej záchrany južného traktu* z roku 1956 nie je kompletný, jeden z 9 výkresov chýba.⁷ Fasáda nádvorja južného krídla zaznamenala oproti pôvodnému návrhu najväčšie zmeny. Do roku 1957 je datovaný *plán definitívnej stavebnej záchrany severného traktu*⁸ a *plán definitívnej stavebnej záchrany východného traktu*.⁹ V prvom z 12 výkresov chýbajú dva, v druhom prípade zo 7 chýba jeden.

Po odchode profesora Piffľa z hradu boli jeho plány znovu prepracované kolektívom pod vedením architekta Dušana Martinčeka.

Bratislavský hrad, Archív PÚ SR

Kláštor klarisiek v Trnave – „Kláštorok“

Dokumentácia dokladá účasť profesora Piffľa pri zameraní a expertízach, ktoré predchádzali adaptácii objektu na Krajské múzeum v rokoch 1955 – 1957. Úradná korešpondencia medzi viacerými štátnymi inštitúciami predstavuje predovšetkým ukážku byrokratického procesu, ktorý sprevádzal rekonštrukciu pamiatky.¹⁰

Zameranie z roku 1956 obsahuje 15 výkresov s pôvodným stavom pôdorysov jednotlivých poschodí, pohľadov na fasády a rezov.¹¹

KNV odbor kultúry požiadal profesora Piffľa o odborné posúdenie možnosti prideliť prízemné a pivničné priestory múzea Malokarpatským vinárskym závodom na zriadenie výrobné šumivého vína.¹² Piffľov kategoricky zamietavý posudok uvádza mnohé argumenty proti takémuto postupu.¹³ Z následnej korešpondencie vyplýva, že kompetentné organizácie tieto argumenty uznali.

Farmaceutické múzeum Červený rak v Bratislave

V roku 1956 boli vypracované plány zamerania a plány adaptácie objektu múzea Červený rak. Pre múzeum boli určené dva susedné objekty na Michalskej 26. V súčasnosti sa múzeum nachádza len v jednom objekte, v druhom je reštaurácia. Dokument obsahuje 11 výkresov so zameraním a 4 výkresy s adaptačnými úpravami.¹⁴

Zamerania sakrálnych objektov

Zamerania evanjelického Kostola sv. Salvátora v Pezinku, pútnického kostola v Bratislave-Dúbravke a Kostola milosrdných bratov v Bratislave vznikli v rokoch 1950 – 1951. Každý z troch plánov je signovaný a zobrazuje pôdorys a rez každej z pamiatok.¹⁵

Románsky Kostol Panny Márie v Bíni

V roku 1951 profesor Piffľ zameril stav pamiatky zničenej v druhej svetovej vojne. Zaznamenal pôdorys, južnú a západnú fasádu, a interiér.¹⁶ V roku 1952 vytvoril kresbu

ARCHÍVNA BURZA

Dejiny ochrany pamiatok vo fondoch Slovenského národného archívu

Slovenský národný archív (SNA) sídliači na Drotárskej ceste č. 42 v Bratislave je vrcholnou inštitúciou slovenského archívnictva. Jeho fondy a zbierky sú dosiaľ neobjaveným zdrojom poznatkov aj pre pamiatkarov. Kompletná informácia o možnostiach bádania v SNA k špecifickej téme pamiatok by presiahla rozsah archívnej burzy, preto sa teraz obmedzíme len na fondy, ktoré dokumentujú dejiny pamiatkovej starostlivosti po roku 1945.

SNA vo svojich depozitoch spravuje fondy ústredných orgánov štátnej správy, pod ktoré patrila aj ochrana pamiatok. Do konca druhej svetovej vojny existoval pri Ministerstve školstva a národnej osvety referát E – ochrana pamiatok. Z jeho písomností sa však po skartácii zachovalo len torzo, takže pre dejiny ochrany pamiatok za prvej Slovenskej republiky sme odkázaní len na fondy v Archíve PÚ SR.

Po oslobodení sa výkonnými orgánmi moci na Slovensku stali poverenictva. Pamiatkové oddelenie pokračovalo vo svojej práci aj v povojnových rokoch v rámci Poverenictva SNR pre školstvo a národnú osvetu. Keďže názvy povereníctiev sa do roku 1960 niekoľkokrát zmenili, pre nás je zaujímavý inventár Povereníctva školstva (PŠK) – Dočasný inventár I. a II. diel od autorov E. Rákoš, Š. Baranovič, J. Krišková, Š. Juck z roku 1965. Dozvieme sa z neho aj smutnú skutočnosť, že „značná časť písomností z obdobia 1945 – 1951 bola nedopatrením odovzdaná do zberu ešte pôvodcom; taktiež bol do zberu odovzdaný i materiál bývalého MŠANO“.

V inventári sa témy pamiatok objavujú viackrát. Môžeme ich rozdeliť na niekoľko okruhov, napr. organizácia ochrany pamiatok po vojne a jej legislatívna úprava, vznik Slovenského pamiatkového ústavu, vyhlasovanie mestských pamiatkových rezervácií, konfiškovanie kaštieľov a hradov a ich vyhlasovanie za štátny kultúrny majetok, činnosť Národnej kultúrnej komisie, rekonštrukčné a reštaurátorské práce na konkrétnych objektoch. Už v škatuli č. 2 v písomnostiach L. Novomeského je spis o organizácii vedeckej práce a jej vzťahu k ochrane pamiatok. V spisoch II. Sekretariátu sa niekoľkokrát objavuje osnova (*pokr. na ďalšej str.*)

zákona o kultúrnych pamiatkach, múzeách a galériách (1956 – 1958), správa o rekonštrukcii Bratislavského hradu (1959) a o premostení Dunaja pri Rybnom námestí (1957). Aj v kapitole Legislatíva nájdeme niekoľko konceptov pamiatkového zákona (1957 – 1958), záznamy o reorganizácii štátnej pamiatkovej starostlivosti (1951) a o vzniku Slovenského pamiatkového ústavu (1950). Činnosťou štátnej starostlivosti na úseku ochrany pamiatok a prírody sa zaoberalo aj Kolégium poverenikov (1952 – 1953). Akútna otázka pridelovania skonfiškovaných kaštieľov sa riešila na gremiálnych poradách v rokoch 1950 – 1951. V kapitolách Číselné základy a Bez základov – pamiatková starostlivosť sa nachádzajú dotazníky o evidencii a súpise pamiatok vyveze-

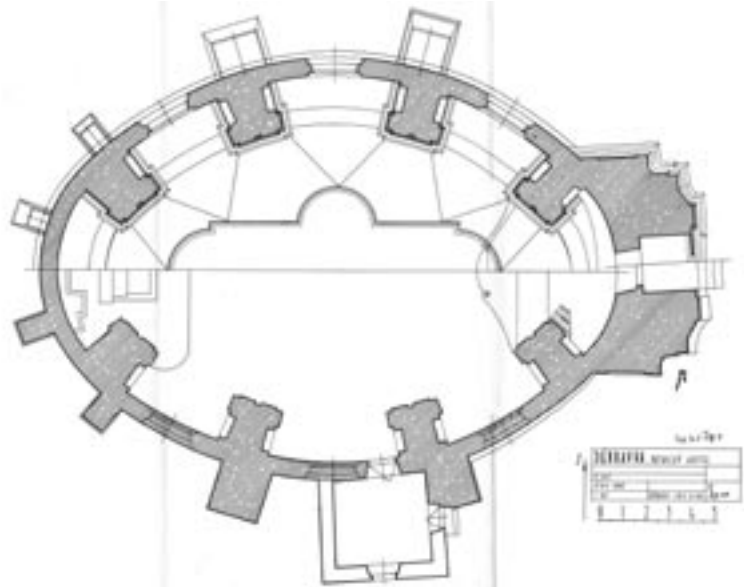
Kaštieľ v Adamovciach, 1953

ných do Maďarska a Nemecka (1945), správy o využití kaštieľov a hradov a rozpočty na ich opravu (Bytča, Červený Kameň, Betliar, Krásna Hôrka), doklady o reštaurátorských prácach v Primaciálnom paláci a na Oravskom hrade.

Najzaujímavejší a najrozsiahlejší archívny materiál (49 archívnych škatúl s číslami 595 – 628) je spracovaný v kapitole Pamiatková starostlivosť – Projektové a reštauračné úlohy (Povereníctvo školstva, Dočasný inventár II. diel, Pamiatková starostlivosť, s. 339 – 355, kópia prístupná aj v Archíve PÚ SR). Obsahuje spisovú agendu vrátane projektových dokumentácií a fotografií k najväčším pamiatkovým akciám v 50. rokoch 20. storočia – opravy hradov, zámkov, kaštieľov, sakrálnych stavieb, plány pamiatkových úprav z jednotlivých krajských národných výborov (Bratislava, Žilina, Nitra, Prešov, Banská Bystrica). Z najväčších akcií môžeme (*pokr. na ďalšej str.*)

kostola pred zničením a nazval ju *stavebný stav 1942*.¹⁷ Podobná, ale nedatovaná kresba vznikla pravdepodobne v roku 1952 a zobrazuje kostol v troch fázach vývoja – pred zničením, ako ruinu a návrh rekonštrukcie s prvým návrhom predsiene.¹⁸ Druhý, pozmenený návrh predsiene vznikol v roku 1953.¹⁹ Zobrazuje západnú fasádu, rez, pôdorys a južnú fasádu predsiene. O priebehu rekonštrukcie kostola informujú aj dve zápisnice z porad komisie, ktorých sa profesor Piffľ zúčastnil.²⁰ Komisia rozhodla, že barokové detaily, ktoré vznikli pri minulých prestavbách kostola, už rekonštruované nebudú. Konečná podoba predsiene kostola však nezodpovedá žiadnemu z dvoch Piffľových návrhov.

V roku 1955 sa tiež ako člen komisie podieľal na rozhodovaní o začiatku rekonštrukcie románskej rotundy v Bíni.²¹

Pútnický kostol v Bratislave - Dúbravke, 1950-51, sign. V 5396

Trnava, Kláštor klarisiek, 1956, sign. A 233

Gotický rímskokatolícky kostol v Smrečanoch

Pre túto pamiatku vytvoril profesor Piffľ v roku 1953 projekt na *kryt nad portálem*.²² Jeden výkres zobrazuje pôdorys, rez a eleváciu jednoduchého dreveného prístrešku s polovalbovou strieškou, ktorý mal nahradiť pôvodnú drevenú prístavbu. Prístrešok bol aj realizovaný, polovalbovú strechu však nahradila strecha sedlová. Písomná dokumentácia dokladá, že v tomto kostole Piffľ z poverenia Povereníctva školstva vykonával pre Pamiatkový ústav aj *stavebne-pamiatkársky dozor nad rekonštrukciou filiálneho kostola*.²³

Prvá dostupná správa z komisie zo 4. septembra 1952 referuje o stanovení ďalšieho postupu prác, čiže je zrejme, že práce už prebiehali. Piffľ na tomto mieste tiež popisuje niektoré nálezy, ktoré boli pri rekonštrukcii kostola objavené – zamurovaný vstup do krypty, menšia komôrka s detskou rakvou datovaná do roku 1770, pôvodná gotická úroveň podlahy 20 cm pod súčasnou.²⁴ V nasledujúcom roku 1953 rekonštrukcia kostola pokračovala okrem iného úpravou hlavného portálu.²⁵ V ďalších dokumentoch A. Piffľ zaujíma stanovisko k zápisnici z prehliadky kostola doktorom J. Šebkom z 19. 10. 1952, v ktorej boli konštatované niektoré pochybenia pri rekonštrukcii kostola. Z tejto zápisnice nadobudol Piffľ dojem, že ho robia za tieto chyby zodpovedným. V liste pre Štátny pamiatkový ústav poukazuje na niektoré zásahy miestneho farára, ktorý svojvoľ-

ne konal v rozpore s dohodnutými postupmi.²⁶ Následne KNV v Žiline varovalo správcu fary v Smrečanoch *aby akékoľvek zasahovanie do reštaurovania kostola neprevádzal. V budúcnosti akékoľvek zasahovanie v tomto smysle bude trestne stíhané.*²⁷

Kaplnka kaštieľa v Brunovciach

V júli 1952 urobil Alfred Piffel prieskum a zameranie kaplnky kaštieľa v Brunovciach. V 4 výkresoch sú zaznačené tiež adaptačné zásahy do objektu.²⁸ Podľa rukopisnej nálezovej správy, ktorá je súčasťou elaborátu, bola kaplnka prestavaná vložiením empory, ktorú datuje do roku 1824. Práve tejto súčasti objektu venuje Piffel najväčšiu pozornosť. Podľa fotografickej dokumentácie, v roku 1952 bola empora nesená tromi arkádami, parapet bol nadstavený priečkou, ktorá siahala až po strop, v strednej časti empory bol predstavený plytký rizalit, ktorý podopierali zdvojené piliere.²⁹ Tieto piliere boli podľa Piffela pôvodne jednoduché, ako je *patrné z pukliny medzi piliermi.*³⁰ V zmienenej správe Piffel navrhuje *odbúrať bočné steny s partiami emporových okien až na parapety a stredný múr, vrátane prestavaných masívnych pilierov odbúrať až na niveletu podlahy a do takto vzniklého poľa vložiť kovanú mrežu. ... Vstavenie schodišťa urobí sa vybúraním časti stropu empory, schodište bude drevené. ... Vstup do kaplnky z kaštieľa smerom do empory sa zamuruje.* Prestavba bola podľa tohto návrhu realizovaná, v roku 1985 bola empora pri inej adaptácii rozobraná a odstránená.

Brunovce, kaplnka kaštieľa

Kaštieľ Vranovo v Palúdzke³¹

V období júla až septembra 1969 pôsobil profesor Piffel spolu s reštaurátorom Mikulášom Štalmachom v Palúdzke. V tamojšom kaštieli Vranovo Piffel urobil pre SÚPSOP Bratislava archeologický, stavebno-historický a umeleckohistorický prieskum.³² Elaborát obsahuje správu o priebehu prác, obsahlu fotografickú dokumentáciu a 19 výkresov, ktoré dokumentujú archeologické sondy, staršie plánové podklady, nové zamerania a výsledky výskumu, ktoré odhalili 4 stavebné fázy objektu.

Hrad Devín

Na Devíne pracoval profesor Piffel v rokoch 1967 – 1972. Niektoré dokumenty tu uvádzajú Piffela ako zamestnanca Archeologického ústavu SAV, on v ďalších píše, že je dôchodca a na dohodu pracuje pre SÚPSOP, prípadne pre mestské múzeum.

V júli 1967 navrhol uzavretie časti severnej hranice areálu od Moravskej brány smerom na západ.³³ K plánom vypracoval tiež technickú správu.³⁴

V septembri až decembri roku 1971 pracoval profesor Piffel na historicko-architektonickom výskume plášťa hradnej studne.³⁵ Na jednom výkrese zaznamenal pôdorys a rez studňou a zdokumentoval kamenárske značky. V nálezovej správe popisuje priebeh a výsledok prieskumu. V tom istom roku sa zúčastnil na zameraní juhovýchodného opevnenia a Moravskej brány,³⁶ ku ktorému vypracoval aj pamiatkový zámer.³⁷ V apríli až máji 1972 naplánoval dostavbu západného opevnenia.³⁸ Pamiatkový zámer k tejto časti hradu na základe Piffelových materiálov a výskumov napísal Ing. arch. Chlup.³⁹

Profesor Piffel pravdepodobne vytvoril aj návrh na úpravu hrobky na Devíne, ktorý

vybrať napr.: projekcie a stavebné akcie na Oravskom hrade (vrátane inventáru zbierok z roku 1953), konfiškácia hradu Krásna Hôrka v roku 1946, dokumentácia stavebných akcií na hrade Červený Kameň z rokov 1953 – 1958, projektové a reštauračné práce v Červenom Kláštore v rokoch 1958 – 1959, reštaurovanie oltárov v košickom dóme, reštaurovanie slohového nábytku v kaštieli v Adamovciach v rokoch 1953 – 1956, inventáre zbierok betliarskeho, markušovského, hodkovského a svätoantonského kaštieľa, záznamy o aponiovskej knižnici v Oponiciach a o pozemkovej reforme majetku radvanského kaštieľa z rokov 1924 – 1959.

Objavíme tu aj dokumenty o pamiatkových akciách na hradoch v Bojniciach, Budatíne, Trenčíne, Vigľaši, v kaštieliach v Bytči, Betlanovciach, Demjate, Brzotíne, Bernolákove, Hronseku, Brodzanoch, Topoľčiankach, Veľkom Bieli, Zemianskych Kostolánoch, Dolnej Mičinej, Kokave nad Rimavicou atď., na kostoloch v Bardejove, Bíni, Brádne, Veľkej Lomnici, Dravciach, Gánovciach, Huncovciach, Chminianskych Jakubovanoch, Jasove, Košiciach, Nitre a ďalších.

Zaujímavo znie záznam „Umelecké predmety Petra J. Kerna z rokov 1938 – 1959“. Samostatne sa dá spracovať téma prvých mestských pamiatkových rezervácií (Banská Štiavnica, Bratislava, Kremnica, Banská Bystrica, Kežmarok, Prešov, Levoča, Bardejov, Spišská Sobota, Spišské Podhradie), ku ktorej nájdeme záznamy o vyhlasovaní, stavebné a projektové spisy, vrátane plánov. V tomto roku rezonuje najmä téma Bratislavského hradu. Jeho rekonštrukcia v 50. rokoch a účasť prof. A. Piffela je doložená dokumentmi vo viacerých škatuliach.

Vo fonde sa nájde aj agenda o zriadení podniku Pamiatkostav v roku 1958, aj návrh na zriadenie Projektového strediska pre projektovanie historických pamiatok a rezervácií na Slovensku. V rôznych škatuliach sú roztrúsené spisy Slovenského pamiatkového ústavu, jeho organizácia, plány úloh a ich vyhodnotenie. Natrafíme aj na evidenčné zoznamy pamiatok podľa okresov z roku 1956. Bohato je dokladovaná problematika skonfiškovaných kaštieľov, ich pridelovanie rôznym rezortom, lokálné programy využitia, rekonštrukčné práce. S tým súvisiacu agendu o činnosti Národnej kultúrnej komisie sme objavili náhodou v (pokr. na ďalšej str.)

spisoch A. Güntherovej-Mayerovej, ktorá pôsobila na poverenie školstva ako expert na pamiatky. Podrobne máme spracované dokumenty v škatuliach č. 597, 602, 604, 605, 606, 607, 608 a 614. Ich rešerše sú prístupné v Archíve PÚ SR.

Pre úplnosť dodávame, že záznamy týkajúce sa ochrany pamiatok sa nachádzajú aj v samostatnom fonde Povereníctva kultúry z rokov 1953 – 1956 a Slovenského výboru pre veci umenia z roku 1953. Nachádza sa tu návrh na vyhlásenie Štátnej mestskej pamiatkovej rezervácie v Banskej Bystrici. Aj vo fonde Úradu vlády SSR a Vlády ČSR môžeme objaviť mnohé uznesenia týkajúce sa starostlivosti štátu o kultúrne pamiatky. Z nich sa napríklad dozvieme, ako socialistický spôsob práce zasiahol aj do ochrany pamiatok. Tzv. udržiavacie práce na pamiatkových objektoch museli byť naplánované Štátnym plánovacím úradom podľa investičných smerníc. Obnova pamiatok bola financovaná z prostriedkov UNRRA, získaných revíziou hospodárenia bývalého Československého úradu pre hospodársku pomoc a obnovu (v roku

Diviaky, kaštieľ, 1955

1950 to bolo 68 mil. Kčs). Prostriedky mohli byť použité len po dohode s ministrom - predsedom Štátneho plánovacieho úradu a s predsedom Najvyššieho účtovného kontrolného úradu. Minister informácií a osvetly mal v spolupráci so Štátnym úradom pre veci cirkevné sústavne informovať širokú verejnosť o význame a rozsahu pamiatkovej starostlivosti.

Slovenský národný archív ponúka množstvo informácií o pamiatkach aj v starších fondoch. Dúfame, že naše trvalé úsilie podnietiť tento druh výskumu nájde odozvu v radoch mnohých bádateľov.

Martina Orosová
Archív PÚ SR Bratislava

však nebol realizovaný. Výkres nie je signovaný ani datovaný, ale kresba s návrhom je publikovaná v Pifflovom denníku.⁴⁰

Na tejto ploche som sa pokúsila načrtnúť časť názorov profesora Piffľa na pamiatkársku činnosť. Vzhľadom na to, že každá pamiatka je jedinečná, aj jeho prístup bol individuálny a vždy podložený hlbokými znalosťami i keď v niektorých prípadoch prirodzene ovplyvnený dobou spoločenskou a odbornou klímou.

Lucia Porubská
Archív PÚ SR Bratislava

¹ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 2994.

² Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 366, A 196, A 798.

³ Archív PÚ SR, Zbierka výskumných správ, sign. T 3314.

⁴ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 357.

⁵ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 1362.

⁶ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 501. V ďalších materiáloch sú do týchto výkresov zaznamenané: stavebné úpravy a ústredné kúrenie – sign. A 252; zdravotníctvo – sign. A 317; elektroinštalácia – A 324.

⁷ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 407, A 408, A 688. Ďalšie súčasti: elektroinštalácia a detaily arkad – sign. A 325; ústredné kúrenie a zdravotníctvo – sign. A 460.

⁸ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 418. Ďalšie súčasti: stavebné úpravy – A 409; elektroinštalácia – A 337; ústredné kúrenie – A 338; oznamovacie zariadenie A 344, A 316, zdravotníctvo – A 137.

⁹ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 406. Ďalšie súčasti: elektroinštalácia – A 434; zdravotníctvo – A 435; oznamovacie zariadenie – A 436; ústredné kúrenie A 433.

¹⁰ Archív PÚ SR, fond KÚŠPSOP Bratislava, škatuľa 141, Trnava, fond PÚ, SPÚ. Nespracované.

¹¹ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 233.

¹² Archív PÚ SR, fond KÚŠPSOP Bratislava, škatuľa 141, Trnava. List od KNV odbor kultúry pre Alfreda Piffľa 14. 5. 1956.

¹³ Archív PÚ SR, fond KÚŠPSOP Bratislava, škatuľa 141, Trnava. Posudok z 15. 5. 1956.

¹⁴ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 228.

¹⁵ Archív PÚ SR, Zbierka schematických zameraní, sign. V 5395, V 5396, V 5397.

¹⁶ Archív PÚ SR, Zbierka schematických zameraní, sign. V 5415, V 5416, V 5417, V 5418, V 5419, Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 955.

¹⁷ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 1415.

¹⁸ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 1450. Kresbu autor publikoval v roku 1952 k svojmu článku, PIFFL, Alfred: K rekonštrukcii kostola v Bíni, In: Pamiatky a múzeá, č. 4, 1952, s. 57.

¹⁹ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 58.

²⁰ Archív PÚ SR, fond SPÚ, škatuľa č. 4, Zápisnica zo 17. 4. 1952, Zápisnica z 12. 9. 1952.

²¹ Archív PÚ SR, fond SPÚ, Bina, škatuľa č. 4, Zápisnica z 13. 9. 1955.

²² Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 358.

²³ Archív PÚ SR, fond PÚ, SPÚ, škatuľa 175. List od SVŠT pre Štátny pamiatkový ústav 17. 9. 1953.

²⁴ Archív PÚ SR, fond PÚ, SPÚ, škatuľa 175. Správa o komisii konanej dňa 4. 9. 1952 v Smrečanoch.

²⁵ Archív PÚ SR, fond PÚ, SPÚ, škatuľa 175. Zápisnica z 23. 6. 1953 v Smrečanoch.

²⁶ Archív PÚ SR, fond PÚ, SPÚ, škatuľa 175. List od SVŠT pre Štátny pamiatkový ústav 17. 9. 1953.

²⁷ Archív PÚ SR, fond PÚ, SPÚ, škatuľa 175. List od KNV v Žiline pre Správu rím.-kat. fary v Smrečanoch, 15. 12. 1953.

²⁸ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 42/2-5. V plánoch sú vybrané partie označené farbou žltou, zamurované časti červenou, staré murivo je šedé.

²⁹ Archív PÚ SR, Zbierka negatívov, Brunovce – kaštieľ, 1952.

³⁰ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 42/1, rukopisná nálezovalá správa o kaplnke v kaštieli v Brunovciach zo dňa 6. 6. 1952.

³¹ Palúdzka je v súčasnosti časťou mesta Liptovský Mikuláš. V kaštieli Vranovo bol v roku 1713 väznený Juraj Jánošík.

³² Archív PÚ SR, Zbierka výskumných správ, sign. T 4000/a, b, c; T 2807. Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 4404.

³³ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 6741 – A 6392.

³⁴ Archív PÚ SR, Zbierka výskumných správ, sign. T 4368.

³⁵ Archív PÚ SR, Zbierka výskumných správ, sign. T 4380.

³⁶ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 6402 – A 6934 R.

³⁷ Archív PÚ SR, Zbierka výskumných správ, sign. T 4344.

³⁸ Archív PÚ SR, Zbierka projektov a plánov, sign. A 6398 – A 6782 R.

³⁹ Archív PÚ SR, Zbierka výskumných správ, sign. T 4345. 15. 6. 1972.

⁴⁰ PIFFL, Alfred: Zápas o Bratislavský hrad : Denník 1948 – 1972. Bratislava : Marenčin PT, 2007, s. 22.

Kostol v Smrečanoch, Archív PÚ SR

Prírastky knižnice za rok 2006

1. Bibliografie, encyklopédie, slovníky

- Bibliografia slovenskej archeológie za roky 1997 a 1998. Zost. Marta Jasečková. Nitra : Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV; Archeologický ústav SAV; Nadácia Antona Točíka, 2005. 120 s. **Sign. 29.166.**
- Bibliografie památkové péče za rok 1998. Zost. Jiřina Dejmková. Praha : Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2005. 232 s. **Sign. 28.949.**
- BUBEN, Milan: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. Díl 1. Řády rytířské a křižovníci. Praha : Nakladatelství Libri, 2002. 215 s. **Sign. 29.093.**
- BUBEN, Milan: Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. Díl 2., svazek 2. Mnišské řády. Praha : Nakladatelství Libri, 2004. 399 s. **Sign. 29.094.**
- ČIŽMÁŘ, Miloš: Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku s leteckými záběry hradišť Miroslava Báľky. Praha : Nakladatelství Libri, 2004. 303 s. **Sign. 29.079.**
- Encyklopédia miest a obcí Slovenska. Zost. Peter Süle ml. Lučenec : PS-LINE, s. r. o., 2005. 960 s. **Sign. 29.021.**
- Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Edit. Pavel Vlček. Praha : Academia, 2004. 761 s. **Sign. 29.081.**
- Encyklopedie českých tvrzí. Díl 3. S-Ž. Praha : ARGO, 2005. 1171 s. **Sign. 29.036.**
- FOLTÝN, Dušan a kol.: Encyklopedie moravských a slezských klášterů. Praha : Nakladatelství Libri, 2005. 878 s. **Sign. 29.041.**
- HLUŠÍKOVÁ, Marta: Latinsko-slovenský slovník. Bratislava : Vydavateľstvo Kniha-Spoločnik, 2003. 934 s. **Sign. 29.240.**
- Lexikón slovenských žien. Martin : Slovenská národná knižnica; Národný biografický ústav, 2003. 288 s. **Sign. 29.294.**
- LURKER, Manfred: Slovník symbolů. Praha : Knižní klub, 2005. 614 s. **Sign. 29.092.**
- PAVLÍK, Čeněk – VITANOVSKÝ, Michal: Encyklopedie kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku : Ikonografický atlas reliéfů na kachlích gotiky a renesance. Praha : Nakladatelství Libri, 2004. 469 s. **Sign. 29.080.**
- PEŠTA, Jan: Encyklopedie českých vesnic. Vesnické památkové rezervace, zóny a ostatní památkově hodnotná vesnická sídla v Čechách. Díl III. Západní Čechy. Praha : Nakladatelství Libri, 2005. 439 s. **Sign. 28.988.**
- RAMEŠ, Václav: Slovník pro historiky a návštěvníky archívů. Praha : Nakladatelství Libri, 2005. 431 s. **Sign. 28.998.**

2. Zborníky

- 900 let cisterciánského řádu. : Sborník z konference konané 28. – 29. 9. 1998 v Břevnovském klášteře v Praze. Zost. Kateřina Charvátová. Praha : UNICORNIS, 2000. 319 s. **Sign. 29.083.**
- A Debreceni Déri Múzeum. Évkönyve 1999. Debrecen : Déri Múzeum, 2000. 477 s. **Sign. 29.177.**
- A Debreceni Déri Múzeum. Évkönyve 2000 – 2001. Debrecen : Déri Múzeum, 2001. 387 s. **Sign. 29.179.**
- Acta Archaeologica Opaviensia. I. Otázky neolitu a eneolitu našich zemí. 17.–20. září 2002, Hradec nad Moravicí. Opava : Ústav historie a muzeologie FPF Slezské univerzity, 2004. 237 s. **Sign. 29.058.**
- Acta Historica Neosoliensia 8/2005 : Ročenka Katedry histórie Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Zost. Rastislav Kožiak, Imrich Nagy. Banská Bystrica : Fakulta humanitných vied UMB; UNIVERSUM, 2005. 346 s. **Sign. 29.260.**
- All'atlante dei Sacri Monti, Calvari e Complessi devozionali europei : Atti del Convegno Internazionale, Varallo 17-18-19 Aprile 1996, Palazzo d'Adda – Centro Congressi. Zost. Amilcare Barbero, Elene De Filippis. Ponzano Monferrato : Il Centro di Documentazione dei Sacri Monti, Calvari e Complessi devozionali, 2006. 236 s. **Sign. 29.265.**
- Agria XXXVIII. : Annales Musei Agriensis. Eger : A Dobó István Vármúzeum kiadása, 2002. 356 s. **Sign. 29.178.**
- Agria XLI. : Annales Musei Agriensis. Eger : A Dobó István Vármúzeum kiadása, 2005. 426 s. **Sign. 29.176.**
- Archaeologia historica 31/2006 : Sborník příspěvků přednesených na 37. konferenci archeologů středověku ČR a SR s hlavním zaměřením na raně středověká centra, jejich podobu a vývoj. Chrudim 19. – 22. září 2005. Edit. V. Nekuda, Z. Měřinský, P. Kouřil. Brno : Muzejní a vlastivědná společnost, 2006. 455 s. **Sign. 29.246.**
- Ars Hungarica 27/1999. Budapest : MTA, 1999. 267 s. **Sign. 29.139.**
- Ars Hungarica 33/2005. Budapest : MTA, 2005. 240 s. **Sign. 29.140.**
- Balneologický spravodajca 1998. Edit. Magda Pekárová. Piešťany : Balneologické mú-

Glosy

z časopisu ÖSTERREICHISCHE
ZEITSCHRIFT FÜR KUNST UND
DENKMALPFLEGE (Rakúsky
časopis pre umenie a pamiatkovú
starostlivosť)

ISSN AUT 0029-9626 roč. LX, 2006,
Heft 1-4

Zožit 1 – 2

Toto obsiahle dvojčíslo časopisu je rozdelené na dve časti. Prvá je venovaná odborným štúdiám, druhá časť je súpisom pamiatkovej obnovy, výskumu a reštaurovania konkrétnych pamiatok v jednotlivých spolkových starostlivosťach v roku 2005.

Príspevok Markusa Zechnera približuje *Projekt záchrany obľúbenej pamiatky mesta Graz – reštaurovanie renesančného arkádového Landhaushofu.*

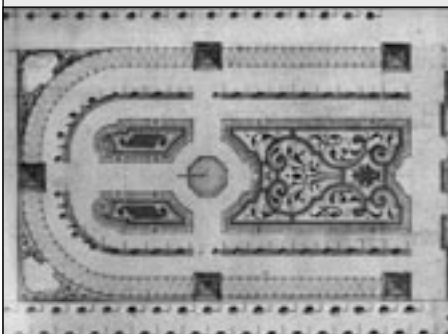

Götzis, Jonasov zámok, po rekonštrukcii

Renate Madritsch píše v článku Jonasov zámok v Götzis stručne o histórii objektu, o jeho majiteľoch aj o niekoľkých rekonštrukciách počas 20. storočia.

Manfred Koller predstavuje Maliarsky cyklus alegórií európskych krajín v zámku Würting v Hornom Rakúsku po desať rokov trvajúcim procese reštaurovania.

Géza Hajós v príspevku *Rekonštrukcia / revitalizácia „výšivkových parterov“ v rakúskych (pokr. na ďalšej str.)*

Viedeň, Schönbrunn, návrh úpravy Komorských záhrad okolo 1750

zeum, 1999. 284 s. **Sign. 29.171.**

Bardkontakt 2006 – Problematika mestských pamiatkových centier : Zborník prednášok, Bardejov 23. – 24. august 2006. Bardejov : Mesto, 2006. 181 s. **Sign. 29.252.**

Biuletyn Konserwatorski Województwa Białostockiego 1998. Białystok : Państwowa Sluzba Ochrony Zabytków, 1998. 268 s. **Sign. 28.973.**

Budúcnosť miest s monofunkčným priemyslom – príklady Baťových miest : Zborník referátov z medzinárodnej vedeckej konferencie, Bratislava, 7. – 8. september 2006. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku architektov Slovenska, 2006. 35 s. **Sign. 29.253.**

Bulletin National Research Institute for Cultural Properties, Nara 2003, 2004, 2006. Nara : National Research Institute for Cultural Properties, 2003, 2004, 2006. 181 s., 173 s., 135 s. **Sign. 28.965, 28.967, 29.230.**

Byzantinoslovaca I. : Byzantologický seminár A. Avenaria. Edit. Miroslav Daniš. Bratislava : STIMUL, 2006. 271 s. **Sign. 29.156.**

DenkMal! : Zeitschrift für Denkmalpflege in Schleswig-Holstein. Roč. 13 (2006). Kiel : Landesamt für Denkmalpflege, 2006. **Sign. 29.201.**

Denkmalpflege in Niederösterreich. Band 34. Gemälde. St. Pölten : Amt der NÖ Landesregierung, Abteilung Kultur und Wissenschaft, 2005. 48 s. **Sign. 28.991.**

Epigraphica a sepulcralia I. : Sborník příspěvků ze zasedání k problematice sepulkralních památek, pořádaných Ústavem dějin umění AV ČR v letech 2000 až 2004. Edit. Dalibor Párix, Jiří Roháček. Praha : ARTEFACTUM, 2005. 287 s. **Sign. 29.157.**

Frühmittelalterliche Elite bei den Völkern des östlichen Mitteleuropas (mit einem speziellen Blick auf die grossmährische Problematik.) : Materialien der internationalen Fachkonferenz, Mikulčice 25. – 26.5.2004. Edit. Pavel Kouřil. Brno : Archeologický ústav AV ČR, 2005. 379 s. **Sign. 29.053, 29.245.**

Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske. Zv. 28/2004. Zagreb : Ministarstvo kulture Uprava za zaštitu kulturne baštine, 2005. 236 s. **Sign. 29.002.**

Historica Carpatica 36/2005 : Zborník Východoslovenského múzea v Košiciach. Séria C – História. Zost. Dárius Gašaj. Košice : Východoslovenské múzeum, 2006. 146 s. **Sign. 29.295.**

Historické mapy : Zborník z vedeckej konferencie konanej 17. marca 2005 v SNM v Bratislave. Edit. Ján Pravda. Bratislava : Kartografická spoločnosť SR; Geografický ústav SAV, 2005. 255 s. **Sign. 28.990.**

Independent Administrative Institution National Research Institute for Cultural Properties, Nara 2003, 2004, 2006. Nara : National Research Institute for Cultural Properties, 2003, 2004, 2006. 68 s., 66 s., 66 s. **Sign. 28.964, 28.966, 29.231.**

International Cultural Centre Cracow. Roč. 1992 – 2005, č. 1 – 14. Kraków : International Cultural Centre, 1992-2005. **Sign. 29.142/1-12.**

International Plannign Workshop. Bijacovce – Spišské Podhradie, Slovakia, 7. – 17. 9. 1998. Zost. Beáta Brtková. Bratislava : STU, 1999. 48 s. **Sign. 28.951.**

Jezuitské školstvo včera a dnes : Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie 12. októbra 2006 v Trnave. Edit. Ladislav Csontos. Trnava : Dobrá kniha pre Ústav dejin TU a Teologickú fakultu TU v Bratislave, 2006. 214 s. **Sign. 29.264.**

Landesamt für Denkmalpflege Schleswig-Holstein. Bericht über die Jahre 2000/2001. Sonderdruck aus Nordelbingen. Band 71. Heide : Landesamt für Denkmalpflege, 2002. 269 s. **Sign. 28.950.**

Landesamt für Denkmalpflege. Bericht über die Jahre 2004/2005. Heide : Landesamt für Denkmalpflege, 2006. S. 237-360. **Sign. 29.316.**

Magyar műemlékvédelem XIII. A műemlékvédelmi tudományos intézet közleményei. Budapest : Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, 2006. 372 s. **Sign. 29.137, 29.267.**

Materials for the Study of the Cultural Monuments of Vojvodina – XVII, XVIII, XIX, XX. Novi Sad : The Provincial Institute for the Protection of Cultural Monuments in Autonomus Province of Vojvodina, 1994, 1996, 1996, 1999. 239 s., 264 s., 159 s., 236 s. **Sign. 28.960-28.963.**

Materiály, techniky a technológie pri obnove pamiatok : Zborník z medzinárodneho workshopu, Banská Štiavnica, 28. máj – 1. jún 2002. Bratislava : Pamiatkový úrad SR, 2002. 87 s. **Sign. 29.289.**

Mediaevalia Archaeologica 6. Těžba a zpracování drahých kovů : sídelní a technologické aspekty. Edit. Karel Nováček. Praha; Brno; Plzeň : Archeologický ústav AV ČR, 2004. 223 s. **Sign. 29.054.**

Miery a váhy v dejinách ľudskej spoločnosti : Zborník príspevkov z konferencie 27. – 28. septembra 2005 v Bratislave. Zost. Júlia Ragačová. Bratislava : Ministerstvo vnútra SR, odbor archívov a registratúr, 2006. 170 s. **Sign. 29.222.**

Minulosť a prítomnosť Banskej Bystrice I. : Zborník z vedeckej konferencie, ktorá sa konala v Banskej Bystrici v dňoch 27. – 28. septembra 2005 pri príležitosti 750. výročia mesta. Edit. Imrich Nagy, Igor Graus. Banská Bystrica : Katedra histórie FHV UMB; Štátna vedecká knižnica, 2006. 301 s. **Sign. 29.095.**

Minulosť a prítomnosť Banskej Bystrice II. : Zborník z vedeckej konferencie, ktorá sa konala v Banskej Bystrici v dňoch 27. – 28. septembra 2005 pri príležitosti 750. výročia mesta. Edit. Imrich Nagy, Igor Graus. Banská Bystrica : Katedra histórie FHV UMB;

- Štátna vedecká knižnica, 2006. 340 s. **Sign. 29.096.**
- Monumentorum tutela – Ochrana pamiatok. Zv. 15. Zost. Lubica Pinčíková. Bratislava : Pamiatkový úrad SR, 2004. 231 s. **Sign. 28.996-28.997.**
- Monumentorum tutela – Ochrana pamiatok. Zv. 17. Zost. M. Orosová, M. Kalinová, L. Kubeková, R. Glaser-Opitzová. Bratislava : Pamiatkový úrad SR, 2006. 296 s. **Sign. 29.296-29.297.**
- Pamiatková péče na Moravě – Monumentorum Moraviae Tutela. Zv. 9/2005. Světiče z Petrova. Brno : NPÚ, územní odborné pracoviště, 2005. 101 s. **Sign. 29.050.**
- Pamiatková péče na Moravě – Monumentorum Moraviae Tutela. Zv. 8/2004. Hrady a zámky. Brno : NPÚ, územní odborné pracoviště, 2004. 156 s. **Sign. 29.049.**
- Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja 8. : Zborník zo seminára konaného dňa 7. 12. 2004. Zost. Jaroslava Žuffová. Trnava : KPÚ, 2005. 57 s. **Sign. 29.027.**
- Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja 9. : Zborník zo seminára konaného dňa 8. 12. 2005. Zost. Jaroslava Žuffová. Trnava : KPÚ, 2006. 57 s. **Sign. 29.320.**
- Petites Villes Côtiers Historiques: Développement urbain équilibré entre terre, mer et société. : Actes du Séminaire international, Saida, Liban 28-31 Mai 2001. Paris : UNESCO, 2002. 373 s. **Sign. 29.338.**
- Pocta Karolovi Kahounovi – súvislosti slovenského umenia : Jubilejný zborník. Edit. Štefan Oriško. Bratislava : STIMUL, 2006. 231 s. **Sign. 29.155.**
- Pohľady do minulosti III. : Zborník prednášok z histórie. Zost. Mária Novotná. Levoča : SNM – Spišské múzeum, 2003. 109 s. **Sign. 29.015.**
- Pohľady do minulosti IV. : Zborník prednášok z histórie. Zost. Mária Novotná. Levoča : SNM – Spišské múzeum; Mesto Levoča, 2004. 93 s. **Sign. 29.016.**
- Pohľady do minulosti V. : Zborník prednášok z histórie. Zost. Mária Novotná. Levoča : SNM – Spišské múzeum, 2005. 206 s. **Sign. 29.124.**
- Přehled výzkumů 46. Brno : Archeologický ústav AV ČR, 2005. 343 s. **Sign. 29.056.**
- Sborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti – Roč. XXXVIII-XLII (1944-1948). Turčiansky Svätý Martin : Muzeálna slovenská spoločnosť, 1948. 348 s. **Sign. 29.173.**
- Sborník Národního památkového ústavu v Ostravě 2003. Ostrava : NPÚ, územní odborné pracoviště, 2003. 149 s. **Sign. 29.163.**
- Sborník Národního památkového ústavu v Ostravě 2004. „Romantismus a realismus 19. století (sny a skutečnosti)“. Ostrava : NPÚ, územní odborné pracoviště, 2004. 132 s. **Sign. 29.164.**
- Sborník Národního památkového ústavu v Ostravě 2005. Příloha Zprávy o činnosti v roce 2004. Ostrava : NPÚ, územní odborné pracoviště, 2005. 124 s. **Sign. 29.165.**
- Sborník Státního památkového ústavu v Ostravě 2001. Ostrava : Státní památkový ústav, 2002. 155 s. **Sign. 29.161.**
- Sigismund von Luxemburg – Ein Kaiser in Europa : Tagungband des internationalen historischen und kunsthistorischen Kongresses in Luxemburg, 8. – 10. Juni 2005. Zost. Michel Pauly, Francois Reinert. Mainz am Rhein : Verlag Philipp von Zabern, 2006. 376 s. **Sign. 29.130.**
- Slovaks in the Central Danubian Region in the 6th to 11th Century. Zost. Beata Egyházy-Jurovská. Bratislava : SNM, 2000. 232 s. **Sign. 29.202.**
- Slovanské štúdie 1992. Die Slavische Idee : Beiträge am Matija Majar-Ziljski-Symposium vom 6. bis 10. Juli 1992 in Tratten/Pošišče, Kärnten. Zost. Andreas Moritsch. Bratislava : SAP pre Historický ústav SAV a Österreichisches Ost- und Südosteuropainstitut, 1993. 148 s. **Sign. 29.220.**
- Slovenská numizmatika XVI : K 65. narodeninám Evy Kolníkovej a Eleny Minarovičovej. Zost. Ján Hunka. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2002. 262 s. **Sign. 29.172.**
- Sommerreisen nach Salzburg im 19. Jahrhundert : Ergebnisse eines interdisziplinären Symposiums. Berlin, 27. bis 29. Oktober 1994. Salzburg : Salzburger Museum für Kunst und Kulturgeschichte, 1998. 203 s. **Sign. 29.064.**
- Staré stezky – Znamení na cestě, historické cesty, obchodní cesty : Sborník příspěvků z 5. semináře 19. dubna 2000. Brno : Památkový ústav, 2000. 53 s. **Sign. 29.205.**
- Staré stezky 6/2001 : Sborník referátů z 6. semináře 25. dubna 2001. Brno : Státní památkový ústav, 2001. 116 s. **Sign. 29.206.**
- Studia archaeologica Slovaca mediaevalia 5/2006. Človek – sacrum – prostredie. Kláštorisko, 25. – 27.8.2005. Zost. M. Slivka, M. Homza. Levoča : Kláštorisko, n. o., 2006. 416 s. **Sign. 29.323.**
- Svorník 3/2005. Krovky a střechy : Sborník příspěvků z 3. konference stavebněhistorického průzkumu uspořádané 8. – 11. června 2004 v Muzeu Vysočiny v Třebíči. Praha : Sdružení pro stavebněhistorický průzkum a UNICORNIS, 2005. 309 s. **Sign. 29.107.**
- Svorník 4/2006. Poznání a dokumentace historických staveb : Sborník příspěvků z 4. konference stavebněhistorického průzkumu uspořádané 31. 5. – 3. 6. 2005 v Poděbradech. Praha : Sdružení pro stavebněhistorický průzkum a UNICORNIS, 2006. 279 s. **Sign. 29.191.**
- Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV 37/2005, 38/2005. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2005. 195 s., 154 s. **Sign. 29.152, 29.153.**
- The Role of Magic in the Past. Learned and Popular Magic, Popular Beliefs and Diver-

barokových záhradách približuje novšiu pamiatkarskú disciplínu – starostlivosť o historické záhrady, ktorá v Rakúsku existuje od roku 1986.

Reinhard Rampold rozoberá otázku *Oltára kaplnky vo Finstermünzi pri Nauders – dielo Andreasa Thamascha?*

Séria článkov Manfreda Kollera analyzuje niektoré barokové pamiatky. Pripomína *Barokové dočasné obrazy – zabudnutý obrazový typ*, vyjadruje sa *K reštaurovaniu morového stĺpu Am Graben vo Viedni v roku 2005* a *K relikviárovému nadstavcu hlavného oltára z roku 1732 z bývalého kláštorného kostola v Mondsee*.

Ludovú drevenú architektúru alpských usadlostí „Maisäs“ približuje Barbara Keiler v článku *Pamiatková starostlivosť alebo pamiatková ochrana?*

Markus Zechner mapuje *Obnovu a reštaurovanie fasády z pohľadových tehál kostola Srdca Ježišovho v Grazi*, ktorý postavil Georg Hauberrisser v rokoch 1888 – 1891.

Kláštor Lillienfeld, krížová chodba

Zošíť 3 – 4

V úvodnej štúdií *Materiál a farebnosť v cisterciánskej architektúre* sa Markus Thome vyjadruje k možným motívom použitia červeného mramoru pri architektonických článkoch v krížových chodbách kláštorov Heiligenkreuz a Lillienfeld. Vzhľadom na cisterciánmi deklarovanú snahu o jednoduchosť sa tu kombinácia červených stĺpikov so svetlým vápencom ostatných článkov javí ako „neobvykle honosným a pre cisterciánov neprímeraným riešením“.

Malá Drakológia je príspevkom Tibora Rostása k analýze ikonografického programu a ornamentiky Porta coeli, západného portálu (*pokr. na ďalšej str.*)

cisterciánskeho kláštora v Tišnove, ktorú považuje v súvislostiach stredoeurópskej stredovekej architektúry a architektonickej plastiky za rovnako kľúčovú pamiatku ako napríklad Kniežacia brána v Bambergu, Zlatá brána vo Freibergu, západný portál benedikťínskeho opátstva v Jáku alebo portál Štefánskeho dómu vo Viedni. Na výz-

Tišnov, cisterciánske opátstvo, hlavica – západný portál

nam tišnovského portálu poukazuje prostredníctvom porovnania stavebnej plastiky s podobnými stredoeurópskymi pamiatkami, napríklad v Louke u Znojma, vo Veszpréme, Zsámbéku, Budapešti, Lilienfelde a iných.

Anton Schifter v štúdiu *Bartlmä Firalter a kostol sv. Michala na Rindermarkte* v *Lienzi* publikuje nález stavebných záznamov a výpočtov z rokov 1511 – 1512, ktoré sa týkajú výstavby kostola sv. Michala. Záznamy boli objavené v súkromnej zbierke jednej rodiny z Lienzu. Dokument je napísaný na 18 listoch ručného papiera v nemeckom jazyku. Tento spis považuje autor za zaujímavý z dvoch hľadísk. Prináša cenné dobové údaje o stavebných prácach na kostole sv. Michala a uvádza

Röhrenbach, pohrebný kostol Kuefsteinovcov

meno staviteľa Bartlmä Firaltera, ktorý bol dovtedy známy len z nápisov na niekoľkých sakrálnych stavbách, ktoré postavil, a meno pravdepodobného objednávateľa, Lukasa von Graben.

Príspevok *Viedenské opevnenia v období cisárov Ferdinanda III. a Leopolda I. (1637 – 1672)* od Waltera Kalinu krátko približuje udalosti, ktoré stavbe nových hradieb predchádzali, postup prác a najznámejších staviteľov, ktorí sa na opevňovaní podieľali.

Kurt Bleicher prezentuje v štúdiu *Grófsky pohrebný (pokr. na d'alšej str.)*

sity of Attitudes. Edit. Blanka Szeghyová. Bratislava : Pro Historia, 2005. 255 s. **Sign. 29.028.**

Tvorba tematických máp v SSR II. : Zborník zo seminára. Zost. Ján Pravda. Bratislava : SV Geodeticko-kartografickej spoločnosti ČSVTS, odborná skupina pre kartografiu; Geografický ústav SAV, 1986. 205 s. **Sign. 29.174.**

Umenie na Slovensku v historických a kultúrnych súvislostiach 2004 : Zborník príspevkov z vedeckej konferencie konanej na Trnavskej univerzite v dňoch 27. a 28. októbra 2004. Trnava : Typi Universitatis Trnaviensis, 2005. 146 s. **Sign. 29.270.**

Umenie na Slovensku v historických a kultúrnych súvislostiach 2005 : Zborník príspevkov z vedeckej konferencie konanej v Trnave 26. – 27. októbra 2005. Trnava : Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, 2006. 198 s. **Sign. 29.271.**

Vápno a vápenné technológie pri obnove pamiatok : Zborník z medzinárodného kurzu a seminára, Banská Štiavnica, 5. – 16. september 2005. Banská Štiavnica : Spolok Banskej Štiavnice '91, 2005. 161 s. **Sign. 29.288.**

Wiadomości Konserwatorskie Województwa Krakowskiego 2/1995, 8/1998. Kraków : Państwowa Sluzba Ochrony Zabytków, 1995 – 1998. **Sign. 28.974 - 28.980.**

Z minulosti Slovenského Komlóša : Zborník štúdií. Zost. Jarmila Gerbócová. Slovenský Komláš : Slovenská samospráva a Nadácia Za komlášskych Slovákov, 2005. 365 s. **Sign. 29.263.**

Z minulosti Spiša 11/2003 : Ročenka Spišského dejepisného spolku v Levoči. Zost. Ivan Chalupecký. Levoča : Spišský dejepisný spolok, 2003. 215 s. **Sign. 29.308.**

Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Historica XLVI. Bratislava : UK, 2005. 214 s. **Sign. 29.115.**

Zborník prednášok V. medzinárodnej konferencie o reštaurovaní. Bardejov, hotel Šariš, 21. – 23. septembra 2005. Bratislava : Obec reštaurátorov Slovenska, 2006. 164 s. **Sign. 29.272 - 29.273.**

Zborník Slovenského národného múzea v Martine XCVIII. Etnografia 45. Martin : SNM, 2004. 159 s. **Sign. 29.248.**

Zborník Slovenského národného múzea v Martine XCIX. Etnografia 46. Martin : SNM, 2005. 137 s. **Sign. 29.249.**

Zprávy Památkového ústavu v Brně 3/1999. Brno : Památkový ústav, 1999. 118 s. **Sign. 29.216.**

3. Výročné správy

8. – 13. výročná členská schôdza absolventov Baťovej školy 2001 – 2006. Zost. Ladislav Glórik. Svit : Klub ABŠ, 2001 – 2006. **Sign. 29.254 - 29.259.**

Annual report – Raport anual – Éves beszámoló 1999. Transylvania Trust. Kolozsvár : Transylvania Trust, 2000. 56 s. **Sign. 29.008.**

Galéria 2004 – 2005 : Ročenka Slovenskej národnej galérie v Bratislave. Bratislava : SNG, 2006. 419 s. **Sign. 29.331, 29.261.**

Nadácia Horský park : ročenka 2002. Bratislava : Nadácia Horský park, 2003. 10 s. **Sign. 28.953.**

Ročenka 2004 Národného památkového ústavu, územního odborného pracoviště středních Čech. Příloha časopisu Památky středních Čech č. 2, roč. 19 (2005). Praha : NPÚ, územní odborné pracoviště středních Čech, 2005. 136 s. **Sign. 29.003.**

Ročná správa 2005 – hlavné mesto SR Bratislava. Bratislava, 2006. 85 s. **Sign. 29.287.**
Stavebnícka ročenka 2006. Bratislava : Jaga group, s. r. o., 2005. 190 s. **Sign. 29.243, 29.009.**

Výročná správa 2005. Zodp. red. Karol Vlk. Bratislava : Pamiatkový úrad SR, 2006. 100 s. **Sign. 29.236-29.237.**

Výročná zpráva 1998 Státního ústavu památkové péče Praha. Praha : Státní ústav památkové péče, 1999. 134 s. **Sign. 29.215.**

Výročná zpráva Národní soutěže muzeí ČR Gloria musealis 2003. Praha : Asociace muzeí a galerií ČR, 2004. Nestr. **Sign. 29.011.**

Výročná zpráva Státního památkového ústavu v Ostravě 2002. Ostrava : NPÚ, územní odborné pracoviště, 2003. 99 s. **Sign. 29.162.**

4. Archeológia

Archeologické pamiatky a súčasnosť 3. Bratislava, júl 1984 : Katalóg výstav. Bratislava : MSPSOP, 1984. Nestr. **Sign. VF 29.070.**

Archeologické zrcadlení - Archaeological Reflections. Olomouc : Vlastivědné muzeum, 2001. 159 s. **Sign. 29.055.**

Bamiyan – Challenge to World Heritage. Archaeological Survey of India. New Dehli : Archaeological Survey of India, 2002. 112 s. **Sign. 28.958.**

BENEŠ, Antonín – MICHÁLEK, Jan – ZAVŘEL, Petr: Archeologické nemovité památky okresu České Budějovice. Díl 1. Soupis a studie. Praha : Archeologický ústav AV ČR, 1999. 220 s. **Sign. 29.066.**

BENEŠ, Antonín – MICHÁLEK, Jan – ZAVŘEL, Petr: Archeologické nemovité památky okresu České Budějovice. Díl 2. Atlas. Praha : Archeologický ústav AV ČR, 1999.

248 s. **Sign. 29.067.**

BERG, Axel von: Bildkarten zur Archäologie an Mittelrhein und Mosel. Koblenz : Archäologische Denkmalpflege Amt, 1996. Nestr. **Sign. 29.219.**

Ján Dekan – život a dielo. Osobnosti slovenskej archeológie. Nitra : Archeologický ústav SAV; Spoločnosť Antona Točíka; Slovenská archeologická spoločnosť, 2005. 82 s. **Sign. 29.168.**

KAMINSKÁ, Ľubomíra: Hôrka – Ondrej. Osídlenie spišských travertínov v staršej dobe kamennej. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2005. 145 s. **Sign. 29.170.**

KAZDOVÁ, Eliška – PEŠKA, Jaroslav – MATEJCIUCOVÁ, Inna: Olomouc – Slavonín I. Sídlište kultúry s vypíchanou keramikou. Archaeologiae Regionalis Fontes 2. Olomouc : Vlastivedné muzeum, 1999. 209 s. **Sign. 29.059.**

KLANICA, Zdeněk: Nechvalín, Prušánky – vier slawische Nekropolen. Teil 2. Katalog. Brno : Archeologický ústav AV ČR, 2006. 290 s. **Sign. 29.313.**

MATOUŠEK, Václav – JENČ, Petr – PEŠA, Vladimír: Jeskyně Čech, Moravy a Slezska s archeologickými nálezy. Praha : Libri, 2005. 279 s. **Sign. 29.087.**

Otázky neolitu a eneolitu našich krajín 2004. Edit. Ivan Cheben, Ivan Kuzma. Nitra : Archeologický ústav SAV, 2005. 392 s. **Sign. 29.154.**

Pavlov I Southeast. A Window into the Gravettian Lifestyles. Dolnověstonické studie, svazek 14. Brno : Archeologický ústav AV ČR, 2005. 500 s. **Sign. 29.062.**

PETROVIČ, Rastislav – MATIS, Július: Nález gotického kostola v Seredi. Sered' : OZ Vodný Hrad a Fándlyho fara, Mestské múzeum, 2005. 32 s. **Sign. 29.023.**

Pleistocene Environments and Archaeology of the Dzeravá skala Cave, Lesser Carpathians, Slovakia. Kraków : Polska Akademia Umiejetności, 2005. 226 s. **Sign. 29.307.**

PROCHÁZKOVÁ, Pavlína – VITULA, Petr: Přáslavice. Díly pod dědinou I. Sídliště kultúry nálevkovitých pohárů. Archaeologiae Regionalis Fontes 3. Olomouc : Vlastivedné muzeum, 2001. 152 s. **Sign. 29.057.**

SKLENÁŘ, Karel: Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů. Praha : Libri, 2005. 726 s. **Sign. 29.042.**

Spríevodca náučným chodníkom Klížske Hradište – Vrchhora – Michalov vrch. Nitra : Archeologický ústav SAV, b. r. v. 16 s. **Sign. 29.167.**

Studien zum Burgwall von Mikulčice. Band 6. Zost. Lumír Poláček. Brno : Archeologický ústav AV ČR, 2005. 633 s. **Sign. 29.314.**

Studien zum Burgwall von Mikulčice. Band 7. Zost. Lumír Poláček. Brno : Archeologický ústav AV ČR, 2005. 358 s. **Sign. 29.060.**

ŠKRDLA, Petr: The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River. Dolnověstonické studie, svazek 13. Brno : Archeologický ústav AV ČR, 2005. 229 s. **Sign. 29.061.**

Terénní výzkum v Mikulčicích. Mikulčice – průvodce. Svazek 1. Zost. Lumír Poláček. Brno : Archeologický ústav AV ČR, 2006. 44 s. **Sign. 29.310.**

5. Architektúra a urbanizmus

Architektúra na Slovensku – stručné dejiny. Zost. Henrieta Moravčíková. Bratislava : Slovart, 2005. 183 s. **Sign. 29.106.**

DULLA, Matúš a kol.: Majstri architektúry. Bratislava : Perfekt, 2005. 87 s. **Sign. 29.026.**

FINKA, Maroš: Interdisciplinárne aspekty vývoja priestorovej kvality systémov osídlenia. Bratislava : FA STU; ROAD, 2001. 165 s. **Sign. 29.029.**

HORYNA, Mojmir – UHER, Vladimír: Kryštof Dientzenhofer (1655 – 1722). K 350. výročí narodení génia českého baroka = Christoph Dientzenhofer – zum 350. Geburtstag des genialen böhmischen Barockbaumeisters. Praha : NPÚ, 2005. 131 s. **Sign. 29.117.**

DIETINGER, Erika: Melchior Hefe (Menyhért Hefe) 1716 – 1794. Ein grosser Künstler des Kaunertals. Innsbruck : vl. n., 2005. 194 s. **Sign. 29.146.**

Maróti Géza és Zebegény. Géza Maróti and Zebegény (1875 – 1941). Pest : Megyei Múzeumok Igazgatósa, 2003. Nestr. **Sign. 28.956.**

MATUSZKOVÁ, Jitka – KOVÁŘŮ, Věra: Vinohradnické stavby na Moravě = Viticultural Buildings of Moravia. Brno : ERA Group; NPÚ, územní odborné pracoviště, 2004. 299 s. **Sign. 29.014.**

PETŘÍKOVÁ, Dagmar – KUSÝ, Ivan: Sociológia pre architektov a urbanistov. Bratislava : FA STU; ROAD, 1999. 155 s. **Sign. 29.030.**

Priestorové plánovanie v územiach so špecifickým režimom. Edit. B. Dohnány, P. Vodrážka. Bratislava : FA STU; ROAD, 2000. 464 s. **Sign. 29.031.**

SÁNDY, Gyula: Hogyan lettem és hogyan voltam én templom-építő – tervező és művezető építész? Lapis Angularis VI. Budapest : Magyar Építészeti Múzeum, 2005. 289 s. **Sign. 29.065.**

ŠKADRABA, Jiří – VAJDIŠ, Jaroslav: Lidová architektura Středočeského kraje. Praha : Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje, 1984. 58 s. **Sign. 29.122.**

VYBÍRAL, Jindřich: Zrození velkoměsta. Architektura v obraze Moravské Ostravy 1890 – 1938. Ostrava : NPÚ, územní odborné pracoviště, 2003. 219 s. **Sign. 29.116.**

kostol Kuefsteinovcov v Röhrenbachu ranonovoveký typ nemocnice v severných horských oblastiach, výsledky architektonicko-historického výskumu tejto barokovej pamiatky spolu s grafickou prílohou zameraní objektu.

Graz, zámok Eggenberg, miestnosť 8, Tamerlan pokoruje Bajazeta

Nina Ergin sa v článku *Tamerlan, Tomyris a iní orientálni tyrani – úvahy o ikonografii maliarskeho cyklu na strope v zámku Eggenberg v Grazi*, pokúša odpovedať na niekoľko otázok. Napríklad, prečo popri výjavoch z gréckej mytológie a poézie, rímskej a orientálnej histórie či biblie boli vybrané aj tieto „očividne také obskúrne príbehy“. Ako je možné vysvetliť tieto scény v dobovom kultúrnom kontexte, či ako zapadajú do celkového konceptu maliarskej výzdoby.

Terina z Cárskeho servisu, Manufaktúra du Paquier, Viedeň, 1730 – 1735

Štúdia Rainalda Franza *Listové a páskové dekorácie – ornament ako ochranná známka umeleckých transferov v strednej Európe na začiatku 18. storočia* prináša krátku históriu pôvodu a používania tohto typu ornamentu v umeleckom remesle i architektúre.

V záverečných príspevkoch Christine Oppitz a Werner Telesko rozoberajú *Umeleckú politiku a spiritualitu v augustiniánskom kanonickom kláštore v Herzogenburgu za prepošta Frigidiana I. Knechta (1740 – 1775)*, Günther Buchinger analyzuje *Klasicistické tendencie v architektúre viedenských nájomných domov v období prísneho a neskorého historizmu*, Alfred Johan prináša správu o *Zameriavaní bývalého dominikánskeho kláštora v Leobene* a Andreas Lehne referuje o *Metamorfózach domu U zlatej gule vo Viedni*.

Lucia Porubská
Archív PÚ SR Bratislava

Glosy

odbornej literatúry v maďarskom jazyku

CSORBA, CSABA: FELVIDÉKI VÁRAK HISTORIÁJA. A HONFOGLALÁSTÓL A MOHÁCSI VÉSZIG.

Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006, 267 s. ISBN 80-8062-279-5 [Dejiny hornouhorských hradov. Od zaujatia vlasti po Moháč] Sign. 29.471

Na knižnom trhu chýbala súhrnná publikácia v maďarskom jazyku o dejinách hornouhorských hradov. Túto medzeru sa rozhodol vyplniť maďarský historik a archeológ Csaba Csorba, ktorý už v minulosti knižne vydal niekoľko monografií o hradoch. Pre slovenské vydavateľstvo Lilium Aurum, ktoré vydáva literatúru v maďarskom jazyku, vytvoril populárno-náučné dielo s množstvom čiernobielych fotografií a ilustrácií encyklopedického charakteru o slovenských hradoch, opevnených mestách a sídlach.

Autor svoj záujem obmedzil na stredoveké opevnené sídla, ktoré vznikali na Slovensku od prelomu 9. a 10. storočia do roku 1526. Po všeobecnom historicko-geografickom úvode s mapou vybraných objektov chronologicky

vyčlenil niekoľko kapitol. Osobitne sa venuje problematike hradov v období založenia Uhorského kráľovstva, z 11. a 12. storočia, pozornosť upriamuje na hradnú architektúru z obdobia pred, počas a po tatárskom vpáde, ďalej hradom zo 14. storočia (pokr. na ďalšej str.)

6. Sakrálna architektúra

BOROVSKÝ, Tomáš: Kláštory, panovník a zakladateľ na stredoveké Moravě. Brno : Matice moravská, 2005. 298 s. Sign. 29.084.

BUGANOVÁ, Klaudia – ŠANGALA, Marián: Kríže Košíc a okolia. Bratislava : Lúč, 2002. 112 s. Sign. 28.987.

BUGANOVÁ, Klaudia – ŠANGALA, Marián: Postavené Roku Pána. Malé sakrálné stavby v krajine. Košice : Východoslovenské múzeum; OZ Asprodecus, 2005. 134 s. Sign. 28.986.

CASTELLI, Attilio – ROGGERO, Dionigi: Un Santuario mariano: Il Sacro Monte di Crea. Casale Monferrato : Fondazione Sant'Evasio, 2000. 224 s. Sign. 29.276.

Denkmalpflege in Niederösterreich. Band 23. Die Via Sacra. St. Pölten : Amt der NÖ Landesregierung, Abteilung für Kultur und Wissenschaft, 2000. 55 s. Sign. 29.217.

Emocions e rostros peregrinos. Santiago de Compostela : Museo Das Peregrinacions, 2004. 188 s. Sign. 29.280.

FILIP, Aleš: Secesní chrámy na Moravě a ve Slezsku. Sakrální výtvarné umění kolem roku 1900. Brno : Barrister&Principa; NPÚ, územní odborné pracoviště, 2004. 263 s. Sign. 29.047.

HALKO, Jozef: Modrý kostol – dejiny Kostola sv. Alžbety v Bratislave. Bratislava : LÚČ, 2006. 127 s. Sign. 29.326.

In Montibus Sanctis. Il paesaggio della processione da Fontainemor a Oropa. Ponzano Monferrato : Centro di Documentazione dei Sacri Monti, Calvari e Complessi devozionali europei, 2003. 131 s. Sign. 29.279.

Jasov. Košice : Agentúra SÁŠA, 1996. 32 s. Sign. 29.268.

Katedrála sv. Emeráma v Nitre – svedok živej viery. Zost. Peter Liba. Nitra : Biskupský úrad, 2006. 95 s. Sign. 29.322.

KUČA, Karel: Zvonice českých venkovských kostelů. Příloha časopisu Zprávy památkové péče č. 2 (1994), s. XXI-XL. Praha : Státní ústav památkové péče, 1994. Sign. 29.108.

Luoghi e vie de Pellegrinaggio i Sacri Monti del Piemonte i della Lombardia. Catalogo della Mostra 2004. Ponzano Monferrato : Centro di Documentazione dei Sacri Monti, Calvari e Complessi devozionali europei, 2004. 48 s. Sign. VF 29.285.

Majk – története (kláštor). B. m. v., 1987. 26 s. Sign. 28.954.

NUSSBAUM, Norbert: Die Braunauer Bürgerspalkirche und spätgotischen Dreistützenbauten in Bayern und Österreich. Ein raumbildnerisches Experiment des 15. Jahrhunderts. Köln : Abt. Architektur des Kunsthistorischen Institut, 1982. 368 s. Sign. 29.227.

Offene Kirche – 2000, 2005, 2006. Brandenburgische Dorfkirchen laden ein. Berlin : Förderkreis Alte Kirchen, 2000, 2005, 2006. Sign. 29.339.

PROKOPP, Mária: Somorja középkori temploma. Šamorín : MÉRI RATIO, 2005. 61 s. Sign. 29.241.

Religioni e Sacri Monti. Atti del Convegno Internazionale. Torino, Moncalvo, Casale Monferrato 12 – 16 ottobre 2004. Ponzano Monferrato : Centro di Documentazione dei Sacri Monti, Calvari e Complessi devozionali europei, 2006. 398 s. Sign. 29.278.

Restaurieren und Leben. Festschrift zum Abschluss der grossen Stiftsrestaurierung 1978 – 1995. Melk : Stift, 1995. 223 s. Sign. 29.311.

Sacri Monti – die Architektur der „Sacri Monti“ im Piemont und in der Lombardei. Ponzano Monferrato : Centro di Documentazione dei Sacri Monti, Calvari e Complessi devozionali europei, 2002. 97 s. Sign. 29.284.

Saggio storico sulla devozione alla via crucis di Amédée (Teetaert) da Zedelgem. (Kálvária). Ponzano Monferrato : Centro di Documentazione dei Sacri Monti, Calvari e Complessi devozionali europei, 2004. 148 s. Sign. 29.277.

SRŠA, Ivan: Požega, crkva sv. Lovre. Edícia Mala biblioteka godišnjaka zaštite spomenika kulture Hrvatske. Zv. 12. Zagreb : Ministarstvo kulture Uprava za zaštitu kulturne baštine, 2005. 101 s. Sign. 29.001.

SZILÁGYI István: A Selmecbányai Kálvária és ábrázolásai. Budapest : METEM, 2006. 76 s. Sign. 29.147.

Turzovka – 40 rokov milosti (miesto pútnické). Zost. Elena Šubjaková. Turzovka : Združenie Živá Voda Turzovky, 1999. 195 s. Sign. 29.076.

UNTERMANN, Matthias: Forma Ordinis. Die mittelalterliche Baukunst der Zisterzienser. (Xerox) München; Berlin : Deutscher Kunstverlag, 2001. 724 s. Sign. 29.333.

7. Hrady, zámky, pevnosti

BASICS, Beatrix: Betlér és Krasznahorka az Andrásyok Világa. Egy Arisztokrata család története és hagyatéka. Budapest : Rubicon-Könyvek, 2005. 272 s. Sign. 29.006.

Evropská venkovská sídla v 21. století. ECHO Research Programme and Report. Brusel : Evropská unie, 2000. Nestr. Sign. 29.244.

FÍŠERA, Zdeněk: Jeskynní hrady střední Evropy. Praha : Libri, 2005. 295 s. Sign. 29.088.

- FIŠERA, Zdeněk: Skalní hrady zemí Koruny české. Praha : Libri, 2004. 327 s. **Sign. 29.089.**
- GALIČENKO, A. A.: Alupka – the Vorontsov's Estate : Guidebook = Alupka – Woronzov Landgut : Reiseführer. Simferopol : Biznes&Infora, 2000. Nestr. **Sign. 28.970.**
- KUPKA, Vladimír: Stavitelé, obránci a dobyvatelé pevností. Praha : Libri, 2005. 486 s. **Sign. 29.085.**
- MEDŇANSKÝ, Alojz: Dávne povesti o hradoch. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2005. 158 s. **Sign. 29.239.**
- MUSIL, František – PLÁČEK, Miroslav: Zaniklé hrady, zámky a tvrze Moravy a Slezska. Praha : Libri, 2003. 243 s. **Sign. 29.046.**
- MUSIL, František – PLÁČEK, Miroslav – ÚLOVEC, Jiří: Zaniklé hrady, zámky a tvrze Čech, Moravy a Slezska po roce 1945. Praha : Libri, 2005. 415 s. **Sign. 29.037.**
- NEŠPOR, Jaroslav: Za tajomstvami zrúcanín II. Zrúcaniny stredného Slovenska. Bratislava : Gu100, 2006. 163 s. **Sign. 29.159.**
- NEŠPOR, Jaroslav: Zrúcaniny východného Slovenska. Za tajomstvami zrúcanín. Bratislava : Gu100, 2003. 159 s. **Sign. 28.983.**
- Ochrana zrúcanín v kultúrnej krajine. Lietava : Združenie na záchranu Lietavského hradu, 2006. 146 s. **Sign. 29.223.**
- Pamätný spis k dejinám Šurianskeho hradu. Zost. Miroslav Eliáš. Šurany : Mestské kultúrne stredisko, 2006. 96 s. **Sign. 29.203.**
- Pevnosti a opevnení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha : Libri, 2002. 555 s. **Sign. 29.086.**
- Šintavský hrad vykopaný – zakopaný : z histórie seredského kaštieľa. Zost. Rastislav Petrovič a Július Matis. Sered' : Občianske združenie Vodný Hrad, 2006. 87 s. **Sign. 29.251.**
- ŠTEVÍK, Miroslav – TIMKOVÁ, Michaela: Dejiny hradu Lubovňa. Stará Lubovňa : Ľubovnianske múzeum, 2005. 181 s. **Sign. 29.017.**
- ÚLOVEC, Jiří: Ohrozené hrady, zámky a tvrze Čech. 1. díl, A – M. Praha : Libri, 2003. 503 s. **Sign. 29.039.**
- ÚLOVEC, Jiří: Ohrozené hrady, zámky a tvrze Čech. 2. díl, N – Ž. Praha : Libri, 2005. 761 s. **Sign. 29.040.**

8. Mestá a obce

- BALOGA, Martin – KRÁĽOVÁ, Eva: Poprad : turistický sprievodca. Poprad : Aquapark, b. r. v. Nestr. **Sign. 29.032.**
- Beckov – 1. Dejiny obce do roku 1918. Zost. Jozef Karlík. Beckov : Obecný úrad; Will-Art, 2006. 208 s. **Sign. 29.319.**
- Brezno v premenách času : Monografia mesta. Zost. A. Štulrajterová, J. Weiss. Brezno : Štúdio Harmony, 2005. 255 s. **Sign. 29.325.**
- Cesta železa Moravským krasem. Blansko : Svaz obcí Spolek pro rozvoj venkova Moravský kras, 2002. 123 s. **Sign. 29.072.**
- Citta di Casale Monferrato : Stadtführer. Casale Monferrato, 1998. 94 s. **Sign. 29.286.**
- Dejiny Vranova nad Topľou. Zost. Imrich Michnovič. Vranov nad Topľou : Mestský úrad vo Východoslovenskom vydavateľstve Košice, 1992. 188 s. **Sign. 29.225.**
- Fíľakovo – Fülel. Fíľakovo : Občianske združenie KOHÁRY, b. r. v. Nestr. **Sign. 29.224.**
- FRANCOVÁ, Zuzana – GRAJCIAROVÁ, Želmíra – HERUCOVÁ, Marta: Bratislavský umelecký spolok 1885 – 1945. Bratislava : Albert Marenčín – Vydavateľstvo PT; Galéria mesta Bratislavy; Mestské múzeum v Bratislave, 2006. 206 s. **Sign. 29.143.**
- Georgius Josephus Camel – Jiří Josef Kamel, významný brněnský rodák. Zost. V. Syslová. Brno : NPÚ, územní odborné pracoviště, 2006. 49 s. **Sign. 29.048.**
- Geschichte der Stadt Leibitz mit Bezug auf die Vergangenheit Zipsens und Ungarns. Kesmark : Buchdruckerei von Paul Saiter, 1896. 270 s. **Sign. 29.303.**
- GRÓSZ, Alexander: Geschichte der Stadt und der evangelischen Kirchengemeinde a. c. der königl. Freistadt Sct. Georgen. Sct. Georgen : Evangelischen Kirchengemeinde, 1929. 211 s. **Sign. 29.302.**
- HORYNA, Mojmír – LANCINGER, Luboš – LÁSKA, Vojtěch: Mnichovo Hradiště – zámek, město, okolí. Praha : Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středoevropského kraje, 1984. Nestr. **Sign. 29.121.**
- HRADSKÁ, Katarína: Život v Bratislave 1939 – 1945. Bratislava : Albert Marenčín – Vydavateľstvo PT, 2006. 173 s. **Sign. 29.328.**
- HRADSKÝ, Juraj: Bratislavský majstri kati. Bratislava : Albert Marenčín – Vydavateľstvo PT, 2005. 156 s. **Sign. 29.192.**
- CHALUPECKÝ, Ivan – ŠTUBŇA, Kazimír: Spišská Kapitula. Mini fotografické publikácie. Spišská Nová Ves : Arkus edition, 2002. 30 s. **Sign. 29.318.**
- JANOTA, Igor: Bratislavské rarity. Bratislava : Albert Marenčín – Vydavateľstvo PT, 2006. 157 s. **Sign. 29.290.**
- JANOTA, Igor: Oprášené historky zo starej Bratislavy. Bratislava : Albert Marenčín – Vydavateľstvo PT, 2006. 165 s. **Sign. 29.291.**

z konca stredoveku (1382 – 1526). Po úvodnej kapitole s charakteristikou daného časového úseku so zreteľom na stavebno-historický vývoj opevnených sídel nasleduje katalóg hradov, ktorých vznik alebo funkčné využitie súvisí s danou etapou.

Hrad Viglaš

Autor sa výskumu hradov venuje už takmer 40 rokov a v predloženej publikácii využil svoje poznatky nadobudnuté terénnym prieskumom a výskumom v archívoch, knižniciach a múzeách. Na záver zaradil zoznam literatúry. Všeobecnú literatúru rozčlenil podľa chronologických a tematických kritérií, po ktorej nasleduje literatúra k jednotlivým objektom.

FAZEKAS, ISTVÁN (szerk.): KISEBB CSALÁDI ÉS SZEMÉLYI FONDOK VI. KÖTET. REPERTÓRIUM.

Budapest : Magyar Országos Levéltár, 1999. 189 s. ISBN 963 631 097 1 [Fondy menších rodov a osobností. VI. zväzok. Repertórium] **Sign. 29.483**

Archívna pomôcka združuje inventáre fondov P 1568 až P 2063. Pod týmito signatúrami sa v Maďarskom krajinom archíve (MOL) uchovávajú fondy menších šľachtických rodov a významných osobností, napr. historikov Ivána Nagya, Antala Fekete Nagya a i. Väčšina archívneho materiálu v týchto fondoch sa do archívu dostala v rokoch 1965 – 1992 a pochádza najmä z 19. a 20. storočia.

Fondy obsahujú množstvo spisov týkajúcich sa slovenského územia. Mnohé z rodov (*pokr. na d'alšej str.*)

mali sídla alebo majetky v slovenských župách či mestách, napr. rod Holló z Krompách, Prokopy z Kežmarku, Schnerch z Pezinku, Szopko zo Spišskej Soboty, ďalej rody Migazzi, Baross-Drucker s majetkami v Honte a Gemeri, Méhes zo Žitného ostrova, Szánthó z Mojmiroviec, Ujvári Szabó z Gemera, rody Bossányi a Gosztonyi s majetkami v Nitrianskej župe, Miticzky a Podmaniczky z Trenčína, Tészery-Deméndy z Hontu, Eördögh a Prónay s panstvami v Turci, Ebeczky z Novohradu a Nitrianskej župy, Somossy zo Šariša, Adorján-Szeleczy s majetkami v Gemerskej, Zvolenskej a Novohradskej župe atď. Nájdeme tu aj časť archívu rodiny Kamocsay z Nitrianskej župy a významných uhorských rodov ako rod Pongrácz z Liptova, Drugeth z Humenného, Illesháziovskú zbierku písomností, agendu rodu Koháry. Z osobných fon-

dov je pre nás zaujímavý fond archívára Bélu Kossányiho s materiálom k historickej topografii Liptovskej stolice z 13. – 16. storočia, Bálinta Ilu, dlhoročného pracovníka MOL, s poznámkami k dejinám Gemera a výpiskami z Thurzovského archívu, fond trenčianskeho notára Jozefa Nemáka a Františka Nemáka, dubnického archívára Illesháziovcov či šľachtica Egida Rudnaya s majetkami v Nitrianskej župe a Honte. Do pozornosti slovenských bádateľov odporúčam osobnú korešpondenciu Karola Budaya, študenta banskoštiavnickej akadémie, zbierku spisov Károlya Zemenského, ktorá sa dotýka aj dejín obcí Bratislavskej stolice a rodu Andrassy (hlavne stavby mauzólea v Krásnohorskom Podhradí). Údaje k novovekým dejinám obce Veľké Leváre odкрýva fond rodu (*pokr. na ďalšej str.*)

- Kapitoly z dejín Bratislavy. Edit. Gábor Czech, Aranka Kocsis a Árpád Tóth. Bratislava : Kalligram, 2006. 494 s. **Sign. 29.145.**
- KLČO, Marián: Okres Piešťany. Stručná história a erby miest a obcí. Piešťany : Balneologické múzeum, 2005. 146 s. **Sign. 29.018.**
- KÓNYA, Peter a kol.: Dejiny Skrabského. Skrabské : Obecný úrad; LANA Prešov, 2002. 178 s. **Sign. 29.226.**
- KRAJČOVIČ, Rudolf: Živé kroniky slovenských dejín skryté v názvoch obcí a miest. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2005. 230 s. **Sign. 29.292.**
- Kronland Salzburg. Historische Fotografien von 1850 bis 1918 aus der Sammlung des Carolino Augusteum. Begleitband zur Sonderausstellung im Carolino Augusteum 30. Juni bis 1. Oktober 2000. Salzburg : Salzburger Museum für Kunst und Kulturgeschichte, 2000. 171 s. **Sign. 29.063.**
- MATEJ, Miloš – KORBELÁROVÁ, Irena – LEVÁ, Pavla: Nové Vítkovice 1876 – 1914. Ostrava : Památkový ústav, 1992. 55 s. **Sign. 29.160.**
- Nižná Myšľa 1270 – 2000 : pri príležitosti 730. výročia prvej písomnej zmienky o obci. Nižná Myšľa : Obecný úrad, 2000. 89 s. **Sign. 29.269.**
- NOVOTNÁ, Dana – HRUBÝ, Vladimír: Průvodce městskou památkovou rezervací Pardubice. Pardubice : Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, 1990. 23 s. **Sign. 29.019.**
- ORTVAY, Tivadar: Ulice a námestia Bratislavy. Staré Mesto – Altstadt – Óváros. Bratislava : Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT, 2006. 214 s. **Sign. 29.158.**
- PAVÚKOVÁ, Daša – ŠTUBŇA, Kazimír: Levoča. Mini fotografické publikácie. Spišská Nová Ves : Arkus edition, 2000. 29 s. **Sign. 29.317.**
- PIIRAINEN, Ilpo Tapani – ZIEGLER, Arne: Das älteste Gerichtsbuch der Stadt Käsmark/Kežmarok aus dem Jahre 1533 – 1553. Levoča : Polypress, 1998. 232 s. **Sign. 29.305.**
- PIIRAINEN, Ilpo Tapani – SKÁLA: Texte der Frühen Neuzeit aus der Slowakei (Levoča, Rožňava). Berlin : Weidler Buchverlag, 2004. 183 s. **Sign. 29.304.**
- Revúca – kresby Vincenta Blanára. Text Dušan Dubovský. Revúca : Mestské kultúrne stredisko, 1997. 15 listov. **Sign. 29.204.**
- SALNER, Peter: Bratislavské kaviarne a viechy. Bratislava : Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT, 2006. 171 s. **Sign. 29.262.**
- SEGEŠ, Vladimír: Prešporský pitaval. Zločin a trest v stredovekej Bratislave. Bratislava : Perfekt, 2005. 220 s. **Sign. 29.144.**
- ŠTILLA, Miloš: Katolícky kňaz, významný pedagóg a národný buditeľ Martin Čulen v dejinách Banskej Bystrice. Banská Bystrica : TRIAN, 2005. 63 s. **Sign. 29.075.**
- STROHNEROVÁ, Ľudmila – VELIKÝ, Ivo: Ulice a námestia mesta Trenčína. Zoznam ulíc a námestí mesta s výkladom. Prehľad pamätníkov, pomníkov, pamätných tabúl a náhrobníkov. Trenčín : Mesto; Štátna krajská knižnica Michala Rešetku, 1999. 85 s. **Sign. 29.169.**
- Tvrdošín. Zost. Peter Huba. Tvrdošín : Mestský úrad vo Vydav. Peter Huba, 1993. Nestr. **Sign. 29.242.**
- VACHATA, Zdeněk: Zaniklé obce Chomutovska. Díl IV. V okolí Klášterce nad Ohří. Chomutov : Okresní muzeum, 1996. 44 s. **Sign. 29.020.**
- WICKLEIN, Hilmar: 100x Kronach. 50 Bildpaare aus zehn Jahrzehnten. Konfrontation zwischen alten Photographien und neuen Fotografien. Martin : Slavo Hal'ama a Pro-ArtDesing, 1992. 111 s. **Sign. 29.005.**

9. Dejiny umenia

- BAKOŠ, Ján: Intelektuál – pamiatka. Bratislava : Kalligram, 2004. 267 s. **Sign. 29.051.**
- BURAN, Dušan a kol.: Gotika. Dejiny slovenského výtvarného umenia. Bratislava : SNG; Slovart, 2003. 879 s. **Sign. 29.235.**
- Canossa 1077 – Erschütterung der Welt. Geschichte, Kunst und Kultur am Aufgang der Romanik. Band 1. Essays. Zost. Ch. Stiegemann, M. Wemhoff. München : Himer Verlag, 2006. 633 s. **Sign. 29.274.**
- Canossa 1077 – Erschütterung der Welt. Geschichte, Kunst und Kultur am Aufgang der Romanik. Band 2. Katalog. Zost. Ch. Stiegemann, M. Wemhoff. München : Himer Verlag, 2006. 581 s. **Sign. 29.275.**
- Dejiny českého výtvarného umění 1939 – 1958. Zv. 5. Praha : Academia, 2005. 525 s. **Sign. 28.989.**
- KEITH, Andrews: Die Nazarener. München : Schuler Verlagsgesellschaft, 1974. 95 s. (xerox) **Sign. 29.332.**
- La Gipsoteca Leonardo Biskolfi : katalóg. Casale Monferrato : Comune, 2001. 175 s. **Sign. 29.281.**
- LOSOS, Ludvík: Vitráže. Praha : Grada Publishing, 2006. 116 s. **Sign. 29.004.**
- Maliari o sebe a svojom diele. Bratislava : Slovenské vydav. krásnej literatúry, 1964. 500 s. **Sign. 29.301.**
- Scientia Artis. Vol 2. Les Vitraux de la Cathédrale Saints-Michel-et-Gudule de Bruxel-

- les. Histoire, Conservation et Restauration. Zost. Isabelle Lococq. Bruxelles : Institut Royal du Patrimoine Artistique, 2005. 294 s. **Sign. 29.022.**
- Scientia Artis. Vol. 3. Lambert Lombard, peintre de la Renaissance, Liège 1505/06 – 1566. Bruxelles : Institut Royal du Patrimoine Artistique, 2006. 534 s. **Sign. 29.228.**
- Sigismundus Rex et Imperator. Kunst und Kultur zur Zeit Sigismunds von Luxemburg 1387 – 1437. Ausstellungskatalog. Zost. Imre Takács. Mainz am Rhein : Verlag Philipp von Zabern, 2006. 729 s. **Sign. 29.129.**
- SLÁNSKÝ, Bohuslav: Technika malby. Díl 1. Malířský a konzervační materiál. Praha; Litomyšl : Naklad. Ladislav Horáček; Paseka, 2003. 299 s. **Sign. 29.126.**
- SLÁNSKÝ, Bohuslav: Technika malby. Díl 2. Průzkum a restaurování obrazů. Praha; Litomyšl : Naklad. Ladislav Horáček; Paseka, 2003. 351 s. **Sign. 29.127.**

10. Metodika pamiatkovej starostlivosti

- Alois Riegl (1858 – 1905) – moderní památková péče. Ed. Ivo Hlobil, Ivan Kruis. Praha : NPÚ, 2003. 172 s. **Sign. 29.113.**
- Cultural Heritage of Ukraine. **Sign. 28.972.**
- Culture and Development at the Millennium. The Challenge and the Response. Edit. Ismail Serageldin. Washington : The World Bank, 1998. 84 s. **Sign. VF 29.071.**
- DERCSÉNYI, Dezső: Súčasná ochrana pamiatok v Maďarsku. Budapest : Magvető, 1980. Nestr. (Rukopis prekladu do slovenčiny.) **Sign. 29.074.**
- História Košíc pre budúcnosť mesta. Zásady ochrany pamiatkovej rezervácie. Mestská pamiatková rezervácia v Košiciach. Košice : KPÚ, 2005. 131 s. **Sign. 29.200.**
- KNOTKOVÁ, Dagmar – KREISLOVÁ, Kateřina: Koroze mědi a bronzu – vznik patin. Příloha časopisu ZPP, č. 10 (2001). Praha : Státní ústav památkové péče, 2001. 20 s. **Sign. 29.110.**
- KNOTKOVÁ, Dagmar – KREISLOVÁ, Kateřina: Koroze mědi a bronzu – vybrané technologie restaurování. Příloha časopisu ZPP, č. 6 (2004), 24 s. **Sign. 29.109.**
- KOPECKÁ, Ivana – NEJEDLÝ, Vratislav: Průzkumy historických materiálů. Analytické metody pro restaurování a památkovou péči. Praha : Grada Publishing, 2005. 101 s. **Sign. 29.105.**
- KUČA, Karel – KUČOVÁ, Věra – KIBIC, Karel: Novostavby v památkově chráněných sídlech. Odborné a metodické publikace, svazek 28. Praha : NPÚ, 2004. 151 s. **Sign. 29.099.**
- KUČOVÁ, Věra – BUREŠ, Pavel: Principy péče o lidové stavby. Odborné a metodické publikace, svazek 18. Praha : Státní ústav památkové péče, 1999. 119 s. **Sign. 29.102.**
- Operativní průzkum a dokumentace historických staveb. Odborné a metodické publikace, svazek 31. Praha : NPÚ, územní odborné pracoviště středních Čech a ústřední pracoviště, 2005. 111 s. **Sign. 29.098, 29.250.**
- Péče o střechy historických budov. 2. doplněné vydání. Odborné a metodické publikace, svazek 26. Praha : NPÚ, 2003. 75 s. **Sign. 29.104.**
- Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky. Odborné a metodické publikace, svazek 27. Praha : NPÚ, 2004. 108 s. **Sign. 29.100.**
- SCHUBERT, Alfréd: Péče o výplně historických okenních a dveřních otvorů. Odborné a metodické publikace, svazek 29. Praha : NPÚ, 2004. 93 s. **Sign. 29.101.**
- Seznam nejohroženějších a nevyužívaných nemovitých památek v České republice. Odborné a metodické publikace, svazek 30. Praha : NPÚ, 2005. 263 s. **Sign. 29.097.**
- ŠTULC, Josef – SUCHOMEL, Miloš – MAXOVÁ, Ivana: Péče o kamenné sochařské a stavební památky. Odborné a metodické publikace, svazek 16. Praha : Státní ústav památkové péče, 1998. 31 s. **Sign. 29.103.**
- WAGNER, Václav: Umělecké dílo minulosti a jeho ochrana. Doplněno úvodní studií, životopisem autora, bibliografií jeho díla a dvěma dosud nepublikovanými texty z pozůstalosti. 2. vydání. Praha : NPÚ, 2005. 135 s. **Sign. 29.114.**
- ZELINGER, Jiří: Poškození kulturních památek vlivem světla a ochrana proti němu. Příloha časopisu ZPP, č. 7 (2000), s. LXI – LXXXIV. Praha : Státní ústav památkové péče, 2000. **Sign. 29.111.**
- Zříceniny historických staveb a jejich památková ochrana. Příloha časopisu ZPP, roč. 58. Praha : Státní ústav památkové péče, 1998. 104 s. **Sign. 29.112.**

11. Múzeá – zbierky, výstavy

- A Bakony és a Balton-Felvidék Évezredei. Veszprém : A Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság Kiadványa, 1985. 175 s. **Sign. 29.212.**
- Atički sarkofag s prikazom lova. Der Attische Jagdsarkophag. Budapest – Split. (Katalog výstavy.) Split : Arheološki Muzej, 1992. 73 s. **Sign. 28.959.**
- Denkmal-Börse 2002. Katalog. Europäische Messe für Denkmalpflege und Stadterneuerung 30.10. – 02.11.2002, Leipzig, Germany. Leipzig : Leipziger Messe GmbH, 2002. 190 s. **Sign. 29.007.**
- FIALOVÁ, Dagmar: Profesionální a etické standardy a výkonnostní ukazovatele muzejní práce. Národní systém muzeí jako nástroj udržení společné odborné a etické základny muzeí v ČR. Praha : Asociace muzeí a galerií ČR, 2003. 80 s. **Sign. 29.012.**

Kollonich a pramene k dejinám Zolnej sa vyskytujú vo fonde rodu Leustach zo Zolnej.

Spomenutý materiál tvorí len zloмок Fazekasom predstavených archívnych fondov, pričom nami spomenuté fondy nezahŕňajú všetky fondy so vzťahom k územiu Slovenska. Pomôcka obsahuje miestny a menný index.

MAGYARMŰEMLÉKVÉDELEMXIII.A MŰEMLÉKVÉDELMI TUDOMÁNYOS INTÉZET KÖZLEMÉNYEI (szerk. I. Bardoly).

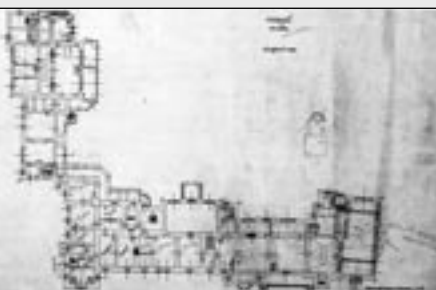
Budapest : Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, 2006. 372 s. ISSN 0580-4736. [Štúdie vedeckého ústavu na ochranu pamiatok] **Sign. 29.267**

Návrhom zákona o pamiatkovej ochrane pripravovaným počas pôsobenia Tibora Gerevicha ako predsedu

Kaštieľ v Parchovanoch, hlavná fasáda (1896)

pamiatkovej komisie v 30. a 40. rokoch 20. storočia sa venuje I. Bardoly v prvej časti *Poznámok k dejinám maďarskej ochrany pamiatok*. Do istej miery sa táto problematika dotýka aj pamiatok na južnom Slovensku, vzhľadom na to, že po Viedenskej arbitráži patrila táto časť Maďarsku. Ďalším príspevkom, ktorého predmetom je objekt nachádzajúci sa na Slovensku, je štúdia D. Komárika. Za-

Kaštieľ v Parchovanoch, pôdorys prízemí

oberal sa už nejestvujúcim romantickým kaštieľom Andrášiovcov v Parchovanoch na Zemplíne, ktorý bol postavený v rokoch 1853–1860 v štýle anglického romantizmu a zanikol počas druhej svetovej vojny. Výsledky pamiatkového a archeologického výskumu Kostola (*pokr. na ďalšej str.*)

sv. Mikuláša v Nemesládony prezentujú L. B. Benkhard a A. Fülöp. Vynikajúcu a rozsiahlu topografickú štúdiu s množstvom obrazových a textových príloh o vilovej štvrti Városligeti fasor (1800 – 1873) publikuje E. Gábor. O vilách, avšak z prelomu 19. a 20. storočia a vo Fonyóde pri Balatone, časti Bélatelep, informuje J. Csejdy. Neznáme projekty dvoch generácií maďarských architektov 2. polovice 19. storočia študujúcich v Berlíne (A. Hauszmann, Gy. Pártos, Ö. Lechner a I. Alpár, G. Györgyi, I. Rozinay, Gy. Kolbenheyer) predstavil G. G. Papp. Korešpondenciu v doslovnom znení o okolnostiach osadenia kópie stredovekej sochy sv. Juraja podľa pražskej predlohy v Koložvári v Sedmohradsku publikujú K. a J. Murádinovci. O úspešnej spolupráci

Kaštieľ v Parchovanoch, salón na prízemí (1887)

päťkostolskej fabriky V. Zsolnaya s viedenským podnikom J. Zacherla v oblasti výroby a využitia stavebnej keramiky na prelome 19. a 20. storočia vo Viedni informuje Zs. Mendöl. Posledná štúdia J. Kadára je venovaná tehelni v Kóbánaya (X. obvod v Budapešti) a jej produktom od konca 18. do 20. storočia.

NAGY, ISTVÁN – F. KISS, ERZSÉBET: A MAGYAR KAMARA ÉS EGYÉB KINCSTÁRI SZERVEK.

Budapest : Magyar Országos Levéltár, 1995, 575 s. ISBN 963 631 072 6 [Uhorská komora a ďalšie orgány štátnej pokladnice] Sign. 29.469

Úvodné kapitoly obsažného sprievodcu podávajú podrobný prehľad vývoja Uhorskej komory od jej vzniku v roku 1529 po zánik v roku 1848, o jej kompetenciách, územnej pôsobnosti, spôsobe riadenia, organizačnej štruktúre a pod.

Komora spravovala kráľovské majetky a príjmy náležiacie kráľovskej výsosti, t. j. majetkovoprávne, správne a hospodárske záležitosti na panstvách štátnej pokladnice, záležitosti súvisiace s tridsiatkami, (pokr. na ďalšej str.)

Gotika – dejiny slovenského výtvarného umenia. Katalóg výstavy. Bratislava : SNG, 2004. 66 s. **Sign. 29.234.**

Gótikus szárnyosoltárok a középkori magyarországon. Állandó kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában. Budapest : Kossuth Kiadó; Magyar Nemzeti Galéria, 2005. 144 s. **Sign. 29.128.**

Historické hodiny a hrací strojky. Katalog výstavy pořídané 20. 6. – 30. 9. 2005 v kočárovně Státního zámku Vranov nad Dyjí. Brno : NPÚ, územní odborné pracoviště, 2005. 22 s. **Sign. 29.013.**

CHMELINOVÁ, Katarína: Miesto zázrakov. Premeny barokového oltára. 24. jún – 28. august 2005, Vodné kasárne SNG v Bratislave. Bratislava : SNG, 2005. 112 s. **Sign. 29.034.**

CHMELINOVÁ, Katarína: Sochárska rodina Grossovcov zo Spišskej Soboty. Katalóg výstavy, 27. 6. – 13. 10. 2002. Levoča : SNM – Spišské múzeum, 2002. 40 s. **Sign. 29.024.**

KOLBA, Judit H.: Liturgische Goldschmiedearbeiten im ungarischen Nationalmuseum 14. – 17. Jahrhundert. Budapest : Magyar Nemzeti Múzeum, 2004. 236 s. **Sign. 29.312.**

Le collezioni del Museo Civico di Casale. Catalogo delle Opere Esposte. Casale Monferrato : Citta, 1995. 165 s. **Sign. 29.282.**

Le collezioni del Museo Civico. La Pinacoteca Raddoppia. Catalogo delle Nuove Opere Esposte. Casale Monferrato : Citta, 2003. 189 s. **Sign. 29.283.**

MALEČKOVÁ, Katarína: Palné zbrane. Zbierkové fondy Slovenského národného múzea – Múzea Bojnice. Bojnice : SNM – Múzeum Bojnice, 2005. 127 s. **Sign. 29.141.**

Mária Uhorská (1505 – 1558). Slovenská národná galéria v Bratislave, 2. február – 30. apríl 2006. Bratislava : SNG, 2006. 99 s. **Sign. 29.035.**

Múzeum v zrkadle času 1936 – 2006. Pamätnica k 70. výročiu múzea v Nových Zámkoch. Nové Zámky : Múzeum Jána Thaina, 2005. 80 s. **Sign. 29.309.**

Piety Slovenska. Vesperbilder in der Slowakei. Bratislava : Správa kultúrnych zariadení MK SR, 1991. 63 s. Vydané pod záštitou ministra kultúry SR Ladislava Snopka. Marec – máj 1991, Bratislavský hrad. **Sign. 29.232-29.233.**

Skvosty dávnovekého Slovenska. Sprievodca po expozícii. Zod. red. Anton Števkó. Nitra : Ponitrianske múzeum, 2000. 47 s. **Sign. 28.952.**

Slovenský mýtus. Výstava, SNG Bratislava, 29. 9. 2005 – 5. 3. 2006. Bratislava : SNG, 2006. 239 s. **Sign. 29.330.**

ŠOKA, Milan: Storočnica Stredoslovenského múzea. Metodický spravodaj 3/1989. Banská Bystrica : Stredoslovenské múzeum, 1989. 45 s. **Sign. 29.213.**

Vita Christi – Život Kristův. Sakrální umění z brněnské diecéze : výstava. Brno : Biskupství brněnské, 2006. 47 s. **Sign. 29.324.**

ŽALMAN, Jiří a kol.: Příručka muzejníková 1. Tvorba, evidence, inventarizace a bezpečnost sbírek v muzeích a galeriích. Praha; Brno : Asociace muzeí a galerií ČR, 2002. 75 s. **Sign. 29.010.**

12. Evidencia a súpisy kultúrnych pamiatok

JANOŠKA, Martin: Větrné mlýny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha : Naklad. Libri, 2003. 179 s. **Sign. 29.090.**

KLEMPERA, Josef: Vodní mlýny v Čechách. IX. Dodatky. Praha : Naklad. Libri, 2005. 293 s. **Sign. 29.091.**

Kulturdenkmale in Schleswig-Holstein. Stadt Neumünster. Band 3. Edit. Lutz Wilde, Gert Kaster. Neumünster : Wachholtz Verlag, 2006. 379 s. **Sign. 29.229.**

Magyarország műemlékjegyzéke. Bács-Kiskun megye. Budapest : KÖH, 2006. 127 s. **Sign. 29.135.**

Magyarország műemlékjegyzéke. Heves megye. Budapest : KÖH, 2005. 175 s. **Sign. 29.134.**

Magyarország műemlékjegyzéke. Jász – Nagykum – Szolnok megye. Budapest : KÖH, 2005. 79 s. **Sign. 29.132.**

Magyarország műemlékjegyzéke. Komárom-Esztergom megye. Budapest : KÖH, 2006. 151 s. **Sign. 29.136.**

Magyarország műemlékjegyzéke. Nógrád megye. Budapest : KÖH, 2005. 135 s. **Sign. 29.133.**

MAJER, Jiří – RASL, Zdeněk – ČERNÝ, Karel: Technické památky Středočeského kraje. Praha : Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje, 1987. 45 s. **Sign. 29.123.**

PRACHT-JÖRNS, Elfi: Jüdisches Kulturerbe in Nordrhein – Westfalen. Teil V. Regierungsbezirk Arnsber. Köln : J. P. Bachem Verlag, 2005. 767 s. **Sign. 29.069.**

13. Dejiny

BERANOVÁ, Magdalena: Jídlo a pití v pravěku a ve středověku. Praha : Academia, 2005. 359 s. **Sign. 28.985.**

Čabiansky kalendár na rok 2006. Békešská Čaba : Čabianska organizácia Slovákov, 2005. 159 s. **Sign. 29.266.**

- HLAVÁČEK, Petr: Čeští františkáni na přelomu středověku a novověku. Praha : Academia, 2005. 218 s. **Sign. 29.043.**
- CHARVÁTOVÁ, Kateřina: Dějiny cisterckého řádu v Čechách 1142 – 1420. 2. svazek Kláštery založené ve 13. a 14. století. Praha : Univerzita Karlova; Naklad. Karolinum, 2002. 402 s. **Sign. 29.082.**
- JUDÁK, Viliam: Nitrianske biskupstvo od čias Metodových. Nitra : Biskupský úrad, 2006. 75 s. **Sign. 29.321.**
- KLOBUČNÍK, Miroslav: Farská obec v období rekatolizácie na národnostne zmiešanom území (obvod Galanta). Trnava : Dobrá kniha, 2004. 189 s. **Sign. 28.999.**
- MLYNÁRIK, Ján: Dějiny Židů na Slovensku. Praha : Academia, 2005. 353 s. **Sign. 28.984.**
- MLYNKA, Ladislav a kol.: Región Vodného diela Žilina : Ludová kultúra zátópovej oblasti. Martin : Matica slovenská, 2005. 289 s. **Sign. 29.194.**
- MÚCSKA, Vincent – DANIŠ, Miroslav – ŠEVČÍKOVÁ, Zuzana: Dejiny európskeho stredoveku I. Raný stredovek (od 5. storočia do polovice 11. storočia.) Prešov : Vydav. Michala Vaška, 2006. 388 s. **Sign. 29.293.**
- NOVOTNÝ, J. O.: Střední Slovensko – kulturněhistorické kapitoly. Díl 1. Praha : Vydav. L. Mazáč, 1937. 363 s. **Sign. 29.306.**
- Pálosok – szerzetesrendek a Kárpát-medencében. Budapest : Mikes Kiadó, 2006. 48 s. **Sign. 29.148.**
- Politický zrod novovekej strednej Európy. 500. výročie narodenia Ferdinanda I. zakladateľa habsburskej monarchie. Zost. Jozef Baďurík, Kamil Sládek. Bratislava : Centrum pre európsku politiku, 2005. 201 s. **Sign. 29.221.**
- Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov – VII. Turci v Uhorsku I. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2005. 365 s. **Sign. 29.033.**
- VIŠVÁDER, František: Diktátori z tábora Columbia. Fulgencio Batiska a jeho doba. Bratislava : Stimul, 2005. 218 s. **Sign. 29.000.**

14. Archívy

- Aby na nic a na nikoho nebylo zapomenuto. K jubileu ústredného archívu českého štátu 1954-2004. Praha : Státní ústřední archiv, 2004. 247 s. **Sign. 29.327.**
- BORSA, Iván – TÓTH, Norbert: Zsigmondkori oklevéltár – VIII. 1421. Budapest : Kiadja a Magyar Országos Levéltár, 2003. 503 s. **Sign. 29.197.**
- BORSA, Iván – TÓTH, Norbert: Zsigmondkori oklevéltár – IX. 1422. Budapest : Kiadja a Magyar Országos Levéltár, 2004. 526 s. **Sign. 29.198.**
- MÁLYUSZ, Elemér – BORSA, Iván: Zsigmondkori oklevéltár – VI. 1417 – 1418. Budapest : Kiadja a Magyar Országos Levéltár, 1999. 819 s. **Sign. 29.195.**
- MÁLYUSZ, Elemér – BORSA, Iván: Zsigmondkori oklevéltár – VII. 1419 – 1420. Budapest : Kiadja a Magyar Országos Levéltár, 2001. 726 s. **Sign. 29.196.**
- Průvodce po fondech a sbírkách archívu Národního muzea. Red. Jaroslav Čechura. Praha : Národní muzeum, 1998. 362 s. **Sign. 29.118.**

15. Zemepis, kartografia

- GYÖRFFY, György: Az árpád-kori magyarország történeti földrajza. (Historický zemepis arpádovského Uhorska – xerox.)
- Zv. 1. Budapest : Akadémiai kiadó, 1963. 907 s. a 16 máp. **Sign. 29.334.**
- Zv. 2. Budapest : Akadémiai kiadó, 1987. 646 s. a 21 máp. **Sign. 29.335.**
- Zv. 3. Budapest : Akadémiai kiadó, 1987. 568 s. a 11 máp. **Sign. 29.336.**
- Zv. 4. Budapest : Akadémiai kiadó, 1998. 714 s. a 8 máp. **Sign. 29.337.**
- KISARI BALLA, György: Manó Kogutowicz. The Great Hungarian Cartographer. Budapest : vlastným nákladom, 1997. 173 s. **Sign. 29.199.**
- Történelmi Magyarország atlasza és adattára 1914. (Atlas a údaje historického Uhorska 1914.) Pécs : Talma Kiadó, 2005. 246 s. **Sign. 29.138.**
- Utasítás a katasteri felmérés végrehajtására. (Usmernenie k vykonaniu katastrálneho mapovania.) Budán : A Magyar Királyi Államnyomdából, 1869. Nestr. **Sign. VF 28.995.**

16. Pamiatky

- CAMUFFO, Dario: Microclimate for Cultural Heritage. Developments in Atmospheric Science 23. Amsterdam : Elsevier Science B. V., 1998. 415 s. **Sign. 29.211.**
- Gartendenkmalpflegerische Grundlagenuntersuchungen zum Christiansenpark, Alten Friedhof und Museumsberg in Flensburg. Mitteilungen zur Denkmalpflege 4. Kiel : Landesamt für Denkmalpflege Schleswig-Holstein, 2005. 36 s. **Sign. 28.993.**
- Heritage at Risk. ICOMOS World Report 2000 on Monuments and Sites in Danger. München : ICOMOS, 2000. 240 s. **Sign. 28.969.**
- Koldulorendi építészet a középkori Magyarországon. Tanulmányok. Budapest : OMH, 1994. 656 s. **Sign. 29.238.**
- Krymskaja konferencija 1945. Pamjatnyje miesta. The 1945 Crimean Conference. Memorable Places. Simferopol : Tavrija, 1995. 48 s. **Sign. 28.971.**
- LIČNER, Marián a kol.: Banskštiavnické tajchy. Banská Štiavnica's water reser-

banským a soľným regálom, razbou minci (v oblasti baníctva, soľného regálu a mincovníctva bola komora závislá od rozhodnutí Viedenskej dvorskej komory), dozorom nad slobodnými kráľovskými mestami a cirkevnými majetkami, ktoré mala v nájme alebo spravovala v čase vakancie na biskupských stolcoch. V období bojov s Osmanskou ríšou mala na starosti aj vojenskú daň a údržbu pevností (kontrolovala plnenie bezplatných prác odvedených poddanými jednotlivých žúp na obnove pevností). Plnila tri hlavné úlohy: ústredné riadenie kráľovských majetkov a príjmov, pokladničné riadenie príjmov, kontrola účtov a vyúčtovanie. Uhorskej komore, od roku 1531 so sídlom v Bratislave, podliehala celá Osmanmi neobsadená časť Uhorska. Až v roku

NAGY ISTVÁN—F. KISS ERZSÉBET

A MAGYAR KAMARA
ÉS EGYÉB
KINCSTÁRI SZERVEK

MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
BUDAPEST, 1991

1567 sa na severovýchode odčlenila Spišská komora so sídlom v Košiciach, do kompetencie ktorej územne spadala Abovská, Gemerská, Spišská, Šarišská, Turnianska, Zemplínska, Užská stolica, Zátisie a Predtisie.

Po ukončení osmanskej okupácie nastali zmeny v územnej právomoci komory, v priebehu 18. storočia v kompetenciách a organizačnej štruktúre. Počas vlády Jozefa II. po zrušení reholí pribudla komore správa hospodárskych záležitostí univerzitných, študijných a náboženských základín, ale po roku 1790 bola podriadená Miestodržiteľskej rade.

Po všeobecnej časti o komore nasleduje časť venovaná charakteristike jednotlivých oddelení a orgánov Uhorskej komory, ktoré sú (*pokr. na ďalšej str.*)

v Maďarskom krajiniskom archíve zaradené do sekcie E.

Z hľadiska pamiatkových výskumov sú pre nás zaujímavé spisy Stavebného oddelenia: E 44 Aedificalia seu aedilia 1773-1785 a E 72 Aedilia 1792-1810. Zaradené sú sem spisy súvisiace so stavebnými záležitosťami úradných budov, budov na panstvách pod štátnou správou alebo patriacich štátnej pokladnici, hospodárske budovy, rovnako ako aj kostoly, školy, fary, byty učiteľov, technické stavby (mosty, hrádze, studne a i.), soľné a tridsiatkové sklady, obytné domy pre úradníkov. Po roku 1773, keď boli zrušené rehole, v tomto oddelení vybavovali úradné záležitosti týkajúce sa adaptácie kláštorov na svetské účely. Komora na tieto účely zamestnávala niekoľko staviteľov (napr. Anton Hillebrandt), geológov, hydrológov, kresličov. Väčšinu spisov tvorí korešpondencia. V minulosti boli ich súčasťou aj nákresy, pôdorysy, mapy, ktoré boli neskôr zaradené do fondu máp a fondu pôdorysov. Stavebné oddelenie komory v roku 1810 zaniklo, mnohé kompetencie prešli na Miestodržiteľskú radu, resp. príslušné oddelenia komory, napr. budovy kráľovského paláca v Bratislave či budovy na panstvách do Hospodárskeho oddelenia 1790-1847, E 87.

Údaje k prestavbám cirkevných stavieb možno nájsť aj v Oddelení cirkevných a náboženských základín 1773-1785, E 54 a v Oddelení zaoberajúcom sa zrušením jezuitskej rehole a študijnou základinou 1773-1785, E 65.

Jozef II. zreformoval aj Uhorskú komoru, ktorú v roku 1785 zlúčil s Miestodržiteľskou radou (k opätovnému odčleneniu došlo v roku 1790) a územie Uhorska rozdelil administratívno-geograficky na 11 dištriktov. Na území Slovenska sa nachádzali tri: Košický (E 311), Banskobystrický (E 313) a Nitriansky / Bratislavský (E 314) dištrikt, ktoré v rokoch 1785 – 1793 zastrešovali aj stavebné záležitosti, napr. obnovu Bratislavského hradu.

Konkrétne informácie o obsahu jednotlivých oddelení či dištriktov s archívnymi signatúrami sa čitateľ v publikácii nedozvie. Je potrebné, aby si preštudoval podrobnejšie archívne pomôcky, inventáre, ak boli vytvorené.

Henrieta Žažová
Archív PÚ SR Bratislava

voirs. Banská Štiavnica : Mesto; Slovenský vodohospodársky podnik; Štúdio Harmony, 2005. 127 s. **Sign. 29.077.**

Niederösterreichs Schaugärten 2006. Ein Wegweiser zu den gärtnerischen Kostbarkeiten Niederösterreichs. St. Pölten : Amt der NÖ Landesregierung, 2006. Nestr. **Sign. 29.218.**

OBUCHOVÁ, Viera – HOLČÍK, Štefan: Cintorín pri Kozej bráne. Bratislava : Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT, 2006. 238 s. **Sign. 29.193.**

One Hundred Most Endangered Sites 2000. A World Monuments Fund Program. New York : World Monuments Fund, 1999. 88 s. **Sign. 28.968.**

Palácové zahrady pod Pražským hradem. Zahrada Ledeburská a Malá Pálffyovská. Příspěvky k dějinám a obnově. Praha : Státní ústav památkové péče, 1997. 37 s. **Sign. 29.120.**

Palácové zahrady pod Pražským hradem. Příspěvky k dějinám a obnově. Praha : Státní ústav památkové péče, 2001. 109 s. **Sign. 29.119.**

ROZKOŠNÁ, Blanka – JAKUBEC, Pavel: Židovské památky Čech. Historie a památky židovského osídlení Čech. Brno : ERA, 2004. 480 s. **Sign. 29.038.**

SISA, József: Steindl Imre 1839-1902. Budapest : Holmap Kiadó, 2005. 207 s. **Sign. 29.131.**

The European Heritage Days. Cultural Routes 1999. Guide to Monuments. Ljubljana : Ministry of Culture of the Republic of Slovenia, Cultural Heritage Office, 1999. 183 s. **Sign. 29.214.**

17. Remeslá

DRAHOTOVÁ, Olga a kol.: Historie sklářské výroby v českých zemích. Díl 1. Od počátku do konce 19. století. Praha : Academia, 2005. 760 s. **Sign. 29.025.**

Historie sklářské výroby v českých zemích. Díl 2, část 1. Od konce 19. století do devadesátých let 20. století. Edit. Roland Kirsch. Praha : Academia, 2003. 483 s. **Sign. 29.078.**

Historie sklářské výroby v českých zemích. Díl 2, část 2. Od konce 19. století do devadesátých let 20. století. Edit. Roland Kirsch. Praha : Academia, 2003. 569 s. **Sign. 29.125.**

LOSOS, Ludvík: Pozlacování a polychromie. Řemesla-Tradice-Technika. Praha : Grada Publishing, 2005. 151 s. **Sign. 29.044.**

VONDRUŠKA, Vlastimil: Sklářství. Řemesla-Tradice-Technika. Praha : Grada Publishing, 2002. 273 s. **Sign. 29.045.**

18. Obnova

ČENSKÝ, Alois – JANDÁČEK, Václav: Okenní a dveřní otvory. Tradice z pohledu dneška. Praha : Grada Publishing, 2005. 94 s. **Sign. 28.982.**

MĚŠŤAN, Radomír: Obytná podkroví a půdní vestavby. Praha; Brno : Sobotáles; Littera, 1995. 468 s. **Sign. 29.247.**

SMUTNÝ, Milan a kol.: Energetická efektivnost' obnovy historických budov. Bratislava : Eurostav, 2005. 216 s. **Sign. 28.981.**

SZABÓ, Bálint: Bevezetés a történeti tartószerkezetek felújításelméletébe. (Úvod do nauky o obnove historických nosných konštrukcií.) Kolozsvár : Editura Utilitas, 1998. 120 s. **Sign. 28.955.**

VINAŘ, Jan a kol.: Historické krovy II. Průzkumy a opravy. Praha : Grada Publishing, 2005. 301 s. **Sign. 29.052.**

19. Ostatné

La Turquie – Carrefour des Civilisations. Ankara : Ministère des Affaires Étrangères, b. r. v., 40 s. **Sign. 28.957.**

Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2005. Edit. J. Klinda, Z. Lieskovská a kol. Bratislava : MŽP SR; Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica, 2006. 252 s. **Sign. 29.329.**

Správa o stave životného prostredia SR v roku 2004. Edit. J. Klinda, Z. Lieskovská a kol. Bratislava; Banská Bystrica : MŽP SR; SAŽP, 2005. 244 s. **Sign. 28.994.**

Súborné katalógy a Univerzitná knižnica v Bratislave. Zost. Lýdia Sedláčková. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2005. 149 s. **Sign. 28.948.**

Sväté evanjeliá Písma svätého s biblickými obrazmi. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 1949. 208 s. **Sign. 29.068.**

Zmluva o ústave pre Európu. Luxemburg : Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2005. 482 s. **Sign. 29.175.**

Halina Mojžišová
Knižnica PÚ SR Bratislava

Monumentorum tutela – Ochrana pamiatok 17

Bratislava : Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, 2006. 296 s. ISBN 80-89175-13-9.

Pamiatkový úrad SR systematicky pokračuje v koncepcii svojej publikačnej činnosti predstavovaním prác, ktoré sa venujú problematike a špecifikám ochrany a integrovaného výskumu slovenského pamiatkového fondu. Koncom roka 2006 vyšlo ďalšie číslo zborníka Monumentorum tutela – Ochrana pamiatok, ktorý je výberom pamiatkových výskumov realizovaných v rokoch 2003 – 2005.

V zborníku máme možnosť oboznámiť sa s výskumnou prácou dlhoročných pracovníkov terénneho výskumu, s prácami strednej i najmladšej generácie výskumníkov. Do zborníka boli zahrnuté výskumy 12 sakrálnych architektúr a 11 výskumov profánnej architektúry (radnica, meštianske domy, kaštiele a hrady). Pre tlač boli upravené tak, aby obsiahli najmä problematiku analýzy stavebného vývoja pamiatky, samotné vyhodnotenie získaných poznatkov o skúmaných pamiatkových objektoch, v niektorých prípadoch obsahujú aj opis pamiatky a návrh spôsobu jej obnovy. U archeologických výskumov je to tiež vyhodnotenie nálezov a nálezových situácií vo výkopoch. V závere nám poskytuje zborník zoznam pamiatkových výskumov realizovaných v rokoch 2003 – 2005 a ako súčasť riešenia problematiky výskumnej dokumentácie aj farebnú grafickú prílohu k niektorým realizovaným výskumom.

Už úvodná štúdia prvej etapy výskumu stredovekého jadra Kostola Navštívenia Panny Márie v Považskej Bystrici od dlhoročnej bádateľky v oblasti sakrálnej architektúry S. Paulusovej nasadila vysokú latku kvality. Zaujímavé sú aj práce tandemu výskumníkov M. Havlík – E. Sabadošová, ktorý je v zborníku zastúpený tromi prácami, a to výskumom fasád Kostola sv. Štefana Uhorského v Bernolákove, výskumom Kaplnky sv. Kataríny v Bratislave a výskumom synagógy v Senci. Najmladšia generácia výskumníkov L. Kürthy a B. Glocková sa v zborníku predstavuje výskumom kostola reformovanej cirkvi v Čičarovciach a výskumom reprezentatívnych priestorov renesančnej meštianskej architektúry v Bardejove. U tohto príspevku zaujala a k diskusii podnecuje najmä navrhnutá analytická metóda ich obnovy a prezentácie nálezov. Brillantne sú spracované zistenia a závery výskumu uličného krídla bývalej rezidencie jezuitov v Komárne od M. Kvasnicovej. Možno povedať, že táto autorka z Fakulty architektúry STU Bratislava predstavuje avantgardu novej generácie výskumníkov, ktorej rozsiahle znalosti problematiky pamiatkových výskumov, ale najmä osožnosť výskumov architektúr pre potreby pamiatkovej obnovy je dôverne známa a v aktuálnej situácii pamiatkovej ochrany nanajvýš prospešná. Autorka sa touto otázkou zaoberá aj v publikovanom teoretickom príspevku, v ktorom definuje základné filozofické východiská, smerovanie hodnotových kritérií na základe kritickej analýzy a revízie zaužívaných tradičných hodnôt v reflexii na nové celospoločenské problémy. Metodika obnovy interiéru Kaplnky sv. Michala na Oravskom hrade, ktorej výskum bolo realizovaný M. Čajkom a M. Michalcovou, citlivo zohľadňuje jednak pamiatkové zložky, ale aj múzejné aspekty prezentácie objektu zjednotením do harmonického celku. Pri rekonštrukcii budovy Krajského súdu v Banskej Bystrici od E. Fillovej musím vyzdvihnúť samotné rozhodnutie správneho orgánu, pretože od neho sa odvíja kvalita a rozsah výskumu, a zároveň z anonymity vychádza práca pamiatkára, výkonného pracovníka štátneho pamiatkového dohľadu.

Publikácii nemožno vytknúť žiadne závažné nedostatky. Za podnetné považujem zväziť v budúcnosti zjednotenie úpravy štruktúry príspevkov a doplnenie príspevkov o spomínané požiadavky rozhodnutí vydaných príslušnou organizáciou štátneho pamiatkového dohľadu so špecifikáciou obsahu a rozsahu výskumov a od nich sa odvíjajúcej možnosti hodnotenia dosiahnutých výsledkov bádateľov a v nadväznosti aj výsledkov samotnej pamiatkovej obnovy. Hodnotiac objemný obsah zborníka o ochrane pamiatok musím konštatovať, že je nanajvýš záslužné a pre odbornú verejnosť prínosné zverejnenie vybraných výskumov, ktoré v nemalej miere pomôže nielen samotným odborníkom v ochrane pamiatkového fondu, ale aj celej odbornej verejnosti podieľajúcej sa na spracovávaní výsledkov výskumnej činnosti, a to aj v nadstavbovom výskume vykonávanom pracovníkmi SAV, vo výučbe vysokoškolským pracovníkmi FFUK, STU a VŠVU. Nezanedbateľným prínosom tohto druhu odbornej publikácie je tiež fakt, že proklamovaná ochrana kultúrneho dedičstva nezostáva iba prázdny slovom, ale pokúša sa preniknúť i do povedomia verejnosti. Tým splňa aj úlohu propagácie a výchovy spoločnosti v odbore, ktorý svojou prácou napomáha hlbšiemu poznaniu histórie hmotných dokladov zanechaných našej generácii a našej povinnosti odovzdať pamiatkový fond budúcim generáciám v optimálnom stave zachovania.

*Magdaléna Brázdilová
Bratislava*

Teória a prax reštaurovania v dobách rakúskej Centrálnej komisie (1850 – 1918) v prednáške Manfreda Kollera z Viedne

Cisárska a kráľovská centrálna komisia pre výskum a zachovanie stavebných pamiatok (k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale, ďalej Centrálna komisia) bola prvým oficiálnym pamiatkovým orgánom, do ktorého pôsobnosti patrilo aj územie Slovenska. Napriek tomu je jej činnosť u nás stále málo známa. Vznikla v posledný deň roku 1850 vo Viedni a v rakúskych krajinách pôsobila až do konca prvej svetovej vojny. Doteraz sa prakticky ešte neuskutočnil podrobný výskum spisových a obrazových dokumentov Centrálnej komisie, ktoré sú uložené v archíve Bundesdenkmalamt vo Viedni. Preto sme uvítali možnosť zúčastniť sa na prednáške rakúskeho pamiatkára doc. dr. Manfreda Kollera, ktorá sa konala 17. apríla 2007 v Umeleckopriemyselnom múzeu v Brne a zorganizoval ju brniansky Národný pamiatkový ústav.

Zmena politickej a spoločenskej situácie v rakúsko-uhorskej monarchii v polovici 19. storočia priniesla snahu zachovať všetko, čo bolo na starom dobré, teda aj stavebné a výtvarné prejavy minulých storočí. Prvú skúšku ochrany pamiatok mala monarchia za sebou po vydaní dekrétu Jozefa II. z roku 1784, keď sa vo veľkom menila funkcia kláštorov zrušených žobravých reholí. Mnoho pamiatok bolo zničených aj v rámci industrializácie, ktorú so sebou prinášal technický pokrok. Viedenský spolok pre starožitnosti, ale aj spolky v iných mestách preto zakladali nové

múzeá a galérie, v ktorých zhromažďovali vzácne zbierkové predmety. V prvej polovici 19. storočia sa čoraz častejšie hovorilo aj o reštaurovaní, ktoré „znovu vytváralo zničené“. Napríklad maliar Johann Peter Krafft inicioval reštaurovanie obrazov po napoleonskom rabovaní rakúskych galérií. Usmerňovateľom snáh o zachovanie stavebných a výtvarných pamiatok sa stala práve Centrálna komisia a jej pracovníci – konzervátori. Medzi nimi vynikali najmä Adalbert Stifter (1805 – 1868), Christian Ruben, Friedrich von Schmidt (1825 – 1891), Rudolf von Eitelberger (1817 – 1885), Philip von Hesse Trenkwald (1827 – 1897), Alois Riegel (1858 – 1905), Max Dvořák (1874 – 1921). Základ ich činnosti spočítku predstavovali nariadenia a dekréty. Od roku 1856 začali pravidelne vychádzať Správy Centrálnej komisie (*Mitteilungen der Zentralkommission*). Už v tomto po-

čiatočnom období ochrany pamiatok bolo najdôležitejším problémom poznanie rozsahu pamiatkového fondu. V rokoch 1867 – 1868 rozposlala Centrálna komisia svojim dobrovoľným korešpondentom v jednotlivých regiónoch dotazník – formulár s 11 bodmi, v ktorom zisťovala lokalizáciu pamiatok, ich vznik, štýl, uskutočnené

zmeny, rozmery, nápisy atď., ako aj súčasný stav pamiatok. Bol to prvý oficiálny pokus o súpis pamiatok, ktorý neskôr zopakovala aj Uhorská pamiatková komisia, a o ktorý sa usilujeme aj v súčasnosti.

Princípy obnovy pamiatok sa vyvíjali

priamo v praxi. Je pozoruhodné, že Centrálna komisia sa od začiatku prikláňala k metóde konzervácie a rešpektovala nové myšlienky prevencie a ochrany pamiatok. Na výstave a prvej konferencii, ktorá sa uskutočnila v Umeleckopriemyselnom múzeu vo Viedni v roku 1873, sa Centrálna komisia jasne vyjadrila, že požaduje konzervovanie. Kritizovala tiež zlú prácu architektov pri rekonštrukcii pamiatok, ktorí vraj úmyselne veľa plánujú, aby dostali väčší honorár. V tomto roku Centrálna komisia zmenila svoj názov na Cisárska a kráľovská centrálna komisia pre výskum a zachovanie umeleckých a historických pamiatok (*K. K. Zentralkommission für die Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale*) a zároveň prijala nové stanovy, v ktorých bola zakotvená požiadavka výskumu pamiatok. Komisia pracovala v troch sekciách – ar-

Poverenie do čestnej funkcie konzervátora Centrálnej komisie

chív, umelecké pamiatky a archeológia. V jej rozpočte bola vyčlenená aj čiastka na reštaurovanie.

Pripomením Centrálnu komisie však boli často porušované. Bola skeptická napríklad aj voči činnosti A. Stifera, ktorý bol fixovaný na stredovek a odstraňoval polychrómiu na gotických krídlových oltároch. Ku cti mu slúži, že ich najprv dobre zdokumentoval a vyrobil sadrové odliatky v mierke 1:1. Odporcom odstraňovania polychrómie bol Ch. Ruben, ktorý trval na historickej farebnosti. Vyznávačom stredoveku bol aj prof. F. von Schmidt. Členom Centrálnu komisie bol v rokoch 1860 – 1891. Bol učiteľom na umeleckej akadémii a zároveň sa vyučil za kamenára, aby lepšie poznal tento materiál a jeho možnosti. Napriek svojmu konzervativizmu bol jedným z prvých autorov stavebno-historických výskumov. Slávnym sa stal dostavbou veže Svätoštepanského domu v rokoch 1860 – 1865.

Nové myšlienky reštaurovania, ktoré boli známe v iných európskych krajinách, sa v Rakúsku uplatňovali len zriedka. Stávalo sa, že reštaurovanie uskutočňovali mladí neskúsení umelci, ktorí narobili viac zla ako úžitku, proti čomu Centrálna komisia dôrazne protestovala. Preto podporovala zakladanie technických umeleckých škôl, ktorých absolventi mali zvládnuť reštaurovanie jednotlivých materiálov, nielen kameňa, dreva, malieb, ale aj textilu a výšiviek. Dovtedy mohli reštaurátori získať vzdelanie len na umeleckej akadémii. V roku 1881 sa uskutočnil prvý kurz pre reštaurovanie malieb. Od roku 1900 mohli reštaurátori získať titul *KK Restaurator*, ktorý vyjadroval funkciu reštaurátora Centrálnu komisie. Odborné vzdelávanie reštaurátorov, tak ako ho poznáme dnes, sa však rozvinulo až po prvej svetovej vojne. V záznamoch Centrálnu komisie sa zachytávalo všetko, čo sa dialo v odbore reštaurovania. Napríklad prvá chemická analýza bola urobená až v roku 1914, dovtedy sa technologické rozbory vôbec nerobili. V reštaurovaní kamenných prvkov a architektúr pretrvávalo až do 70. rokov 20. storočia presvedčenie o nutnosti očistiť materiál až na kameň. Za 100 rokov takejto „ochrany“ nastal u mnohých kamenných prvkov úbytok hmoty až o dva centimetre! Aj profesor R. von Eitelberger, člen Centrálnu komisie v rokoch 1856 – 1863, odstraňoval farbu z kameňa a uprednostňoval prezentáciu neskorogotickej šedočiernej farebnosti s bielymi špármi. Bol jedným z prvých podporovateľov archívneho výskumu pamiatkových objektov.

Nemalá pozornosť bola venovaná aj nástenným maľbám, najmä v oblasti Tirolska, Korutánska a Štajerska. Vo veľkom sa

odkrývali, dokumentovali akvarelovými kópiami a reštaurovali. Expertom Centrálnu komisie pre nástenné maľby bol od roku 1877 profesor Trenkwald, ktorý zaučal do reštaurovania nástenných malieb aj svojich žiakov. Protesty Centrálnu komisie vyvolávala jeho prax používania kazeínu a oleja. Lazúrové farby, ktoré sa dnes dajú očistiť, používal reštaurátor Teofil Melichar. Po odkrytí maľby ju graficky zdokumentoval a v duchu zaužívaných metód zvýraznil kontúry a doplnil chýbajúce plochy. Práve vďaka zachovanej do-

Alois Riegl (1858 – 1905)

Max Dvořák (1874 – 1921)

kumentácii je možné presne určiť pôvodnú maľbu a novodobé doplnky. Pozornosť ochranárov púťali aj výtvarne hodnotné fasády objektov. Za 80 rokov boli niektoré opravované až štyrikrát. Rakúski pamiatkari hovoria, že sa zreštaurovali „až k smrti“, keďže po toľkých opravách už na nich nie je nič pôvodné.

Centrálna komisia až do začiatku 20. storočia bojovala proti romantizujúcim

metódam obnovy pamiatok. Už od roku 1870 presadzovala nové myšlienky prevencie a ochrany, no neustále sa potýkala s tým, že jej pripomienky sa nerešpektovali. Stále jej chýbal základný predpoklad fungovania štátnej pamiatkovej starostlivosti, a síce právny predpis. Žiadna osnova zákona od roku 1894 nenašla u vládnych predstaviteľov potrebnú podporu. Kvôli odporu cirkvi a šľachty sa až do roku 1918 nepodarilo presadiť zákon o ochrane pamiatok.

Výrazný myšlienkový posun priniesol do činnosti Centrálnu komisie jej generálny konzervátor, univerzitný profesor a spoluzakladateľ viedenskej školy dejín umenia, Alois Riegl. Svojím dielom *Der moderne Denkmalkultus, sein Wesen und seine Entstehung* z roku 1903 položil základy modernej ochrany pamiatok, ktoré platia až do súčasnosti. Na jeho práce nadviazal ďalší generálny konzervátor Centrálnu komisie Max Dvořák svojím Katechizmom pamiatkovej starostlivosti, ktorý tiež dosiahol medzinárodné uznanie.

Ťažké obdobie prežívala Centrálna komisia ešte aj na začiatku 20. storočia. Kým v predchádzajúcom storočí sa odstraňovali barokové diela kvôli gotike a renesancii, v rokoch 1900 – 1910 boli zničené viaceré barokové oltáre na úkor neogotiky. Ďalšie desaťročia zase priniesli boj neoslohov s modernou. Doc. Koller zakončil svoju prednášku konštatovaním, že konzervatívnu metódu je možné akceptovať aj dnes. V súčasnej obnove pamiatok zvíťazil estetický princíp nad historickým. Jednotlivé slohové obdobia, štýly a ich techniky sa rešpektujú a nepopiera sa jeden na úkor druhého. Môžeme povedať, že aj v ochrane pamiatok sa konečne rešpektujú korene.

Pre vyčerpanie témy Centrálnu komisie dodajme na záver jej ďalšie osudy. V roku 1910 bola premenovaná na Cisársku a kráľovskú centrálnu komisiu pre ochranu pamiatok (*K. K. Zentralkommission für Denkmalspflege*), z ktorej o rok neskôr vznikol prvý Štátny pamiatkový úrad (*Staatdenkmalamt*), zamestnávajúci úradníkov vzdelaných vo vedeckých a technických odboroch. Súčasne vznikol umeleckohistorický inštitút, ktorý bol poverený vykonávaním zberu údajov o stave pamiatok, ich evidenciou a základným výskumom. Výsledky jeho práce boli publikované vo veľkých inventároch a umeleckých topografiách, ktoré neskôr vyústili do známych Dehiových príručiek. Ochrana pamiatok v Rakúskej republike, ktorá vznikla po rozpade monarchie, sa už vyvíjala na nových demokratických legislatívnych základoch.

Obnova pamiatok 2007 - rekonštrukcia alebo konzervácia? alebo Hľadajme zdravý stred

V Prahe na Masarykově koleji sa v dňoch 20. – 21. marca 2007 konala konferencia na tému Rekonstrukce nebo konzervace? za účasti významných českých odborníkov na pamiatky: doc. PhDr. Josefa Štulca, Prof. PhDr. Mojmíra Horynu, Ing. arch. Mileny Hauserovej CSC., Ing. arch. Miloša Solařa, prof. PhDr. Miloša Stehlíka, doc. Ing. arch. Jaroslava Drápala, CSC., PhDr. Petra Kroupu, Ing. Petra Macka.

Konferenciu úvodným slovom otvoril Josef Štulec, ktorý v úvode zhrnul názory na teóriu i prax pojmov rekonštrukcie a konzervácie pri obnove pamiatkových objektov. Mojmír Horyna pojal svoj príspevok veľmi filozoficky: Od úvahy „čo je svet?“, „čo je človek?“ a „čo je pamiatka“, cez vypíchnutie postupov na území Česko-slovenska v minulosti až po základné požiadavky pre možnosť použitia tej-ktorej metódy. Základným záverom okrem odborných predpokladov bol aj humor: „Je

dôležité, je-li badatel inteligentní. Otevřená mysl se hodí taky.“ Miloš Solař podrobne predložil tézy pre závery tejto konferencie a prehľadne stanovil základné podmienky pre použitie jednotlivých metód. Milena Hauserová názorými metaforami odpovedala na otázku o zmysle rekonštrukcie a konzervácie. Andrea Šujanová sa pozrela kritickým okom na spôsob obnovy v minulých rokoch

Praha, Betlehemská kaplnka podľa rytiny V. Želízka z roku 1831

Praha, Betlehemská kaplnka

v Banskej Štiavnici a upozornila na mnohé prešľapy, ktoré boli vďaka nevhodnej zvolenej metóde obnovy spáchané. Miloš Stehlík s Jaroslavom Drápalom naopak veľmi prakticky rozprávali o znovuoživení už neexistujúcej Kaplnky Panny Márie v Brne. O dôvodoch, postupoch a metódach, ktoré viedli k viacerým študentským návrhom náznakovej rekonštrukcie objektu. Za neprítomného Petra Macka organizátori prečítali jeho príspevok upozorňujúci najmä na špecifiká preberaných metód pri obnove plášťov pamiatkových objektov. Petr Kroupa sa vrátil k historickému vývinu a vývoju filozofického a teoretického vnímania rekonštrukcií, upozornil na zmenu vnímania originálu v súčasnosti a označil rekonštrukciu za metódu budúcnosti. Pred krátkou diskusiou Jozef Štulec proz-

prával o problematickom riešení objektu U kamenného zvonu v Prahe.

Na druhý deň prebehlo viacero exkurzií, tematicky zameraných práve na realizované rekonštrukcie na území Prahy: Betlehemská kaplnka, gotická veža Staromestskej radnice a Národné múzeum.

Dôležitými momentmi, ktoré ma osobne oslovili počas tejto konferencie, boli najmä upozornenia Miloša Solařa a Mileny Hauserovej na potrebu exaktného a dokonalého poznania predmetu rekon-

v určitých obdobiach, ich slepé kopírovanie a napodobovanie v súčasných materiáloch len prispieva k devalvovaniu hodnoty pôvodnosti a znižovaniu kultúrneho povedomia laickej verejnosti. Súhlasím preto osobne s už citovaným profesorom Horynom – inteligencia a otvorená myseľ sú nevyhnutnosťou. Na záver ešte pripomienka Petra Macka: „Objavitelé rekonstruuji, posuzovatelé konzervuji.“ Sama za seba si myslím, hľadajme zdravý stred.

Miloš Solař z ústredného pracoviska NPÚ Praha výstižne formuloval závery tohtoročnej Obnovy pamiatok. Napriek rozmanitosti možných situácií a individuálnemu charakteru každej stavby je možné pre posúdenie prijateľnosti prípadnej rekonštrukcie formulovať všeobecne platné hľadiská:

- aby pre rekonštrukciu bolo voľné miesto, to znamená, aby návrat k staršej podobe pamiatky nebol podmienený zničením existujúcich hodnotných vrstiev;
 - aby návratom k staršiemu stavu nebola negatívne dotknutá kultúrna hodnota existujúceho prostredia;
 - aby pre ňu existovali ešte ďalšie závažné dôvody než len zistenie, že to tak v minulosti bolo;
 - aby bola dostatočne podložená poznáním, to znamená, aby sme historický stav bezpečne poznali a nemuseli si ho domýšľať;
 - aby ju bolo reálne urobiť vierohodne.
- Niekedy sa ešte pripomína hľadisko časového odstupu. Je jasné, že obnoviť pamiatku zničenú vojnou či prírodnou katastrofou hneď po udalosti robí menšie ťažkosti ako to isté s odstupom niekoľkých storočí.

Zuzana Vydarená
KPÚ Nitra

Technické pamiatky z pohľadu STOP-ky

Českí pracovníci pamiatkovej starostlivosti sa 22. marca 2007 zišli v Národnom múzeu pohovoriť si o výsledkoch svojej práce na poli technických pamiatok. Seminár organizovalo záujmové združenie profesionálov Spoločnosť pro technologie ochrany památek, ktoré pravidelne vydáva Ročenku a vlastné odborné publikácie.

Prednesené príspevky sa niesli vo veľmi praktickom duchu a hovorili o realizovaných obnovách i prípadných problémoch s vlastníkami, pri analýzach pôvodných technológií a nedostatku materiálov. Dôležité úvodné slovo Ing. arch. Dvořákovéj z ústredného pracoviska Národného pamiatkového ústavu v Prahe sa týkalo najmä slabého zastúpenia technických pamiatok v zozname zapísaných objektov a nedostatočný záujem aj zo strany odbornej verejnosti o tento druh pamiatok. Príspevok Mgr. Drahotušskej zaujímavou predstavil veľmi užitočnú novinku pre českých odborníkov – Register Výskumného centra priemyselného dedičstva – integrovaný elektronický systém evidencie technických a priemyselných pamiatok od celých

Vodný mlyn v Slupci

areálov až po detaily technológií a strojov s možnosťou integrovaného vyhľadávania pomocou spoločných hesiel a znakov. Pracovníci ostravského pracoviska predstavili svoju rozsiahlu priemyselnú aglomeráciu a obnovu železničnej stanice v Ostrave, ktorá prekvapivo nie je zapísanou pamiatkou, ale České dráhy prejavili záujem o spoluprácu a vznikol kvalitný príklad obnovy tohto typu stavieb v Čechách. Technické múzeum v Brne predstavilo vápenné pece z oblasti Moravského krasu, vodný mlyn v Slupci a spôsoby prieskumu veterčných mlynov v teréne a spôsoby výstupov. K dispozícii boli i odborné materiály a knižné publikácie.

Zuzana Vydarená
KPÚ Nitra

Kostolné a kláštorné stavby. Mikroklíma, temperovanie, vetranie a ich prvky

Dňa 12. februára 2007 Národný pamiatkový ústav, územné odborné pracovisko v Brne zorganizoval ďalší zo svojich odborných dní, na ktorom sa zúčastnili okrem českých pamiatkarov aj kolegovia zo Slovenska. Téma bola nanajvyš aktuálna – Kostelní a kláštorné stavby. Mikroklíma, temperovanie, vetranie a ich prvky.

Na túto tému si prítomní vypočuli prednášku Ing. Jana Červenáka z Diagnostiky Praha. Prednášajúci prítomných oboznámil s danou problematikou a v rámci toho rozdelil sakrálné objekty na niekoľko skupín podľa ich situovania v okolitej zástavbe, spojenia s inými stavbami a pod. Podľa pomeru hmoty objektu k objemu vzduchu v interiéri rozdelil stavby na ťažké – románske a gotické, polotŕažké – najmä barokové, ľahké – najmä súčasné, značne presklené. Pri historických objektoch za najdôležitejšie pre správnu ventiláciu priestorov prednášajúci označil obnovenie funkcie čo najväčšieho množstva pôvodných vetracích zariadení, napr. sústavy prieduchov v stenách a klenbách, zabezpečenie voľného pohybu vzduchu medzi interiériom a vonkajším prostredím cez schodisko a zvukové okná vo veži, cez strešné vikiere alebo otváracie časti pôvodných zádverí, otvorené svetlíky nad dverami a pod. Zároveň varoval pred prílišným vetraním sakrálnych objektov v jarnom období, keď vlhký vzduch vnáša do stien i mobiliáru veľké množstvá vody (v ťažkej stavbe až stovky litrov!). Svoje poznatky a zistenia prednášajúci ilustro-

val opisom sanácie mnohých významných sakrálnych stavieb na území Českej republiky. Prítom poukazoval na zaujímavé postupy staviteľov v minulosti, ako napríklad používanie zdvojených okien s otváracou časťou na vetranie už v období baroka alebo uplatnenie dilatčných škár medzi kamennou podlahou a stenami pre odvádzanie zemnej vlhkosti a pod.

Ďalšia časť prednášky bola venovaná temperovaniu interiérov, kde prednášajúci vyslovil svoje názory na rôzne systémy. Napríklad za úplne nevhodné označil všetky teplovzdušné systémy, podlahové kúrenie odporúčal obmedziť iba na plochu pod lavicami. Za najpriateľnejšie považuje elektrické podušky na sedadlách. V súvislosti s temperovaním v interiéroch sakrálnych objektov upozornil na nepripravenosť akéhokoľvek zateplenia klenieb na rubovej strane (teda ani statické zabezpečenie klenieb torkretážou z tohto hľadiska nie je vhodné), pretože to bráni odparovaniu vlhkosti z klenieb, prebytočná voda konštrukciu klenby enormne zaťažuje, takže môže spôsobiť aj vážne statické poruchy klenby.

Po prednáške nasledovala diskusia,

v ktorej sa prítomní okrem otázok prednášajúceho delili so svojimi skúsenosťami s aktuálnou problematikou. Z prednášky i diskusie vyplynulo veľa poznatkov. Jedným z najdôležitejších je ten, že pri stanovení podmienok pre obnovu tohto druhu pamiatok by bolo optimálne, keby formulovaniu týchto podmienok vždy predchádzala podrobná a dôsledná odborná analýza skutočného stavu stavebných konštrukcií pamiatky (s uplatnením čo najväčšieho počtu exaktných metód), na základe takto získaných výsledkov bola určená „diagnóza“ a z nej by vyplynuli požiadavky na ďalší postup. Záver tohto odborného-metodického dňa prebiehal v barokovom Kostole Panny Márie (jezuitskom) v Brne, kde prítomným boli prezentované niektoré pôvodné, historické vetracie prvky stavby.

Účasť na brnianskom odbornom-metodickom dni bola určite pre účastníkov prínosná a možno len vysloviť želanie, aby takýchto stretnutí odborníkov bolo čo najviac a účasť na nich čo najvyššia.

Peter Vološčuk
KPÚ Prešov

Prezentácia knihy Vitráže na Slovensku v rámci Medzinárodného dňa pamiatok a historických sídiel v Červenom Kláštore

Pred 38 rokmi bola v Kostole sv. Antona Pustovníka v areáli Národnej kultúrnej pamiatky Kláštora kartuziánov v obci Červený Kláštor slúžená omša naposledy. Tentoraz, v sobotu 28. apríla 2007 predpoludním vysluhovali sv. omšu hodnostári rímsko a grécko-katolíckej cirkvi spoločne – pri príležitosti slávnostného sprístupnenia kostola verejnosti pred občanmi, pracovníkmi štátnej a komunálnej správy, kultúrnou obcou a predstaviteľmi vlajkových národných inštitúcií zo Slovenska i Moravy.

Úvodné slovo k mesiacu kultúrneho dedičstva, pri príležitosti ktorého bol slávnostný program usporiadaný, predniesla PhDr. Katarína Kosová, generálna riaditeľka Pamiatkového úradu SR. K problematike obnovy kostola hovorila PhDr. Mária Poláková, riaditeľka KPÚ Prešov. Obidve dámy publiku predstavili reštaurátorov, ktorí sa podieľali na reštaurovaní pamiatky – akad. soch. Ladislava Székelyho, akad. soch. Ondreja Priatka, Mgr. art. Mariana Kelešihho, Mgr. art. Petra Hrica, Mgr. art. Petra Mlicha a Rastislava Ferencu. Nesporné zásluhy na úspešnom priebehu podujatia má vedúci Oblastného reštaurátorského ateliéru Levoča Ing. Ivan Tkáč. Kostol bude využívaný ako múzejný, najmä výstavný priestor Ľubovnianskeho múzea. K tejto príležitosti múzeum inštalovalo v jednolodovom priestore kostola výstavy Neznámy svet kamaldulských mníchov v poľských Bielňanoch a kolekciu fotografií poľského fotografa Adama Bujnaka. Výstavu otvorila riaditeľka Ľubovnianskeho múzea Mgr. Monika Pavelčíková.

Mgr. Slavomír Katkin, námestník generálnej riaditeľky Pamiatkového úradu SR, uviedol prezentáciu knižného diela Vitráže na Slovensku, ktorá je pôvodnou slovenskou odbornou publikáciou. Problematika, ktorú sledoval kolektív autorov, bola v rámci odboru dejín umenia a ochrany pamiatok na Slovensku systematicky spracovaná po prvý raz. Projekt sa začal v roku 1998 mapovaním existencie vitráží a zberom informácií o vitrážach v teréne pracovníkmi krajských pamiatkových úradov. V digitálnej databáze má Pamiatkový úrad SR zachytených 2 529 evidenčných listov z terénu. Za zmienku stojí, že databáza vitráží je jednou z viacerých data-

báz, ktoré Pamiatkový úrad SR postupne integruje do informačného systému pamiatkového fondu Slovenska. Na ich zbere sa podieľalo 42 kolegov zo všetkých

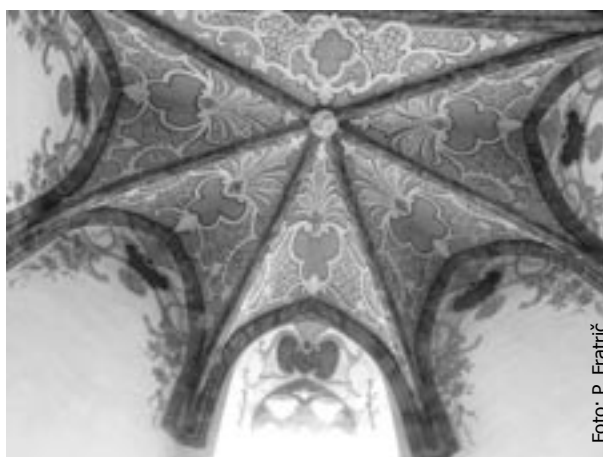
pracovník krajských pamiatkových úradov, ktorým patrí poďakovanie kolektívu autorov publikácie: (v abecednom poradí) Mária Balážová, Ilona Cónová, Ingrid

Červený Kláštor, Kostol sv. Antona Pustovníka, Archív PÚ SR

Kolektív reštaurátorov

Červený Kláštor, Kostol sv. Antona Pustovníka, klenba presbytéria

Gajdošová, Patrik Guldan, Desana Lacková, Eva Ševčíková a Henrieta Žažová. Za všetkých autorov fotografií spomeniem Petra Fratriča a Juraja Müllera. Spoluzodpovednosť za odbornú prípravu rukopisov kolektívu autorov vzali zostavovateľky Ilona Cónová, Ingrid Gajdošová a Desana Lacková. Zostavili štúdie a výber vitrážových súborov tak, aby zachytil celkovú produkciu vitráží z najrôznejších hľadísk na území Slovenska. Osobne vnímam ich podiel na diele ako zásadný. Výberový katalóg predstavuje nosnú časť diela. Bol podrobený tímovej práci historikov umenia a historičky, výskumu v teréne, v archívoch a farských úradoch, mestských kronikách a pochopiteľne, získané poznatky boli podopreté štúdiom literatúry. Kniha predstavuje „sústavu príkladov, usilujúcu o prierez celou vitrážovou tvorbou na Slovensku“. Prizvanie mladej historičky Henriety Žažovej do kolektívu autorov bolo prínosom. Grafickú úpravu knihy robil Oleg Kolomijec. Fotografie aj dizajn knihy sú vysoko nadštandardné. Podarilo sa dosiahnuť, aby aj formálna stránka hodnotného obsahu bola primerane a zodpovedajúcim spôsobom prezentovaná. Vždy som zastával názor, že to, čo verejnosti prezentuje štátna ustanovizeň, má mať neporovnateľne kvalitatívne vyššie parametre ako „nejaká drahá nablýskaná kuchárska knižka zo súkromného vydavateľstva.“

Kolektív autorov sa usiloval o komplexný prístup k téme. Autori preto sledovali vo svojich štúdiách vývinovú líniu slohov a štýlov, žánre a námety, autorov, firmy, ktoré sa zaoberali výrobou vitráží,

Foto: P. Fratrič

Foto: P. Fratrič

technologické aspekty prípravy a výroby vitráží až po zaradenie vitráží na území Slovenska do európskeho kontextu. Ešte v apríli roku 2006, keď kolektív finišoval na príprave rukopisov, bol zaznamenaný azda jeden z najzávažnejších vedeckých prínosov – zistenie torza stredovekej vitráže, pravdepodobne z konca 14. storočia v Kostole sv. Žigmunda v Grinave, ktorá je dnes súčasťou Pezinka. PhDr. Patrik Guldan v mene celého kolektívu autorov poďakoval Slavomírovi Katkinovi za záujem o prácu a ústretovosť. Poďakoval aj Kataríne Kosovej, zodpovednej za celkový výstup diela, najmä za to, že ponechala kolektívu dostatok priestoru. Bolo by potešujúce, keby podobné projekty ako Vitráže na Slovensku, patrili k pravidelným úkazom na javisku slovenskej kultúry. Po veľkej monografii o kalváriách prišli vitráže, rozsiahly projekt Pamiatkového

úradu SR, správneho orgánu špecializovanej štátnej správy, ktorý je zároveň akreditovaným pracoviskom vedy a výskumu. Vydaním diela Vitráže na Slovensku na prelome rokov 2006 a 2007 v spolupráci s renomovaným vydavateľstvom Slovart bola zavŕšená významná etapa vedeckej a dokumentárnej práce špecializovanej štátnej správy.

Samotné sprístupnenie Kostola sv. Antona Pustovníka v areáli Národnej kultúrnej pamiatky Kláštora kartuziánov v obci Červený Kláštor v závere mesiaca kultúrneho dedičstva bolo jedinečným kultúrnym podujatím a zážitkom. Ale napriek nespornému podielu Pamiatkového úradu SR na záchrane tejto národnej kultúrnej pamiatky zostáva v platnosti zásada, že ak sa obnovou pamiatok zachovávajú staré špecifické črty slovenskej tvorivosti, nezáleží v skutočnosti na hŕstke tých, ktorí

sa o to starajú profesionálne, z úradnej povinnosti, ale na uvedomelej vôli celého národného kolektívu, ktorý si tým, čo robí a čomu dáva prednosť, stavia pred oči zrkadlo zobrazujúce smer a intenzitu jeho vlastného prítomného života. Len politici, stojaci medzi nimi, nesú svoj diel spoluzodpovednosti za to, ako vedia túto vôľu vnímať, presadzovať a podporovať.

Pri tejto príležitosti bola odovzdaná Výročná cena časopisu Pamiatky a múzea. V kategórii Obnova a reštaurovanie za finančnú podporu reštaurovania diela sv. Juraj na koni v Kostole sv. Jakuba v Levoči ju získala Nadácia Messerschmitt Stiftung (tradije sa, že to bola tzv. diplomová práca Majstra Pavla z Levoče). Cenu odovzdala Katarína Kosová osobne.

*Patrik Guldan
PÚ SR Bratislava*

Oddelenie výtvarných pamiatok

Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja

Dňa 5. decembra 2006 sa v priestoroch Trnavskej radnice uskutočnil už 13. ročník odborného pamiatkového seminára. Pod záštitou mesta Trnava ho usporiadal Krajský pamiatkový úrad v Trnave. Všetky referáty, až na záverečný, sa výlučne venovali pamiatkam krajského mesta Trnava.

Úvodná prednáška J. Urminského zaoberala nálezmi dvoch kostrových hrobov a troch novovekých materiálových jám na Jeruzalemskej ulici č. 42. Pohrebisko z 10. storočia poukazuje na intenzívne osídlenie územia Trnavy v 9. – 10. storočí, ktorého kontinuita zatiaľ nie je dokázaná. Prednášateľ upozornil aj na archeologické objavy z čias Veľkej Moravy z územia mesta, ktoré boli vykopané ešte v druhej polovici 20. storočia. Účasť nobility pri zrode a stabilizácii miest bola ústrednou témou referátu V. Rábika. Čerpajúc z archívnych prameňov vyhotovil rodokmeň lokátorov a richtárov, ktorí pôsobili v Trnave po tatárskom vpáde až do 30. rokov 14. storočia. Nevšedný, ale veľmi zaujímavý bol príspevok R. Pašteku o meraní metódou mikrogravimetrie, pomocou ktorej sa vyhľadávali krypty v Kostole sv. Mikuláša. Táto metóda bola úspešne použitá aj v Kostole a kláštore sv. Kataríny v chotári Naháča neďaleko Trnavy. Hĺbka a rozsah krýpt v Kostole sv. Mikuláša boli potvrdené aj georadarom a overené videoinspekciou, ktoré osvetlil M. Terray. H. Radványi nadviazal na predchádzajúce prednášky o kryptách. Krypty, ako aj pochovaných zosnulých, identifikoval na základe archívnych záznamov. Objavené hodnoty počas obnovy meštianskeho domu na Kapitulsk-

kej ulici č. 19 analyzoval M. Kazimír. Stredovekú fázu domu sa zistiť nepodarilo, potvrdená bola renesančná, baroková, klasicistická a historizujúca etapa prestavby domu. Unikátom patrí nález neskorobarokových a klasicistických nástenných malieb v piatich miestnostiach na poschodí. Nástenným malbám bol venovaný aj nasledujúci referát D. Zacharovej a T. Kucmana. V dnešnom kláštore Spoločnosti Ježišovej na Štefánikovej ulici č. 46 bola odkrytá v jednej reprezentatívnej miestnosti na prizemí baroková maľba neznámeho autora z polovice 18. storočia. V 18. storočí vybudovali kláštor spolu s kostolom trinitári, čomu zodpovedajú aj motívy fresiek – Svätá trojica, rehoľou uctievaní svätci v medailónoch a žánrové námety. Z. Rábiková pripomenula nesmiernu výpovednú hodnotu zabudnutej mapy Hlohovca z roku 1856.

Trnava, Kapitulská 19

Pozostáva z 22 mapových listov, ktorých autor je neznámy. Táto kolorovaná mapa je uložená v Štátnom archíve Bratislava, pobočka Trnava, vo fonde Mestá a obce, Hlohovec, Katastrálne mapy 1863. Po krátkej diskusii uzavrela seminár J. Žuffová, ktorá ho podobne ako po minulé roky celý viedla. Príspevky budú publikované v pripravovanom zborníku.

*Henrieta Žažová
Archív PÚ SR Bratislava*

Aktuálne otázky starostlivosti o vidiecke stavby

Dňa 17. mája 2007 sa v Moravskom zemskom múzeu v Brne konal ďalší odborný-metodický deň. Tentoraz bol venovaný ľudovej architektúre a aktuálnym otázkam jej pamiatkovej ochrany. Hlavnými účastníkmi a organizátormi metodického dňa boli pracovníci Národného pamiatkového ústavu, územného odborného pracoviska (NPÚ, ú. o. p.) v Brne a Pamiatkového úradu SR.

Prítomných privítala Jitka Matuszková (NPÚ, ú. o. p. Brno), ktorá svojím príspevkom otvorila predpoludňajšiu časť programu. Obsahom prednášky bola tzv. historická podstata českej a moravskej krajiny. Načrtla vývoj ľudovej architektúry v Čechách a na Morave, a predovšetkým tendencie a determinanty, ktoré ho pretavili

selníkov, resp. ich neochota využívať pri obnove tradičné technológie, nedostatok lokálnych surovín atď. Medzi východiskami a možnými riešeniami spomenula potrebnú osvetu a výchovu, nutnosť skvalitniť argumentáciu pamiatkarov i osvojiť si tradičné technológie, ako aj prípadné kompenzácie, možnosti daňových úľav pre vlastníkov pamiatok a pod.

Foto: L. Bystrianska

Dačov Lom, ľudový dom, 19. storočie

do pestrých, rozmanitých podôb. Multifunkčné historické vidiecke sídla rôzneho druhu vytvárali rôznorodé sídelné štruktúry, typy zástavby i samotnú architektúru ľudových stavieb. Ich diverzita bola podmienená množstvom činiteľov, ktoré im dali vzniknúť, ustaľovali ich či selektovali spomedzi prežitých, prirodzene zanikajúcich foriem. J. Matuszková tu spomenula ako určujúce klimatické, geografické podmienky, lokálne surovinové zdroje, ďalej aj ekonomické možnosti, sociálne postavenie a pod. Množstvo politických, spoločenských, ekonomických a ďalších zmien malo za následok stratu prirodzeného kontinuálneho vývoja ľudovej architektúry a neskôr potrebu chrániť i tento druh pamiatok. Zánikom či výrazným obmedzením a transformáciou podmienok, v ktorých sa ľudová stavba vyvíjala a žila, stali sa obmedzenými i možnosti jej ochrany, predovšetkým v podobe in situ. V závere príspevku uviedla niektoré zo súčasných problémov súvisiacich s ochranou ľudovej architektúry, akými sú zmeny funkčnosti i nárokov na ľudové stavby, rozdielne názory pamiatkarov a vlastníkov pri ochrane pamiatok, nedodržiavanie záväzných stanovísk, nedostatok kvalifikovaných reme-

zo strany vlastníka a pamiatkara i rôzne prístupy k ochrane pamiatok. Zdôraznila potrebu nahliadať na pamiatky ako na žijúce a rozvíjajúce sa celky súvisiace so životom ich majiteľa, tak ako to bolo v ich prirodzenom prostredí, bez konzervátorského prístupu, snažiaceho sa o striktnú autenticitu nerešpektujúc súčasné životné podmienky. Marek Fajman (NPÚ, ú. o. p. Brno) predniesol podrobný prehľad pôvodných strešných krytín a ich súčasné vhodné i nevhodné alternatívy využívané pri obnovách pamiatkových objektov aj pri stavbe nových objektov vo vidieckom prostredí. Popoludní nasledoval príspevok k problematike hlinenej architektúry a využitiu hliny ako možného alternatívneho materiálu i v súčasnom stavebníctve.

Prednášky Ľubice Pinčíkovej a Len-

ky Bystrianskej (PÚ SR Bratislava) boli venované problémom ochrany ľudových stavieb na Slovensku. Ľ. Pinčíková sústredila pozornosť na obec Vlkolínec, ktorá je súčasťou svetového dedičstva UNESCO. Spomenula niektoré problémy, ktoré sa v tejto obci vyskytujú, ale i úspešné aktivity realizované v rámci pamiatkovej starostlivosti v spolupráci s ďalšími inštitúciami (kabelizácia elektrického vedenia, a pod.) Jedným z najvýraznejších problémov tu je v súčasnosti vysoký vekový priemer obyvateľov, prakticky bez prírastku. Pokiaľ sa Vlkolínec nemá stať len akýmsi „múzejným exponátom“, je potrebné hľadať riešenia umožňujúce uspokojivý život v obci. Keďže ide o pamiatkové územie s najvyšším stupňom ochrany, ktorého hodnoty sú obsiahnuté v jeho súčasnej kompozícii a zložení, a nie je žiaduce ich zásadnejšie meniť, javí sa otázka zatraktívnenia lokality pre mladších obyvateľov ako sifyzovské bremeno. Problematická je v istom zmysle i otázka riešenia turizmu v lokalite. Hoci má mesto Ružomber-

Ľudový dom, 1840

Foto: L. Bystrianska

rok, pod ktorý Vlkolínec administratívne patrí, záujem o zvyšovanie turistického ruchu aj v tejto obci, pre pamiatkovú rezerváciu môže predstavovať negatívnu záťaž. V prezentácii L. Bystrianskej odznelo množstvo príkladov najčastejších problémov vyskytujúcich sa v pamiatkovej ochrane ľudovej architektúry, ktoré sa objavujú aj vo vyhodnotení monitoringu pamiatok zapísaných v Zozname svetového kultúrneho dedičstva. Okrem zanedbannej základnej údržby a nevysporiadaných

vlastníckych vzťahov figuruje hlavne nesúhlas s faktom, že vlastnená nehnuteľnosť je pamiatkou, nedostatok financií, vkus a požiadavky majiteľa na štandard bývania, neznalosť postupov a technológií pri obnove, nedostatočná výchova a osveta v danej problematike a pod. Popoludňajší blok uzavrel Ing. Lumír Tejmar (Pamätková inspekce MK ČR), ktorý na počet-

ných názorných ukážkach demonštroval neúspech (nedostatočnosť, neflexibilita, resp. absenciu) pamiatkovej ochrany hodnotných pamiatkových objektov, ktoré sa nachádzajú v nepriaznivej situácii, pričom mnohé z nich sú odsúdené na zánik.

Všetky prezentácie boli ilustrované bohatou fotografickou prílohou, ktorá názorne dokumentovala prednášané témy. Celé

podujatie bolo pripravené veľmi precízne, avšak vzhľadom na odbornometodické zameranie by bola vhodná hlbšia, rozsiahlejšia diskusia k nastoleným otázkam ochrany vidieckych stavieb.

*Lenka Bystrianska
PÚ SR Bratislava*

Oddelenie architektonických pamiatok

Mors Principium Est

Už samotný názov konferencie *Mors Principium Est* dostatočne naznačuje, čomu bolo toto stretnutie, organizované Ústavom dejín umenia Akadémie ČR (ÚDU AV ČR) a prebiehajúce v nádherných priestoroch Akadémie na Národnej triede, venované. Problematika sepulkrálnych pamiatok sa v dňoch 31. mája a 1. júna 2007 v Prahe pretriasala vo všetkých možných rovinách. Bolo to dané aj tým, že táto téma je objektom záujmu viacerých vedných odborov, či už máme na mysli dejiny umenia, epigrafiiu, históriu alebo cirkevné dejiny.

Po otvorení zasadania riaditeľom ÚDU AV ČR Lubomírom Konečným a po úvodnom slove Jiřího Roháčka, ktorý má hlavný podiel na pravidelnom organizovaní stretnutí tohto druhu, vystúpila pred audítórium popredná česká historička umenia Zuzana Všetěčková. Vo svojej štúdiu sa vyjadřila k sarkofágu na Vyšehrade, pôvodne určenému s najväčšou pravdepodobnosťou buď prvému českému kráľovi Vratislavovi II. alebo jeho synovi Soběslavovi I. Umeleckohistorický rozmer svojej práce zvýraznila interpretáciou číselnej symboliky na spomínanom sarkofágu. Podobne orientovanú prácu prezentoval Marek Walczak z Jagelonskej univerzity v Krakove. Konkrétne sa venoval náhrobku kráľa Vladislava Lokietka v krakovskej katedrále. Vo veľmi pútavom doplnkovom príspevku popísala Hana Hlaváčková (ÚDU AV ČR) najrozmanitejšie spôsoby zobrazovania symbolov smrti v českej knižnej maľbe 14. storočia. V jej bohatom obrazovom materiáli sa vyskytovali aj také zaujímavosti ako sú traktáty o samovražde. Dejiny pochovávaní na Pražskom hrade priblížila poslucháčom Kateřina Tomková z Archeologického ústavu AV ČR. Poukázala okrem iného na známy fakt, že aj tu hroby významných jedincov často menia svoju podobu a presúvajú sa, kým tie ostatné sú zväčša statické. Pál Lővei z Úradu pre ochranu kultúrneho dedičstva v Budapešti sprístupnil výsledky bádania maďarských pamiatkarov v otázke stredovekých uhorských náhrobkov. O barokovej ikonografii cirkevných náhrobkov referoval Ivan Muchka (ÚDU AV ČR) na základe svojho bádania v Nemecku. Prvý deň zasadania ukončil geológ Jan Šrámek, ktorý upozor-

nil na fakt o častom využívaní tzv. opuky (ilovito-vápenatý silicit) na výrobu stredovekých náhrobkov v Čechách.

Náhrobok biskupa Rudolfa von Scherenberg z Bambergu (1466 – 1495)

Druhý deň konferencie začal doplnkovým príspevkom Iva Hlobila (ÚDU AV ČR), ktorý na základe objaveného

fragmentu z českého Újezdu znázorňujúcim trojicu vtákov (havranov) pri ukrižovanom Kristovi, podrobne analyzoval túto ikonografiu. Hana Myslivečková z Univerzity Palackého v Olomouci si vzala pod drobnohľad nádherný náhrobok Václava Berku z Dubé v Kostole Panny Márie pred Týnem na Staromestskom námestí, ktorý svojím umeleckým prevedením výrazne prevyšuje ostatné diela tohto druhu. Pozoruhodnú záležitosť predostrela Anna Rollová z Národnej galérie. Notový záznam ako súčasť epitafu je vskutku vec ojedinelá. Táto konkrétna pamiatka sa nachádza v múzeu v Karlových Varoch. Miroslav Čovan z Pamiatkového úradu SR sa vo svojom koreferáte snažil zdôrazniť nevyhnutnosť užšieho spojenia medzi pamiatkarskou praxou a epigrafickým výskumom. Zároveň popísal niektoré základné problémy a otázky, s ktorými je pravidelne konfrontované úsilie o započatie seriózneho epigrafického bádania v oblasti pamiatkovej starostlivosti. Následná diskusia potvrdila, že v tomto ohľade je situácia v Čechách veľmi podobná.

Pražské, v poradí už 6. zasadanie k problematike sepulkrálnych pamiatok, bolo na mimoriadne vysokej úrovni a obzvlášť pre mladších odborných pracovníkov s menšími skúsenosťami tiež veľmi podnetné. Znovu sme sa tu mohli utvrdiť v presvedčení, že otázka nestojí či, ale ako implementovať epigrafický výskum do rozsiahlej sféry pamiatkarských odborných činností.

*Miroslav Čovan
Archív PÚ SR Bratislava*

Odsolovanie historických objektov

Na poškodzovaní stavebných materiálov historických objektov sa podieľa množstvo vplyvov, medzi najagresívnejšie však patria soli rozpustné vo vode. Spolu s vlhkosťou sa významne podieľajú na chemickej aj mechanickej degradácii stavebných materiálov, podporujú rast živých organizmov a nevzhľadné povrchové výkveti, ktoré sú nežiaduce najmä z estetického hľadiska. Práve problematike odsolovania pamiatkových objektov bol venovaný odborný seminár, ktorý sa konal 17. mája 2007 v Prahe. Organizátorom bola Spoločnosť pro technologie ochrany památek – STOP v spolupráci s Kloknerovým ústavom ČVUT.

Blok prednášok otvoril svojou prezentáciou Ing. arch. O. Šefců, v ktorej sa podelil so svojimi skúsenosťami s odsolovaním historických objektov z pohľadu pamiatkára. Bližšie poukázal na aspekty, ktoré treba brať do úvahy pri hľadaní správneho postupu odsolovania, ako aj pri rozhodovaní, ktoré časti stavby by mali byť odsolené. O použití vhodného postupu je však potrebné rozhodnúť v úzkej spo-

pomôcť riešiť problémy spôsobené zasolením historických budov. Poukazuje na možnosti zdokonalenia modelu súčasného prenosu vody a solí pri zachovaní relatívnej jednoduchosti stanovenia potrebných transportných parametrov. Ing. P. Fára ponúkol vo svojej prednáške prehľad možností odstránenia solí, ktoré sú používané v stavebnej praxi (ako napríklad elektrokinetické metódy, hydrofobizácia, absorpč-

kovat'. Ďalším prednášajúcim bol Ing. K. Bayer, ktorý vo svojom príspevku podal stručný popis metód redukcie koncentrácie solí v poréznych materiáloch spolu s konkrétnymi príkladmi využitia techniky ponorom a vákuového odsolovania náhrobných kameňov z organodetrického vápenca. Obe metódy sa ukázali ako vysoko efektívne. Na základe vyhodnotení všetkých kritérií (účinnosť odsolovania, jeho

Praha, Letohrádek královny Anny

lupráci všetkých účastníkov stavebnej obnovy – investorov, projektantov, dodávateľov a pamiatkarov. Prednáška doc. Ing. P. Kotlíka, CSc. bola zameraná na možné zdroje solí v historických objektoch, ich korozívne pôsobenie v stavebných materiáloch. Soli vo forme vodného roztoku nepredstavujú výrazné nebezpečenstvo. Problém nastáva pri odparovaní vody a vzniku kryštálov solí, príp. ich hydrátov. Tento proces je sprevádzaný kryštalizačnými tlakmi, ktoré, pokiaľ sú vyššie ako pevnosť materiálu, vedú k jeho poškodeniu. Taktiež upozornil na možnosti ochrany stavebných konštrukcií pred pôsobením solí a meranie odolnosti materiálov voči vodorozpustným soliam. Matematické a počítačové modelovanie transportu solí v stavebných materiáloch priblížil vo svojej prednáške prof. Ing. R. Černý, DrSc., ako jeden z efektívnych nástrojov, ktorý môže

né omietky, prevedenie rozpustných solí na nerozpustné chemickou reakciou, atď.) Bližšie informácie podal o najrozšírenejšej technike odsolovania – sanačných omietkach, ich princípe, zložení, použití, ako aj možných obmedzeniach pri ich aplikácii. Nasledovala prezentácia P. Bažanta, ktorý predložil praktické skúsenosti s odsolovaním muriva na zámku Petrohrad (december 2003 – apríl 2007). Koncepcia obnovy (všetkých priečelí) bola zameraná na výmenu len častí veľmi poškodených alebo neopraviteľných a na zachovaní všetkých možných konštrukcií, vrátane pôvodných omietok a detailov. Bola použitá technika odsolovania pomocou obkladov. V porovnaní s pôvodným stavom sa významne znížila horná hranica máp zasolenia a vlhkosti, v oblasti sokla však, ako uviedol prednášajúci, naďalej dochádza k významným poruchám a proces bude nutné opa-

trvanie, celková spotreba vody) je však možné vákuové odsolovanie, pri danom type horniny a danom type objektu, považovať za efektívnejšiu metódu redukcie obsahu vodorozpustných solí.

Informácie o medzinárodnom projekte SALTCONTROL prebiehajúcom v 6. rámcovom programe EÚ pod bodom 8.1.B.3.6 Ochrana kultúrneho dedičstva a s tým spojené konzervačné stratégie prezentovala Ing. I. Kopecká. Účastníkmi projektu sú Belgicko, Holandsko, Španielsko, Nemecko, Grécko, Veľká Británia a Česká republika. Jeho cieľom je vypracovať metodiku konzervačného postupu, znemožňujúceho kryštalizáciu solí v poréznom materiáli na základe použitia vhodných inhibítorov. Pre štúdium v ČR boli vybrané dve lokality: Terezínske opevnenie a tajná židovská modlitebňa v Terezíne a balustráda Letohrádku královnej Anny v Prahe. Prá-

ve problematike aplikácie inhibitorov na Letohrádku bol venovaný posledný príspevok doc. ak. soch. J. Novotného. Materiál, z ktorej je balustráda vyhotovená, je vysoko porézny maletínsky pieskovec. Pre odsolenie bola opakovane použitá technika ponorom vo vodnom kúpeli. Po násled-

nej aplikácii inhibitorov [dodekahydrát ferokyanidu sodného a dietyléntriámín-penta (metylfosforečná kyselina)] sa na povrchu ošetrovaných miest vytvorila vrstva vykryštalizovaných síranov, čím sa prispelo k odstráneniu ešte ďalšieho významného množstva solí. Seminár bol ukončený ex-

kurziou na Letohrádku kráľovnej Anny, kde boli v praxi prezentované výsledky odsolovania kamenných prvkov.

*Katarína Pagáčová
PÚ SR Bratislava
Chemicko-technologické oddelenie*

Archívy 21. storočia. Sprístupňovanie archívnych fondov a nové technológie

Výrazným fenoménom 21. storočia sú informačné technológie. Ani archívy už nemôžu zostať bokom od svetových trendov, preto sa hlavnou témou 11. archívnych dní v SR, ktoré sa konali v dňoch 23. – 25. mája 2007 v Žiline, stalo Sprístupňovanie archívnych fondov a nové technológie v archívoch 21. storočia.

Sympóziu pripravil kolektív pracovníkov žilinskej pobočky Štátneho archívu v Bytči v spolupráci so Spoločnosťou slovenských archivárov a Odborom archívov a registratúr MV SR, za podpory firmy Bach systems, s. r. o. Kongresová sála hotela Slovakia sa zaplnila stovkou účastníkov, medzi ktorým nechýbali ani zahraniční hostia z Česka, Maďarska, Poľska, Slovinska a Nemecka.

Prvý deň sympózia patrilo prednášajúcim z Odboru archívniectva a registratúr MV SR (Ladislav Vrteľ), Filozofickej fakulty UK (Juraj Šedivý) a ŠÚBA Banská Štiavnica (Elena Kašiarová, Marta Kalnovičová). J. Šedivý zhrnul zahraničné trendy v sprístupňovaní digitálneho obsahu archívnych informácií. E. Kašiarová predstavila projekt digitalizácie veľkoplošných máp a plánov banského archívu a praktické problémy, s ktorými zápasia. Prekvapila hojná účasť zástupcov Slovenského národného archívu (Jozef Hanus, Monika Péková, Róbert Margetta). J. Hanus veľmi kvalifikovane poučil poslucháčov, čo vlastne digitalizácia znamená z technického hľadiska. M. Péková sa zamyslela nad perspektívami digitalizácie v SNA a R. Margetta predstavil projekt digitalizácie stredovekých listín. O to rozpačitejšie pôsobil príspevok zástupcu Ministerstva vnútra SR L. Vrteľa, z ktorého vyplynulo, že odbor, ktorý by mal usmerňovať a koordinovať digitalizáciu a využívanie nových informačných technológií v štátnych archívoch, a ktorý by mal spravovať celoslovenský archívny informačný systém, stále len hľadá spôsob, ako sa vydať na cestu 21. storočia. Popoludní sa so svojimi softvérovými produktmi prezentovali firmy Bach systems Olomouc (Krasimír

Damjanov), NetPro systems Plzeň (Tomáš Bílý) a Ives Košice (Alena Prešovská). Systém BACH netreba slovenským archivárom zvlášť predstavovať, keďže štátne archívy ho dôverne poznajú. Natíska sa však otázka, prečo na Slovensku stále nefunguje vyhľadávací portál Archivne Vademecum, tak ako v susedných Čechách. V prednáške T. Bílého sa na Slovensku prvýkrát objavil alternatívny produkt pre archívy – internetový portál badatelna.sk,

Foto: J. Hanus

ktorý využíva program JANUS. Väčšina účastníkov pozná aj produkty firmy IVES Košice, najmä elektronický registratúrny denník WinAsu a evidenčný program pre registratúrne strediská.

Pre slovenských archivárov bol veľmi podnetný najmä druhý deň sympózia, v ktorom zahraniční účastníci predstavili konkrétne projekty svojich archívov, predviedli fungujúce informačné systémy a spôsoby digitalizácie a internetového sprístupnenia archívnych dokumentov v Štajerskom digitálnom archíve (Jozef Riegler), Bádensko-würtemberskom krajskom archíve (Udo Herkert), Štátnom archíve v Poznani (Krzysztof Strykowski), Archíve hlavného mesta Budapešť (An-

drea Farkašová) a Historickom archíve v Ptuj (Ivan Fras). Digitalizáciu v českých archívoch zhodnotil Miroslav Kunt (Národný archív Praha) a Radoslav Ragač (Archív Ústavu pamäti národa) prispel do témy digitalizácie príkladmi z Francúzska. Archívne dni uzavreli príspevky prednášajúcich zo štátnych a špecializovaných archívov. Nad digitalizáciu a webovou prezentáciou archívov sa zamýšľali P. Vimmer zo Štátneho archívu Bratislava a Rajnička Latoová a Viera Horváthová zo Štátneho archívu v Banskej Bystrici, pobočky Banská Bystrica. Špecializované archívy reprezentovali Martina Orosová z Archívu Pamiatkového úradu SR a Milan Antonič z Archívu Slovenskej televízie. Poslední prednášajúci predviedli, že digitalizácia archívnych dokumentov je už aj na Slovensku realitou.

V oficiálnych diskusiách sa na tému informatizácie veľmi nehovorilo. Možno aj preto, že vlastne nie je veľmi o čom, keďže úroveň našich archívov je v tomto smere veľmi nízka. V kuloároch si tých pár ľudí, ktorí majú s digitalizáciou skúsenosti, ochotne vymieňalo svoje poznatky. Veľmi však rezonovala téma novely archívneho zákona. Deň jej prijatia – 1. jún 2007 – nazval prof. Leon Sokolovský „najčernejším dňom v dejinách slovenského archívniectva“. Zdá sa, že archivári si sami podkopali možnosť svojho profesionálneho uplatnenia v archívoch. Na záver sa treba poďakovať organizátorom – pracovníkom Štátneho archívu v Bytči, pobočka Žilina, ktorí sa zaslúžili o bezproblémový priebeh 11. archívnych dní.

*Martina Orosová
Archív PÚ SR Bratislava*

Špeciálne postupy pri konzervácii historického muriva torzálnej architektúry

V dňoch 11. – 13. mája 2007 sa konal už tretí ročník workshopu na hrade Lietava, ktorý sa udial v rámci projektu Conserve the Beauty of European Monuments for Future Generations. Organizátori zo Združenia na záchranu Lietavského hradu sa zamerali na odovzdávanie svojich skúseností dobrovoľníkom, ktorí svojou prácou prispievajú k záchrane hradu. Dôležitá bola tiež popularizácia a prezentácia starostlivosti o pamiatky v konkrétnej podobe aj pre širokú verejnosť, keďže počas akcie boli vítaní aj nezainteresovaní pozorovatelia – turisti, žiaci, študenti, záujemcovia o históriu.

Hneď po príchode boli všetci účastníci oboznámení s problematickými časťami hradu, na ktorých sa malo pracovať v rámci workshopu. Konzervačné práce prebiehali na viacerých úsekoch. Dobrovoľníci boli podľa skúseností rozdelení do pracovných skupín. Začiatocníci triedili kamenný materiál, ťažili piesok, miešali maltu a asistovali o stupeň skúsenejším, ktorí sa venovali murárskym prácam. Po práci vo večerných hodinách sa konalo diskusné fórum venované ochrane zručností, činnostiam Združenia a ďalším súvisiacim témam.

Druhý deň zavítali na hrad odborníci z Banskej Štiavnice, ktorí účastníkom workshopu a pomerne rozsiahlej skupine turistov predviedli starý spôsob výroby malty, aká sa dokázateľne používala pri budovaní hradov v stredoveku. Ukážku a odborný výklad obecenstvo sledovalo s veľkým záujmom. Pracovné skupiny pracovali na vyplňaní rozsiahlej kavery pri päte dolného obranného múru, ktorý uzaviera hradný komplex zo západnej strany, na zlepšení statiky veže starej brány, aj v priestore

pravouhlého bastiónu. Najnebezpečnejšiu a najnáročnejšiu činnosť však vykonávali tí, ktorí murovali uvoľnené nadpražie okenného otvoru na juhovýchodnej stene paláca horného hradu, keďže sa pohybovali na lešení vo výške asi šiesteho nad-

Hrad Lietava, Archív PÚ SR

zemného podlažia. Menšie skupinky pokračovali v zbere a triedení kamenného materiálu a v preosievaní piesku. Večer nasledovali odborné prednášky k torzálnej architektúre sprevádzané projekciou diazpozitívov na plátno umiestnené na hradob-

nom múre. Mgr. M. Šimkovic, privátny bádateľ so zvláštnym zameraním na stredovekú profánnu aj sakrálnu architektúru, na konkrétnych príkladoch ukázal rôzne prístupy k obnove a zachovaniu torzálnej architektúry na Slovensku a v zahraničí. Ing. J. Závacký, stavebný inžinier pre statiku, dynamiku a geotechniku, rozprával o rôznych spôsoboch konzervácie muriva v závislosti od rozsahu jeho porušenia.

Posledný deň pripravilo Združenie informačnú tabuľu s pôdorysom hradu, popisom jeho jednotlivých častí a s ukázkami fotodokumentácie pred a po konzervácii hradných múrov z predošlých akcií. Workshop splnil svoj cieľ, lebo nielen priami účastníci odchádzali s novými vedomosťami a skúsenosťami, ale aj nepriami účastníci, turisti, mali možnosť uvedomiť si zložitosť a náročnosť, ako aj význam starostlivosti o kultúrne pamiatky.

Noémi Laczková
PÚ SR Bratislava

Oddelenie architektonických pamiatok

Výskum epigrafického kultúrneho dedičstva v regióne stredného Dunaja

Bádanie v oblasti epigrafických pamiatok nemá na Slovensku dlhú tradíciu. V plnej miere to platí pre všetky relevantné odborné inštitúcie, Pamiatkový úrad SR nevynímajúc. Ako nevyhnutnou sa pre napredovanie v tomto smere javí spolupráca s odborníkmi okolitých krajín, ktoré sú v oblasti epigrafického výskumu omnoho ďalej ako Slovensko. Aj tomuto účelu mal poslúžiť medzinárodný odborný seminár pod názvom Výskum epigrafického kultúrneho dedičstva v regióne stredného Dunaja. Uskutočnil sa v Bratislave 20. až 22. mája 2007 pod záštitou Filozofickej fakulty UK a za podpory Rakúskeho informačného centra pre vedeckú spoluprácu. Zúčastnili sa ho odborní pracovníci zo Slovenska, Českej republiky, Maďarska a Rakúska.

Úvodné stretnutie bolo okrem zoznámenia sa účastníkov venované aj diskusii o konkrétnych výstupoch, ktoré by mali byť výsledkom medzinárodnej spolupráce. Ide predovšetkým o vznik niekoľkojazyčného paleograficko-epigrafického terminologického slovníka a internetového portálu venujúceho sa danej problematike. Ťažisko celého workshopu spočívalo v nasledujúcom dni. V priestoroch Filozofickej fakulty UK odzneli príspevky zaoberajúce sa dominantne otázkami metodologickými a praktickými. Vskutku až po vyriešení základných problémov v oblasti fotografovania, spôsobu transkripcie nápisov či postupu pri vytváraní epigrafickej edície možno

pristúpiť k hlbšiemu odbornému štúdiu. Takto koncipované príspevky a prostredníctvom nich odovzdané skúsenosti môžu v mnohom podporiť epigrafický výskum na Slovensku, ktorého základným cieľom je postupné vytváranie epigrafickej edície.

Z hľadiska Pamiatkového úradu SR je pozitívne, že na seminári sa zúčastnili tiež jeho zástupcovia. Miroslav Čovan sa s účastníkmi podelil o skúsenosti pri snáhach o vytváranie databázy epigrafických pamiatok Archívom PÚ SR. V tejto súvislosti zdôraznil predovšetkým problém veľkej kvalitatívnej diferencovanosti fotodokumentácie a nedostatočnej spolupráce rôznych oddelení PÚ SR. Zvon ako dôleži-

tý historický prameň, ktorý je prirodzenou súčasťou epigrafického záujmu, priblížil Juraj Gembický z KPÚ Košice. Ako odborník, ktorý sa kampanológii už dlhodo- bo venuje, poukázal na zásadný význam zvonov na Slovensku a na najdôležitejšie odborné diela, ktoré v tejto oblasti boli u nás publikované. Zuzana Rábiková z KPÚ Trnava sa zamerala na popis epigrafického výskumu v konkrétnych podmienkach krajských pamiatkových úradov. Osobitnú pozornosť pritom venovala Trnave, čo dokumentovala bohatým obrazovým materiálom.

Historička umenia Zuzana Francová poukázala na bohatosť nápisového ma-

teriálu v zbierkach Mestského múzea v Bratislave, pričom špeciálny epigrafický výskum sa tu doteraz nerealizoval. Juraj Šedivý, ktorý sa na Slovensku venuje epigrafii a paleografii najintenzívnejšie, stručne opísal skromnú históriu epigrafie ako vedy na Slovensku. Ponúkol tiež paleografický rozbor písma pečatí tak, ako ho zachytil pri svojich výskumoch. Možnosti využitia rôznych starších súpisových prác ako aj ďalšie dôležité predpoklady pre systematické spracovanie českého epigrafického fondu predstavil Jiří Roháček z Ústavu dejín umění AV ČR. Tento ústav zatiaľ vydal dva zväzky dlhodobého projektu Corpus inscriptionum Bohemiae.

S veľmi cennou prácou z hľadiska metodologického vystúpila zástupkyňa Rakúskej akadémie vied Renate Kohn. Na konkrétnych príkladoch dokumentovala možnosti transkripcie najrôznejších foriem nápisov. Jej krajan a kolega Meinhard Brunner zo Štajerskej historickej komisie predstúpil pred audítórium s pracovnou správou prezentujúcou fond stredovekých a ranonovovekých nápisov Štajerska. Budapešťiansky historik umenia Pál Lővei referoval o mapovaní stredovekých ná-

Náhrobok Mikuláša Pálffyho v Dóme sv. Martina v Bratislave, Archív PÚ SR

hrobkov na celom území bývalého Uhorska, pričom práca je už prakticky hotová a čaká na svoje vydanie. Maďarský profesor Zoltán Várady z univerzity v Pécsi informoval účastníkov workshopu o svojich epigrafických výskumoch uskutočnených na nápisovom materiáli pochádzajúcom zo stredovekého Zadunajska. Osobitný zreteľ kládol na paleografický vývoj písma. Tretí deň workshopu bol spojený s exkurziou približujúcou predovšetkým epigrafické pamiatky v priestoroch Dómu sv. Martina.

O prínose takto poňatého odborného seminára nemožno pochybovať. Jeho ďalším pokračovaním by malo byť obdobné stretnutie plánované na september vo Zvolene. Aj keď to doteraz nebolo pravidlom, je úplne prirodzené, že do takejto formy spolupráce sú zahrnutí aj odborní pracovníci Pamiatkového úradu SR. Ochrana pamiatok a veda zvaná epigrafia patria skrátka k sebe a to, že doteraz sa to na činnosti úradu odrážalo minimálne, nás nesmie odradiť.

Miroslav Čovan
Archív PÚ SR Bratislava

Dějiny staveb 2007

V dňoch 30. 3. – 1. 4. 2007 sa v školiacom stredisku Západočeskej univerzity na zámku v Nečtinách konal siedmy ročník medzinárodnej konferencie Dějiny staveb, ktorú organizuje Klub Augusta Sedláčka a Sdružení pro stavebněhistorické průzkumy. Uvedená konferencia slúži na výmenu informácií v oblasti realizovania stavebno-historických, umeleckohistorických, archívno-historických, a archeologických výskumov a obnovy pamiatok.

Prezentácie prebiehali vo forme prednášok, ktoré boli rozdelené podľa témy do sekcie hradov, cirkevných stavieb, miest, ľudovej architektúry, hospodárskych a technických stavieb, historických konštrukcií a rôzne.

V sekcii hrady zaujala prednáška Jindry Hůrkovej o stavebnom vývoji čestného dvora zámku Týnec u Klatova, Marie Waskovej o súpise epigrafických pamiatok horného hradu v Bečove nad Teplou. Na záver tejto sekcie vystúpila Henrieta Žažová s príspevkom, ktorý sa venoval historickému vývoju šľachtického sídla v Markušovciach, ktorý doplnil novými poznatkami o stavebnom vývoji uvedeného sídla Martin Bóna.

V sekcii cirkevných stavieb Jarmila Hansová dokumentovala premiestňovanie brány s gotickým portálom pri Kostole sv. Markéty v Zlaté Koruně v priebehu 20. storočia. V sekcii miest sa Lubomír Zeman venoval klasicistickým kúpeľným domom v Karlových Varoch a Mariánskych Láznach. (L. Zeman je spoluautorom zaujímavej obrazovej publikácie venovanej

pamiatkam a pamiatkovému fondu Karlovarského kraja: KUČA, Karol – ZEMAN, Lubomír: Památky Karlovarského kraje. Koncepcie památkové péče v Karlovarském kraji. Karlovy Vary : Karlovarský kraj, 2006. 596 s., sign. v knižnici PÚ SR 29.515).

Zámek Valeč

Zaujímavé prednášky odznali aj v sekcii konštrukcie a rôzne. Mikrobiálnemu poškodzovaniu kameňa – pieskovca sa venoval Richard Wasserbauer a Eva Bur-

getová v prednáške o špecifickom vývoji mikrobiálnych vlastností pieskovcových blokov Karlovoho mosta v Prahe po povodni v roku 2002. Jan Soukup predstavil pokus o rekonštrukciu stanovvej strechy Kostola sv. Bartolomeja v Plzni, Jiří Šlajnsa sa zaoberal poľnými opevneniami v 18. a 19. storočí, históriu reklamných označení v Českom Krumlove dokumentoval Jiří Bloch.

Súčasťou programu konferencie bola aj exkurzia v mestečku Chyšce (súkromný zámok a pivovar po rekonštrukcii), Žlutice (kostol, opevnenie, múzeum), Valeč (zámok v rekonštrukcii, park) a Vroutek (románsky kostol).

V rámci konferencie bolo možné zakúpiť si na knižnom „miniveľtrhu“ knihy zamerané na českú históriu, architektúru a regionálnu vlastivedu. Niektoré knihy obohatili aj knižnicu PÚ SR v Bratislave.

Rastislav Petrovič
KPÚ Trnava

Burg - Vorburg - Suburbium. K problematike vedľajších areálov ranostredovekých centier

Kolokvium Burg – Vorburg – Suburbium. Zur Problematik der Nebenareale frühmittelalterlicher Zentren sa uskutočnilo v dňoch 21. až 23. mája 2007 na výskumnom pracovisku Archeologického ústavu AV ČR Brno, v. v. i. v Mikulčiciach. Jeho cieľom bolo poznanie štruktúry a funkcie vedľajších areálov (predhradia, podhradia) ranostredovekých centier v strednej Európe.

Kolokvium, ktorého organizátorom bol Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i. a Archeologický ústav AV ČR Praha, v. v. i., bolo jedným z výstupov projektu Grantovej agentúry ČR č. 404/05/2671 Nerezidenčné areály ranostredovekých centrálnych aglomerácií v Čechách a na Morave, ktorého zodpovednými riešiteľmi sú Ivana Boháčová a Lumír Poláček. Príspevky, ktoré odzneli na kolokviu, budú publikované v rámci známej série Internationale

Bratislava, Vodná veža. Zachovaná časť kamenného predmostia mostu cez Dunaj, 11. storočie

Tagungen in Mikulčice, ktorú vydáva Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i.

Na podujatí sa zúčastnili bádatelia z Nemecka, Poľska, Českej a Slovenskej republiky. O výsledkoch výskumu vedľajších areálov ranostredovekých centier v Nemecku informovali Felix Biermann v príspevku *Mittelslawische Vorburgsiedlungen (9. – 10. Jahrhundert) im elb-slawischen Gebiet - Gestalt und Funktion* a Eike Gringmuth-Dalmer prednáškou na tému *Nebenareale als Standorte für Landwirtschaft?*. Súčasný stav poznania poľských hradísk a ich zázemia vyhodnotil Slawomir Modzioch v príspevku *Polnische Burgen und ihr Hinterland im 10. – 13. Jahrhundert*. V „poľskom bloku“ sa

Danuta Banaszak a Arkadius Tabaka osobitne zaoberali štruktúrou zástavby Ostrowa Lednickeho. Referáty o súčasnom stave poznania moravských ranostredovekých centier Mikulčice, Uherské Hradištie a Pohansko (Luděk Galuška: *Raně středověká aglomerace Staré Město – Uherské Hradištie*; Lumír Poláček, Marian Mazuch, Marek Hladík, Andrea Bartošková: *Podhradí mikulčického hradištie a jeho postavení ve struktuře sídelní aglomerace 8. – 10. století*; Jiří Macháček, Petr Dresler, Renata Přichystalová: *Předhradí na Pohansku u Břeclavi – jejich funkce a význam*) dokumentovali významný pokrok v štúdiu tejto problematiky na Morave. Výsledky výskumu ranostredovekých centier v Čechách prezentoval najväčší blok referátov (Dana Zapletalová: *Problematika mocenských center a jejich vedlejších areálů v rámci raně středověkého Brna a okolí*; Ivana Boháčová: *Archeologie o počátcích Prahy*; Kateřina Tomková: *Severní a západní předpolí Pražského hradu v archeologických a písemných pramenech*; Jan Mařík: *Agglomerace raně středověkého centra v Libici nad Cidlinou*; Radek Bláha, Jiří Sigl: *Raně středověká sídelní aglomerace v Hradci Králové*; Petr Čech: *Žatecká aglomerace a výzkum areálu zpracování železa z 10. – 12. století v suburbii*).

Slovenská archeológia bola zastúpená referátmi o výskume v oblasti Nitry a Bratislavy. Gabriel Fusek poukázal na neudržateľnosť interpretácie nálezov na polohách Nitra – Martinský vrch, Nitra – Lupka, Nitra – Zobor ako veľkomoravských hradísk. Na území dnešnej Nitry sa podľa jeho názoru nachádzal v 9. storočí hrad (hradisko) s podhradím na mieste dnešného Nitrianskeho hradu a Starého mesta. Branislav Lesák a Peter Baxa predstavili model urbanistického vývoja na území dnešného historického jadra Bratislavy prednáškou *K štruktúre osídlenia podhradia Bratislavského hradu vo včasnom stredoveku*. So zmenami zástavby na území mesta v 9. – 11. storočí súvisí aj vznik novej cirkevnej architektúry (rotunda sv. Mikuláša a sv. Vavrince) a objavujú sa unikátne profánne stavby (Predmostie

Vodnej veže a tzv. „keltská brána“ na Kapitulskej ulici).

Záverom možno konštatovať, že toto mimoriadne úspešné podujatie, ktoré charakterizovali pracovný duch, komorné prostredie a živá diskusia, splnilo svoj cieľ – sumarizovať a posunúť dopredu nastolené tematické okruhy, ku ktorým patrili:

- aglomerácie ranostredovekých centier – rozsah, členenie, funkcie jednotlivých častí;

Bratislava, Panská 19 – 21. Hromadný hrob v sídliskovej jame, 9. – 10. storočie

- vedľajšie areály aglomerácie – otázky opevnenia, organizácie vnútorného priestoru, charakter zástavby, hmotná kultúra;
- vznik areálov v závislosti od geografických podmienok;
- konkrétne doklady elít, podomáckej a špecializovanej výroby, kultu a pochovávaní vo vedľajších areáloch ranostredovekých centier;
- vybrané detailné nálezové situácie charakteristické pre vedľajšie areály centier.

Ostáva už len netrepezlivo čakať na vydanie ďalšieho zväzku známych Internationale Tagungen in Mikulčice.

Peter Baxa
KPÚ Bratislava

Výročie Ľudmily Husovskej

Predsedníčka Pamiatkovej rady Ministerstva kultúry SR a dáma slovenského pamiatkarstva Ing. arch. Ľudmila Husovská, CSc. (*3. 8. 1942) sa v lete tohto roku dožíva pekného životného jubilea. Je na vrchole tvorivých síl a vďaka jej optimistickej povahe, nezlomnosti a organizačným schopnostiam sa môžeme tešiť na podnetné výsledky mnohých tém, ktoré sú pre náš odbor objavné a pre stanovenie koncepcie rozvoja pamiatkovej starostlivosti nesmierne užitočné. O tom svedčí aj jej doterajšia výskumná a publikačná činnosť, ako aj zapájanie sa do drobnej dennej „mravčej“ činnosti.

Ako architektka sa venovala predovšetkým otázkam urbanizmu a tvorby životného prostredia v pamiatkových rezerváciách a zónach. Objavovala historické architektonické hodnoty a určovala podmienky pre regeneráciu starých sídiel a ich zapojenie do súčasného kultúrneho života. Ako niekdajšia pracovníčka vo výskume cestovného ruchu vyzdvihovala aj z tohto hľadiska dominantné prvky kultúrneho prostredia. Požiadavky na urbanisticko-architektonické riešenie novostavieb v historickom prostredí bola témou medzinárodnej úlohy riešenej na pôde Štátneho ústavu pamiatkovej starostlivosti v roku 1983, kde zúročila svoje skúsenosti z dizertačnej práce na Fakulte architektúry SVŠT a podieľala sa na aktualizácii Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 v časti Kultúrne dedičstvo, regulatívy, zásady a smernice v koordinácii s AUREX-om a v aktualizácii v rokoch 2005 a 2006. Z výskumných a realizačných prác treba predovšetkým spomenúť systematické práce o Kremnici, či už ide o hradný areál,

kde prebiehali historicko-architektonické výskumy sídelného útvaru a určili sa zásady pre obnovu pamiatky. Reštaurovaný hradný kostol a jeho areál boli interiérovo vybavené podľa scenára, ktorý spracovala pre stálu expozíciu Múzea mincí a medailí v Kremnici v rokoch 1986 – 1987. Tá istá starostlivosť bola venovaná výskumu viacerých domov, predovšetkým kremnickej radnici a slávnej kremnickej mincovni. Vo svojej koncepcnej a výskumnej činnosti sa venovala aj celému radu cirkevných pamiatok, predovšetkým kostolom v Devíne, Prešove, Spišskej Sobote, Svinici, Strážach, Vrbove, Štítniku, Poprade a ako členka autorského kolektívu pri objavnom výskume kostola v Liptovskej Mare. Venovala sa však aj iným druhom pamiatok, z ktorých treba spomenúť opevnenie mesta Bardejov, medený hámor v Banskej Bystrici alebo kaštieľ v Betliari. V bohatej publikačnej činnosti v našej aj zahraničnej literatúre a v zborníkoch sa zaoberala najmä témami o kultúrnej krajine, o historických jadrách miest a ich začleňovaní do súčasného urbanizmu a životného slohu, o využití kultúrnych pamiatok pre potreby cestovného ruchu. Tieto témy využívala aj pri spracovaní projektov architektonických súťaží, ktorých sa zúčastňovala.

Záverom si dovoľím aspoň spomenúť autorstvo a spoluautorstvo na publikáciách, ktoré napomohli aspoň čiastočne vyplniť témy, ktoré absentujú v našej historiografii. Sú to napr. dve vydania *Knihy Slovensko – Prechádzky históriou miest a mestečiek* (Bratislava : Príroda, 1994, 2000) v cudzojazyčných mutáciách, *Slovensko – kúpele, Prechádzky zdravím a krásou* (Bratislava : Príroda, 2001), *Stručný prehľad historického a kultúrneho vývoja Slovenska* (Nitra, 1995) a *Ochrana kultúrneho dedičstva v medzinárodných dokumentoch* (ICOMOS, 1. – 3. diel, Bratislava, Kontakt, Plus, 2002-2004). Výsledky prác sú dostatočným argumentom na menovanie Ľudmily Husovskej aj do viacerých komisií Ministerstva kultúry SR a Pamiatkového úradu SR, ktoré posudzujú činnosť výskumných pracovníkov a výsledky ich koncepcnej práce.

Ľudmile Husovskej prajeme veľa zdravia, optimizmu a tvorivých síl. Ad multos annos!

*Eva Križanová
Bratislava*

Eva Križanová jubiluje

Opäť uplynul čas, keď sa musíme zamyslieť a hodnotiť významný životný úsek človeka, ktorý v nemalej miere prispel a zaslúžil sa o rozvoj dnešnej ochrany pamiatok. Mgr. Eva Križanová (*18. júna 1932) začala pracovať na vtedajšom Slovenskom pamiatkovom ústave v roku 1952 už počas svojich štúdií na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Po skončení vysokej školy v roku 1955 ako jedna zo zakladajúcich a dlhoročných pracovníkov pracovala na ústave ako odborníčka, ktorú vychovali protagonisti pamiatkovej starostlivosti na Slovensku – doc. Dr. A. Mayerová-Güntherová, doc. V. Mencl, doc. V. Wagner.

Aktívnu odbornú prácu začala náročnou a priekopníckou úlohou, s ktorou je spojená identifikácia a záchrana nášho pamiatkového fondu ako neoddeliteľnej súčasť kultúrneho dedičstva. Výsledkom viac ako pätnásťročnej práce bol Súpis pamiatok Slovenska z rokov 1967 – 1978 ocenený cenou D. Jurkoviča, ktorý patrí dodnes k základnej a nezastupiteľnej literatúre v oblasti ochrany pamiatok. V priebehu rokov sa sústredila najmä na otázky spojené vývojom, záchranou a využívaním architektonických nehnuteľných kultúrnych pamiatok s dôrazom na hrady, hrádky, kaštiele i kúrie, ale aj meštianske

domy a ostatné pamiatky. Najmä výskumy Urbanovej veže v Košiciach v roku 1967, kaštieľa v Parížovciach v roku 1972, Komorského dvora v Banskej Štiavnici v roku 1978 a vstupnej veže hradu v Kežmarku v roku 2006 zmenili pohľad na vývoj umenia a architektúry na Slovensku. Datovaním Urbanovej veže do 14. storočia sa vyvrátil dovtedy publikovaný názor o vzniku tzv. protestantských zvoníc až v 16. storočí. Následne výskumy zvoníc vo Vrbove, Kežmarku či Strážkach potvrdili ich stredoveký pôvod. Výskumom kaštieľa v Parížovciach pred jeho zatopením sa zistil jeho vznik ako hrádku v 14. – 15. storočí, čo zmenilo názor na vznik nížinných kaštieľov už v stredoveku, ako sa to potvrdilo aj na kaštieľoch v Holíči, Uhrovci, Veľkých Uherciach, Liptovskej Štiavničke, Topoľčiankach, Šimonovanoch, Strážkach či Zolnej. Pri spolupráci na reštaurátorskom výskume Komorského dvora sa zase zistila jeho podoba z roku 1550, ktorú uskutočnili talianski majstri spolu s prestavbou Zvolenského hradu. Najnovšie poznatky patria hradu v Kežmarku, kde vstupná veža bola vežovým domom z 13. – 14. storočia ako časti rezídua saskej osady. Dom bol prestavaný na súčasť opevnenia hradu v čase vzniku hradu v roku 1465, pričom hrad rešpektuje tvar historického námestia okolo archeologickým výskumom zisteného Kostola sv. Alžbety. Mgr. Eva Križanová nechýbala ani pri riešení problémov ochrany prvých pamiatkových rezervácií mestského typu, ako aj pri navrhovaní ďalších miest za pamiatkové rezervácie. Nechýbala ani pri výbere objektov i lokalít, ktoré sa postupne vyhlasovali za národné kultúrne pamiatky, ani pri riešení ďalších významných úloh spojených s obnovou a využívaním pamiatok.

Výsledky dlhoročnej práce Mgr. Evy Križanovej by tvorili niekoľkostránkový súpis publikácií, štúdií, článkov či prednášok. Niektoré najvýznamnejšie sú súčasťou knižného fondu Slovenska – publikácie o hradoch a kaštieľoch na Slovensku, ale aj bývalom Československu vo viacjazyčných a opakovaných vydaniach, Stručné

dejiny architektúry Slovenska ako príloha časopisu Krásy Slovenska v roku 1984, alebo spoluautorstvo Turistického sprievodcu ČSSR. Významnú časť svojej profesionálnej práce venovala nielen vedeniu výskumných a odborných-metodických úloh (Pamiatková starostlivosť v SSR, 1976 – 1980, Kaštiele v zátopovej oblasti Liptovskej Mary, 1970 – 1974), ale aj výchove mladších kolegov a vedeniu pracovných kolektívov oddelení či odborov. Dlhodobo viedla odbor výskumu a metodiky pamiatkovej starostlivosti na Štátnom ústave pamiatkovej starostlivosti, odkiaľ v roku 1990 odišla na aktívny odpočinok. V roku 1981 dostala za svoju dlhoročnú, profesionálne aktívnu a zodpovednú prácu v oblasti pamiatkovej starostlivosti čestný titul – Zaslúžilá pracovníčka kultúry.

Aj v tejto dobe pracuje na aktuálnych otázkach spojených s ochranou a využívaním pamiatkového fondu – spolupracovala na obnove areálu a interiérového vybavenia pre Grassalkovičov palác v Bratislave, ktorý v roku 1996 dostal cenu V. Karfíka, a je hlavnou redaktorkou nového súpisu pamiatok okresu Ružomberok. Svojou činnosťou veľkou mierou prispela k rozšíreniu poznania základnej hmotnej časti kultúrneho dedičstva, najmä časti umelecko-historických a historicko-architektonických diel i historických miest a obcí v nadväznosti na stanovenie postavenia Slovenska v európskom kontexte. Dodnes členstvom v Pamiatkovej rade MK SR, Vedeckej rade Pamiatkového úradu SR či v Umelecko-historickej spoločnosti SR a trvalou publikačnou činnosťou prispieva k prezentácii Slovenska ako krajiny s bohatým a stále zachovaným kultúrnym dedičstvom.

Záverom dovoľ, milá Evička, aby som Ti v mene všetkých bývalých i súčasných pracovníkov Pamiatkového úradu SR zaželala pevné zdravie, veľa dobrej nálady a dostatok síl pre pokračovanie v Tvojich plánoch, ktorých máš ešte určite veľa.

*Eudmila Husovská
Bratislava*

Krajský pamiatkový úrad Prešov

Prešovský kraj v sebe ukrýva bohatú škálu historických regiónov Slovenska a je domovom obyvateľstva viacerých národností i konfesií. Práve tu sa stretávajú dve výrazné kultúry východu a západu, čo sa významne odráža aj na zložení nášho pamiatkového fondu. Pôsobnosť súčasného Krajského pamiatkového úradu Prešov zahŕňa 13 okresov: Bardejov, Humenné, Kežmarok, Levoča, Medzilaborce, Poprad, Prešov, Sabinov, Snina, Stará Ľubovňa, Stropkov, Svidník a Vranov nad Topľou.

Na zvládnutie práce v tomto teritóriu je v súčasnosti 24 zamestnancov v štátnej

du, ktorý patrí ôsmim slovenským krajom. Máme 20 pamiatkových území, z ktorých je 9 pamiatkových rezervácií a 11 pamiatkových zón. Taktiež máme dve lokality na zozname svetového kultúrneho dedičstva a v súčasnosti aj dvoch kandidátov na zápis.

Naše povolanie a poslanie sa málokedy stretne s uznaním. Skôr je považované za nutné zlo, ktoré je chránené pamiatkovým zákonom. Ale ani táto zákonná ochrana nášho pôsobenia nie je dnes pre mnohých „právne fundovaných“ partnerov dostatočná. Vzhľadom na uvedenú realitu sme

Sídlo KPÚ v Prešove

službe a 12 zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Máme tri pracoviská – v Prešove, Levoči a v Poprade – Spišskej Sobote. Sídlime v centre mestských pamiatkových rezervácií vo vlastných a pamiatkarsky veľmi vzácnych objektoch, ktoré boli nadobudnuté a komplexne obnovené v období, keď pamiatkari plnili aj inžiniersko-investorskú funkciu pri obnove pamiatok zo štátnych finančných prostriedkov. Keďže od komplexnej obnovy našich sídiel uplynulo niekoľko desaťročí, hlásia sa už o pozornosť výraznejšími a menej viditeľnými poruchami, ktorých odstránenie je nutné z technického, ale aj profesionálneho hľadiska.

Pamiatkový fond Prešovského kraja je bohatý kvalitou i kvantitou. Z celoslovenského počtu kultúrnych pamiatok do nášho kraja patrí 25,3% hnuťelných národných kultúrnych pamiatok (NKP) a 28% nehnuťelných NKP. Je to viac ako štvrtina z fon-

sa rozhodli, že budeme svojej práci a jej výsledkom robiť reklamu my. Preto využijeme 18. apríl ako sviatok pamiatok a pamiatkarov a formou príspevkov v miestnej a regionálnej tlači, rozhlase a televízii prezentujeme našu prácu a predmet jej záujmu – kultúrne pamiatky. Najväčším úspechom pri tomto snažení boli plody z návštevnosti výstav, ktoré sme s vynaložením nemalej námahy pripravovali nepretržite 10 rokov. Ešte dnes slúžia panely z niektorých výstav a pri úprimnej snahe v čase, kedy objektívne nebolo možné v tejto tradícii pokračovať, dokážeme uplatnením invenencie vytvoriť kvalitné prezentácie. Tieto aktivity boli sprevádzané heslom „kto nás pochváli, ak to neurobíme my?“ A oplatí sa táto práca navyše, lebo s určitou vierou, že výstavy boli navštevované, dostalo sa nám uznania od laikov aj profesionálov a náš pocit radosti z dobre vykonanej práce nie je možné považovať za maličkosť.

O nás

Informátor Archívu Pamiatkového úradu SR

Ved' kedy ostatnýkrát priniesli niektoré média pozitívnu správu o našej profesii?!

Účasť na vedeckých konferenciách, ale aj na iných odborných podujatiach, bola sprevádzaná aktívnou účasťou zamestnancov s prezentáciou výsledkov odbornej činnosti. Je to forma, ktorú je veľmi dobré využívať, lebo ten kto dáva, ten aj dostane a pozitívna odborná konfrontácia

priestoru na to, aby sme cielene vycestovali do terénu pozrieť, ako sa naše rozhodnutia realizujú.

Chcem sa venovať ešte priebehu našej práce na plnení známej úlohy „Revízia Ústredného zoznamu pamiatkového fondu“. Ako už bolo v úvode prezentované, počty NKP v našom kraji sú tým hnacím motorom, ktorý udáva isté tempo práce na

koncentrovali sily. My sme na tejto ceste urazili úctyhodný kus cesty a s radosťou konštatujeme, že už aj žneme plody z tejto práce využívaním jej výsledkov.

A čo nás trápi a bolí? Je toho dosť. Dalo by sa to zhrnúť do niekoľkých slov, ktorými je bezmocnosť, arogancia, nepochopenie, úmyselné negatívne kroky. Ale nestačilo by to iba konštatovať. Našou úlohou a snahou je týmto negatívam čeliť. Snažíme sa navzájom sa povzbudiť, pomôcť si, poradiť ako riešiť konkrétnu situáciu, plniť úlohu osvetového pracovníka a s trpezlivosťou opakovať pamiatkarskú abecedu často tým istým ľuďom. Tiež sa snažíme obrniť trpezlivosťou, snahou počúvať argumenty toho druhého a čím skôr sa zbaviť negatívnych pocitov z neúspechu.

Na záver sa mi žiada povedať, že naša práca je napriek všetkým ťažkostiam, neúspechom, nepochopeniu a neuznaniu v prípade jej plnenia ako povolania prácou krásnou, prospešnou, zmysluplnou a veľmi potrebnou. Často ona sama môže byť darom pre náš rast, a to nielen odborný, ale aj ľudský. A tento rozmer v našej práci nesmie chýbať. Či sa nám darí naplňovať naše snaženia a ako vlastne skutočne

Pracovisko Levoča

je stále prínosom pre obe strany. Tešíme sa z úspešných výsledkov nášho pôsobenia pri regenerácii historických centier, ktoré sú prezentáciou spolupráce všetkých zainteresovaných. Taktiež je dôvod na radosť a spokojnosť za mnohé kvalitne vykonané obnovy a najmä za chvíle, kedy sa nám dostalo poďakovanie za naše usmerenia, ktoré neboli v počiatočných rokovaniach prijímané. A ešte niečo. Za ostatné obdobie sme veľmi vďační za to, že sme mohli 28. 4. 2007 v Červenom Kláštore byť tými, ktorí spolu s ostatnými kolegami svetu predstavili plody práce a pozitívnej zaangažovanosti mnohých pri obnove interiéru kláštorného Kostola Sv. Antona Pustovníka, ktorý je súčasťou areálu patriaceho pamiatkarom. Kostol bol uzavretý od roku 1969.

Ťažiskom našej práce, ktorá nás stojí najviac času a síl, je výkon špecializovanej štátnej správy, čo pracovne nazývame „pošta“. Pre jej veľké množstvo (teraz je v evidencii za pol roka číslo 6 105), často veľmi náročné rozhodovanie, netrpezlivosť žiadateľov a každodenné nové súrne požiadavky, máme čím ďalej tým menej

Pracovisko Spišská Sobota

tejto úlohe. Je potrebné úprimne povedať, že to nie je ľahké kombinovať každodenné aktuálne pôsobenie štátneho úradníka s prácou vyžadujúcou iný postup a prístup. Skúsenosť z rokov, keď na tejto úlohe pracujeme ukázala, že je vhodnejšie a efektívnejšie také riešenie (ak je to personálne možné), aby sa špeciálne na túto prácu

žijeme sa dá zistiť určite najlepšie nie z počutia, ale z vlastnej skúsenosti. Preto vás do krásneho a vzácneho kraja našej pôsobnosti úprimne pozývame a sme vám k dispozícii.

Mária Poláková
KPÚ Prešov

Vyhodnotenie činnosti Odborno-metodickej komisie Pamiatkového úradu SR za rok 2006

V roku 2006 sa Odborno-metodická komisia (OMK) zišla na trinástich zasadnutiach, na ktorých bolo odborne posúdených 86 pamiatkových výskumov. V rámci interných materiálov bolo posúdených a následne prerokovaných 12 urbanisticko-historických výskumov a Návrhov zásad ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt pamiatkového územia. Súčasťou prerokovaných interných materiálov bolo aj Vyhodnotenie ukončených akcií obnovy nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok za rok 2004. Na základe hodnotení odbornej praxe jednotlivých žiadateľov bolo vydaných 5 kladných posudkov k udeleniu osvedčení o osobitnej odbornej spôsobilosti na výkon archeologického výskumu a jedno zamietavé stanovisko.

Zoznam výskumných dokumentácií architektonicko-historických, umeleckohistorických, archeologických a archívnych výskumov prerokovaných v OMK v roku 2006

1. **Košice**, časť meštianskeho domu na Hlavnej ul. č. 60, architektonicko-historický a archívny výskum. Spracovateľky: PhDr. Z. Zvarová, PhDr. N. Urbanová.
2. **Bratislava**, interiéry budov radničného komplexu na Hlavnom nám. 1, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum, 2. etapa. Spracovatelia: PhDr. I. Štassel, Mgr. E. Sabadošová, PhDr. V. Obuchová, CSc., Mgr. P. Horanský, akad. mal. V. Mýtnik, akad. soch. M. Černák.
3. **Nové Mesto nad Váhom**, Kostol Narodenia Panny Márie – archeologicky odkryté stavebné konštrukcie v areáli kostola, architektonicko-historický výskum. Spracovateľka: Mgr. S. Paulusová.
4. **Rohovce**, kaštieľ (č. ÚZPF 111/1), architektonicko-historický, umeleckohistorický, archívny a reštaurátorský výskum. Spracovatelia: doc. PhDr. Z. Ševčíková, CSc., PhDr. V. Obuchová, spolupráca Fa NOVOTA, s. r. o.
5. **Bratislava**, záhradná vila na Hlbokej ul. 8, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovateľ: Ing. arch. A. Németh a kol.
6. **Banská Štiavnica**, meštiansky dom na ul. A. Kmeťa 14, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovatelia: PhDr. M. Smoláková, CSc., PhDr. Š. Oriško, CSc., PhDr. M. Čelko.
7. **Horovce**, kaštieľ (č. ÚZPF 702/1), architektonicko-historický, umeleckohistorický a archívny výskum. Spracovateľka: doc. PhDr. Z. Ševčíková, CSc.
8. **Bratislava**, Michalská ul. 26 (Červený rak), čiastkový architektonicko-historický, umeleckohistorický a archívny výskum. Spracovateľka: PhDr. Z. Zvarová a kol.
9. **Zlatno**, Čierny hrad (č. ÚZPF 1587/1), čiastkový architektonicko-historický výskum. Spracovateľ: Ing. arch. M. Bóna.
10. **Sabinov**, mestské opevnenie (č. ÚZPF 348/1), architektonicko-historický výskum. Spracovateľ: Ing. arch. M. Bóna a kol.
11. **Častá**, hrad Červený Kameň, objekt III/1, asanované krídlo (č. ÚZPF 391/9), architektonicko-historický výskum archeologických nálezov. Spracovateľka: PhDr. N. Urbanová.
12. **Slovenská Lupča**, hrad – opevnenie, architektonicko-historický výskum, 1. etapa. Spracovatelia: Ing. arch. I. Gojdič, Mgr. P. Mosný.
13. **Trenčín**, kostol s areálom – hospodárska budova Matúškova 1, (č. ÚZPF 1375/4), architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. M. Bóna, Ing. M. Matejka.
14. **Košice**, meštiansky dom na Kováčskej 5, južné dvorové krídlo (č. ÚZPF 1166/0), architektonicko-historický a archívny výskum. Spracovateľky: PhDr. Z. Zvarová, PhDr. N. Urbanová.
15. **Marianka**, kaplnka Zázračnej studne (č. ÚZPF 457/0), architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovateľ: PhDr. I. Štassel a kol.
16. **Lenka**, kaštieľ (č. ÚZPF 10978/1). Spracovateľ: Ing. arch. M. Janovská.
17. **Banská Štiavnica**, meštiansky dom na Višňovského 6 (č. ÚZPF 2571/0), architektonicko-historický, umeleckohistorický a archívny výskum. Spracovatelia: Mgr. M. Šimkovic, Mgr. L. Fillová, PhDr. M. Čelko.
18. **Bratislava**, pivnice meštianskeho domu na Sedlárskej 10 (č. ÚZPF 211/0), architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. A. Németh, Mgr. M. Havlík.
19. **Košice**, meštiansky dom na Hlavnej 5, časť južného dvorového krídla (č. ÚZPF 1052/0). Spracovatelia: Mgr. L. Kürthy, Mgr. B. Glocková.
20. **Filakovo**, hrad, objekt tzv. Bebekovej bašty (č. ÚZPF 440/1), architektonicko-historický výskum. Spracovateľ: Mgr. M. Šimkovic.
21. **Bratislava**, meštiansky dom na Klariskej 1 („Dežmár“, č. ÚZPF 79/0). Spracovateľ:

- lia: Ing. arch. A. Németh, Mgr. M. Havlík, PhDr. I. Štassel.
22. **Košice**, meštiansky dom na Vrátnej 28, urbanisticko-historický výskum parcely č. 462, 463. Spracovateľka: PhDr. N. Urbanová.
 23. **Modra**, kaštieľ s areálom, Horná 20 (č. ÚZPF 487/1,2), architektonicko-historický, umeleckohistorický a archívny výskum. Spracovateľka: PhDr. Z. Zvarová.
 24. **Hniezdne**, meštiansky dom č. 130 (č. ÚZPF 4059/0), prepracovaný architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. I. Gojdič, Mgr. M. Timková.
 25. **Banská Bystrica**, meštiansky dom na Dolnej 15 (č. ÚZPF 2360/0), architektonicko-historický výskum. Spracovateľ: Mgr. M. Šimkovic.
 26. **Bratislava**, bytový dom na Štefanovičovej 6 (č. ÚZPF 529/0), čiastkový architektonicko-historický výskum fasád. Spracovateľ: Ing. arch. A. Németh.
 27. **Košice**, meštiansky dom na Alžbetinej 49 (č. ÚZPF 3593/0), architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Mgr. L. Kürthy, Mgr. B. Glocková.
 28. **Košice**, meštiansky dom na Hlavnej 16 („Zlatý dukát“, č. ÚZPF 1058/0), architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. Dr. J. Krcho, Mgr. Kladek.
 29. **Bojná – Valy**, výskum archeologickej lokality (č. ÚZPF 142/0). Spracovateľ: PhDr. K. Pieta, DrSc.
 30. **Zlatno**, Čierny hrad (č. ÚZPF 1587/1), výskum archeologickej lokality. Spracovateľ: Doc. PhDr. M. Slivka, CSc.
 31. **Košice**, meštiansky dom na Mäsiarskej 35, byt č. 4 (č. ÚZPF 3622/0), architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Mgr. L. Kürthy, Mgr. B. Glocková.
 32. **Stupava**, synagóga (č. ÚZPF 10004/0), umeleckohistorický výskum. Spracovateľka: PhDr. M. Smoláková, CSc.
 33. **Bratislava**, sanatórium, ortopedická klinika na Hlbokej 7, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovateľka: PhDr. N. Urbanová.
 34. **Zlaté Moravce**, kaštieľ, pivničné priestory (č. ÚZPF 1583/1), čiastkový architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. M. Bóna, Ing. arch. V. Kotruszová, PhDr. M. R. Zemene, Mgr. P. Bárta.
 35. **Kráľovský Chlmec**, kaštieľ (č. ÚZPF 1056/0), architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovatelia: Mgr. L. Kürthy, Mgr. B. Glocková.
 36. **Štrbské Pleso**, kúpeľný komplex Jánošík, Hviezdoslav, Kriváň, Končistá (č. ÚZPF 3842/1-2, 3843/0), doplnujúci umeleckohistorický výskum. Spracovatelia: PhDr. M. Kvasnicová, Ph.D., Mgr. M. Semančík, Ing. arch. P. Paulíny.
 37. **Košice**, mestský palác na Hlavnej 72 (č. ÚZPF 1098/0), doplnujúci architektonicko-historický výskum. Spracovateľka: PhDr. N. Urbanová.
 38. **Lúčnica nad Žitavou**, kaštieľ (č. ÚZPF 1456/0), architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. M. Bóna, PhDr. M. Kodoňová, CSc.
 39. **Pezinok**, meštiansky dom na Holubyho 41, severné dvorové krídlo, architektonicko-historický výskum. Spracovateľka: Mgr. E. Sabadošová.
 40. **Stará Turá**, bývalá radnica, doplnujúci architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovateľka: Ing. arch. L. Husovská.
 41. **Šariš**, hrad, architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Mgr. P. Horanský, Ing. Matejka.
 42. **Kapušany**, hrad, architektonicko-historický výskum. Spracovateľ: Mgr. M. Šimkovic.
 43. **Skalica**, meštiansky dom na Potočnej 21, architektonicko-historický výskum fasády. Spracovateľka: PhDr. Z. Zvarová.
 44. **Solčany**, kaštieľ, architektonicko-historický výskum. Spracovateľka: Mgr. E. Sabadošová.
 45. **Pezinok**, meštiansky dom na Holubyho 22, architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Mgr. M. Havlík, Mgr. E. Sabadošová.
 46. **Bratislava**, Kapitulská 1, architektonicko-historický výskum, aktualizácia. Spracovatelia: Mgr. M. Havlík, Mgr. E. Sabadošová.
 47. **Gelnica**, bytový dom na Baníckom nám. 2, architektonicko-historický výskum. Spracovateľka: PhDr. N. Urbanová.
 48. **Košice**, Hlavná 54, doplnujúci architektonicko-historický výskum. Spracovateľka: PhDr. N. Urbanová.
 49. **Košice**, Hlavná 45, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovateľ: Mgr. L. Kürthy.
 50. **Most na Ostrove**, Kostol Najsvätejšieho Srdca Ježišovho (stredoveká časť), architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovatelia: PhDr. M. Smoláková, CSc., PhDr. Š. Oriško, CSc.
 51. **Bardejov**, časť mestského opevnenia, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovateľka: Ing. arch. L. Husovská, CSc.
 52. **Špania Dolina**, tzv. turecká bašta, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovateľka: Mgr. L. Fillová.
 53. **Banská Štiavnica**, meštiansky dom na Sládkovičovej ulici 5, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovateľka: PhDr. M. Kvasnicová, PhD.
 54. **Ilava – Klobušice**, kaštieľ, architektonicko-historický a archívno-historický výskum. Spracovatelia: PhDr. Z. Zvarová, Mgr. P. Horanský, PhDr. Zemene, PhDr. Oršulová.
 55. **Ostratice**, kaštieľ, architektonicko-historický výskum. Spracovateľka: doc. PhDr. Z. Ševčíková, CSc.
 56. **Brehov**, kláštor minoritov, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovatelia: Mgr. L. Kürthy, Mgr. B. Glocková.
 57. **Bratislava**, obytný dom na Štefanovičovej 8, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. A. Németh, Mgr. M. Havlík.
 58. **Bratislava**, meštiansky dom na Panenskej 14, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. A. Németh, Mgr. M. Havlík.
 59. **Bratislava**, meštiansky dom na Zochovej 14, architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. A. Németh, Mgr. M. Havlík.
 60. **Trenčín**, meštiansky dom na Mierovom nám. 3, architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. I. Gojdič, Mgr. K. Zvedelová, Mgr. R. Danák.
 61. **Spíšské Hanušovce**, Kostol sv. Ondreja, veža, architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. I. Gojdič, Mgr. M. Timková.
 62. **Košice**, architektonicko-historický výskum Košice, Grašáková 11 („Repazského dom“). Spracovatelia: Mgr. B. Glocková, Mgr. L. Kürthy.
 63. **Lupča**, opevnenie hradu, architektonicko-historický výskum, 2. etapa. Spracovatelia: Ing. arch. I. Gojdič, Mgr. P. Mosný.
 64. **Čachtice**, Drugethovská kúria, architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. I. Gojdič, Mgr. K. Zvedelová.
 65. **Markušovce**, hrad, architektonicko-historický výskum. Spracovateľ: Ing. arch. M. Bóna.
 66. **Smižany**, kaštieľ, architektonicko-historický výskum. Spracovateľ: PhDr. N. Urbanová.
 67. **Košice**, meštiansky dom na Dominikánskom nám. 19, architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Mgr. L. Kürthy, Mgr. B. Glocková.
 68. **Bratislava**, časť parteru objektu na Lermontovovej 1, architektonicko-historický výskum, doplnkový výskum. Spracovateľ: Ing. arch. A. Németh.
 69. **Šaľa**, kaštieľ, architektonicko-historický výskum vonkajších fasád. Spracovatelia: Mgr. E. Sabadošová, Mgr. M. Havlík.
 70. **Bratislava**, palác Motešických na Gorkého 5. Spracovateľ: Ing. arch. A. Németh.
 71. **Košice**, meštiansky dom na Mäsiarskej ulici 52, architekto-

- nicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. I. Gajdič, Mgr. M. Timková.
72. **Sabinov**, meštiansky dom na Nám. Slobody 48, architektonicko-historický výskum druhého nadzemného podlažia, doplnkový výskum. Spracovateľka: PhDr. D. Petránská.
73. **Bratislava**, bytový dom na Panskej 2, architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. A. Németh, Ing. Z. Bobáň.
74. **Kremnica**, meštiansky dom na Dolnej 81/30, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum, 1. etapa. Spracovateľka: Ing. arch. E. Husovská, CSc.
75. **Bratislava**, areál SNG – Vodné kasárne, architektonicko-historický výskum. Spracovateľka: PhDr. M. Smoláková, CSc.
76. **Prešov**, meštiansky dom na Svätoplukovej 1 („Verchovina“), architektonicko-historický výskum. Spracovateľka: PhDr. N. Urbanová.
77. **Košice**, meštiansky dom na Mäsiarskej 14, pamiatkový výskum. Spracovateľ: Ing. arch. J. Krcho.
78. **Košice**, meštiansky dom na Mäsiarskej 16, pamiatkový výskum. Spracovateľ: Ing. arch. J. Krcho.
79. **Bratislava**, meštiansky dom na Františkánskom nám. 9, architektonicko-historický výskum. Spracovateľ: PhDr. I. Štassel.
80. **Zemplín**, tzv. Župný dom, umeleckohistorický a architektonicko-historický výskum. Spracovateľ: Mgr. L. Kürthy.
81. **Kremnica**, mincovňa, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum, 1. etapa. Spracovateľka: Ing. arch. E. Husovská, CSc.
82. **Betlanovce**, kúria, architektonicko-historický výskum. Spracovateľka: PhDr. N. Urbanová.
83. **Necpaly**, kaštieľ (č. ÚZPF 612/0), architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: Ing. arch. M. Marček, Mgr. K. Zvedelová.
84. **Považské Podhradie**, kaštieľ, architektonicko-historický výskum. Spracovateľ: Mgr. M. Šimkovic.
85. **Banská Štiavnica**, bývalá židovská synagóga, architektonicko-historický a umeleckohistorický výskum. Spracovatelia: Mgr. E. Fillová, Mgr. M. Šimkovic.
86. **Bratislava**, Štefánikova 4, architektonicko-historický výskum. Spracovatelia: PhDr. Z. Zvarová, Mgr. P. Horanský.

Zoznam zásad ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt pamiatkových území

1. **Bratislava**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny a návrh zásad. Spracovatelia: kolektív MÚOP Bratislava, PhDr. I. Štassel, Ing. arch. J. Gregorová, Ph.D. a kol.
2. **Komárno**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny a návrh zásad. Spracovatelia: KPÚ Nitra.
3. **Liptovský Hrádok**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny a návrh zásad. Spracovateľ: Ing. arch. I. Gajdič.
4. **Kežmarok**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny a návrh zásad. Spracovatelia: KPÚ Prešov, pracovisko Poprad – Spišská Sobota.
5. **Poprad – Spišská Sobota**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny a návrh zásad. Spracovatelia: KPÚ Prešov, pracovisko Poprad – Spišská Sobota.
6. **Plavecký Peter**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej rezervácie a návrh zásad. Spracovatelia: KPÚ Trnava.
7. **Čelovec**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny a návrh zásad. Spracovatelia: KPÚ Banská Bystrica, pracovisko Lučenec.
8. **Horné Plachtince**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny a návrh zásad. Spracovatelia: KPÚ Banská Bystrica, pracovisko Lučenec.
9. **Lučenec**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny a návrh zásad. Spracovatelia: KPÚ Banská Bystrica, pracovisko Lučenec.
10. **Zvolen**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny a návrh zásad. Spracovatelia: KPÚ Banská Bystrica.
11. **Nové Mesto nad Váhom**, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej zóny a návrh zásad. Spracovatelia: KPÚ Trenčín.
12. **Veľké Leváre** – Habánsky dvor, urbanisticko-historický výskum pamiatkovej rezervácie a návrh zásad. Spracovatelia: KPÚ Bratislava.

Veronika Kapišinská
tajomníčka OMK

Palúdzka, kaštieľ Vranovo, erb nad vchodom, Archív PÚ SR